

Ei R2024:03

Säker och effektiv tillgång till mätvärden på den svenska slutkundsmarknaden

Förslag på hur Kommissionens genomförandeförordning
(EU) 2023/1162 ska tillämpas i Sverige

Energimarknadsinspektionen (Ei) är en myndighet med uppdrag att arbeta för väl fungerande energimarknader.

Det övergripande syftet med vårt arbete är att Sverige ska ha väl fungerande distribution och handel av el, naturgas, fjärrvärme och fjärrkyla. Vi ska också ta tillvara kundernas intressen och stärka deras ställning på marknaderna.

Konkret innebär det att vi har tillsyn över att företagen följer regelverken. Vi har också ansvar för att utveckla spelreglerna och informera kunderna om vad som gäller. Vi reglerar villkoren för de monopolföretag som driver elnät och naturgasnät och har tillsyn över företagen på de konkurrensutsatta energimarknaderna.

Energimarknaderna behöver spelregler – vi ser till att de följs.

Förord

Europeiska kommissionen har som ett led i att fullt ut genomföra artikel 24 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 om gemensamma regler för den inre marknaden för el (elmarknadsdirektivet) fattat beslut om att anta en genomförandeförordning, Europeiska kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1162 om krav på driftskompatibilitet och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till mätvärden (genomförandeförordningen).

Genomförandeförordningen är tillämplig på mätvärden för el. Bestämmelserna syftar till att göra det möjligt för slutkunder av el och berättigade parter att få tillgång till dessa uppgifter på ett enkelt, effektivt och säkert sätt.

Genomförandeförordningen är direkt tillämplig i medlemsländerna men det krävs kompletterande nationella bestämmelser för att förordningen ska kunna tillämpas fullt ut. I den här rapporten lämnar Energimarknadsinspektionen (Ei), på uppdrag av regeringen, förslag på hur reglerna i genomförandeförordningen ska genomföras i Sverige.

Genom inspel från elmarknadens parter har förslag till regelverk för en ändamålsenlig svensk tillämpning kunnat utformas.

Eskilstuna, februari 2024

Ulrika Hesslow
Generaldirektör

Anna Carlén
Projektledare

Innehåll

Sammanfattning	7
Nya och förändrade regler ska ge kundnytta	7
Ei:s förslag till svensk modell.....	8
Ei avser ta fram en vägledning för genomförandeförordningen	9
Författningsförslag	10
Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)	10
Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el	20
Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät.....	28
Förslag till förordning om ändring i förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen.....	31
1 Inledning	33
1.1 Uppdraget.....	33
1.2 Inriktning och avgränsning	33
1.3 Genomförande	34
1.4 Terminologi	34
2 Informationshantering på elmarknaden idag	37
2.1 Ökad efterfrågefleksibilitet och mätvärden.....	37
2.2 Alla kommunicerar med alla.....	38
2.3 Att elmarknaden utvecklas ställer nya krav på hantering av mätvärden... ..	40
3 Juridiska förutsättningar	45
3.1 Gällande rätt.....	45
3.2 Kommande regelverk	48
4 Medlemsstaternas ansvar och befintliga svenska förfaranden	52
4.1 Tillgång för varje behörig part	53
4.2 Icke-diskriminering mellan flera behöriga parter	53
4.3 Effektiv tillgång till mätvärden	53
4.4 Säker tillgång till mätvärden	54
4.5 Effektivt utbyte av uppgifter	55
4.6 Säkert utbyte av uppgifter	56
4.7 Dataskydd och datasäkerhet	58
4.8 Det ska vara enkelt att få tillgång till mätvärden	58
4.9 Förfarandena för att få tillgång till uppgifterna ska offentliggöras.....	59
4.10 Slutkunder ska inte åläggas extra kostnader	59
4.11 Avgifter för behörig part.....	61
4.12 Utbyte av uppgifter för att aktivera elmätarens kundgränssnitt.....	61
5 Förfaranden i nordiska länder	63
5.1 Slutkunders tillgång till egna mätvärden	63
5.2 Tillgång till mätvärden för behöriga parter.....	63
5.3 Mätvärden i nära realtid	65

6	Överväganden och förslag till ändringar i författning.....	66
6.1	Definition av behöriga parter och aktiva kunder	66
6.2	Reglering av roller i genomförandeförordningen	67
6.3	Skilja på rapportering och tillgängliggörande av mätvärden	71
6.4	Skyldigheter för medlemsstater att organisera säker, enkel och effektiv hantering för tillgång till och rapportering av mätvärden	73
6.5	Krav på offentliggörande av information	75
6.6	Krav på register över tillgång till och rapportering av mätvärden	76
6.7	Inga extra kostnader för slutkunden för tillgång till mätvärden	76
6.8	Avgifter för behöriga parter	78
6.9	Behörig myndighet och rapportering av svensk praxis	78
7	Svensk praxis för genomförandeförordningens referensmodell	81
7.1	Allmänna förutsättningar för svensk praxis.....	81
7.2	Slutkundens tillgång till egna historiska mätvärden	82
7.3	Behörig parts tillgång till mätvärden.....	84
7.4	Den behöriga partens uppsägning av tillgång till mätvärden	89
7.5	Slutkundens återkallande av aktivt tillstånd av en slutkund.....	90
7.6	Mätvärden i nära realtid	90
7.7	Rapportering av svensk praxis	91
8	Konsekvensutredning.....	92
8.1	Uppdraget.....	92
8.2	Syfte med genomförandeförordningen och medlemsstaternas ansvar.....	92
8.3	Elmarknadens struktur	95
8.4	Branschbeskrivning.....	98
8.5	Tillgång till mätvärden idag	100
8.6	Nollalternativet.....	103
8.7	Förslag till ändringar i ellag och förordningar.....	105
8.8	Nya definitioner.....	109
8.9	Aktörer och roller	110
8.10	Säker, effektiv och enkel tillgång till mätvärden	122
8.11	Kostnader för slutkunder.....	128
8.12	Avgifter för behöriga parter	131
8.13	Behörig myndighet	131
8.14	Rapporteringskrav	132
8.15	Sammanfattning av konsekvenser för berörda aktörer	134
8.16	Finansiering.....	134
8.17	Miljömässiga konsekvenser.....	136
8.18	Ikraftträdande och informationsinsatser.....	136
8.19	Dialog	136
8.20	Uppföljning	137
9	Författningskommentarer	138
9.1	Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)	138
9.2	Särskilda författningskommentarer gällande mätförordningen	148
Bilaga 1	Kartläggning av genomförandeförordningens förfaranden	153
	Förfarande 1 - Slutkunders tillgång till validerade historiska mätvärden.....	153
	Förfarande 2 - En berättigad parts tillgång till validerade historiska mätvärden.....	160
	Förfarande 3 - Uppsägning av tjänsten av en berättigad part	168
	Förfarande 4 - Återkallande av ett aktivt tillstånd från slutkundens sida	170

Förfarande 5 - Aktivera dataflödet i nära realtid från smarta mätare eller smarta mätarsystem	175
Förfarande 6 - Läsa uppgifter i nära realtid från smarta mätare eller smarta mätarsystem	176

Sammanfattning

Tillgången till flexibla resurser är en nyckel för ett planerbart, effektivt och hållbart elsystem. Elmarknadsdirektivet slår därför fast att slutkunder ska ha tillgång till sina mätvärden för att kunna anpassa sin energianvändning, erbjuda sin flexibilitet och sänka sina elkostnader. Slutkunder ska också kunna ge energitjänsteföretag åtkomst till mätvärdena så att energitjänster kan utvecklas och nyttjas.

Under 2025 förbättras möjligheterna att få tillgång till mätvärden eftersom EU-kommissionen har beslutat om en genomförandeförordning. Den innebär att minimikrav på enhetliga processer för tillgång till mätvärden inom EU har fastställts. Kraven i Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1162 av den 6 juni 2023 om krav på driftskompatibilitet och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter (genomförandeförordningen) träder i kraft den 5 januari 2025.

Minimikraven i genomförandeförordningen måste dock kompletteras med nationella krav för att förordningen ska kunna tillämpas fullt ut. Regeringen har därför gett Ei i uppdrag att lämna förslag på hur reglerna i genomförandeförordningen ska uppfyllas.

Nya och förändrade regler ska ge kundnytta

Det finns redan idag nationella krav i lag, förordning och föreskrifter som innebär att nätföretag ska tillgängliggöra mätvärden för slutkunder och företag som slutkunden har utsett. Slutkunder har således redan möjlighet att se och dela sina mätvärden, men genomförandeförordningen och Ei:s förslag om hur den ska tillämpas innebär flera förbättringar för slutkunderna:

- Slutkunden ska enkelt och säkert kunna ladda ner sina egna mätvärden i ett användbart format från nätföretagens internetbaserade kundportaler.
- Slutkunden ska enkelt och säkert kunna begära att nätföretaget ska börja, eller sluta, skicka mätvärden till utvalda energitjänsteföretag.
- Slutkunder ska få tydlig information om hur slutkunden ska kunna få tillgång till mätvärden eller delas med ett eller flera energitjänsteföretag.
- Slutkunder ska enkelt kunna begära, och utan dröjsmål, få se vilka företag som får, eller har fått, tillgång till mätvärden och när mätvärden har laddats ner.

- Nätföretagens säkerhetsåtgärder ska anpassas utifrån kundens behov av dataskydd eftersom kunder är allt från privatpersoner till den som bedriver säkerhetskänslig verksamhet.

Ei:s förslag utgår från principerna att kunden ska ha kontroll över sina mätvärden och att processerna för tillgång till mätvärden ska vara enkla och effektiva, men samtidigt tillräckligt säkra.

Ei:s förslag till svensk modell

Enligt regeringsuppdraget ska Ei beskriva hur den svenska modellen för tillgång till mätvärden ska vara utformad. Modellen ska innehålla information om vilka elmarknadsaktörer som har skyldigheter att tillgängliggöra mätvärden och vilka kommunikationsgränssnitt som ska användas när genomförandeförordningen tillämpas. Ei ska också lämna författningsförslag som genomför den svenska modellen för tillgång till mätvärden, tillsammans med en konsekvensutredning.

I arbetet med att ta fram förslag på modell och författningsförslag har Ei beaktat genomförandeförordningens krav på att förfaranden som används ska följa artikel 23.2 i elmarknadsdirektivet. Av artikel 23.2 framgår att medlemsstaterna ska organisera hanteringen av uppgifter för att säkerställa effektiv och säker tillgång till och effektivt och säkert utbyte av uppgifter samt dataskydd och datasäkerhet. Dessutom ska tillgången till uppgifterna vara enkel och de relevanta förfarandena för att få tillgång till uppgifterna ska offentliggöras.

Ei bedömer att Sveriges skyldigheter enligt artikel 23 i elmarknadsdirektivet måste genomföras genom nya och ändrade bestämmelser i ellagen och mätförordningen. De författningsförslag som Ei lämnade i *Ren energi inom EU - Ett genomförande av fem rättsakter* (Ei R2020:02) med anledning av elmarknadsdirektivets genomförande utgick från att en central elmarknadshubb skulle införas i Sverige där bland annat mätdatahantering skulle regleras enligt tidigare förslag i *Ny modell för elmarknaden* (Ei R2017:5). Några sådana regler har inte antagits och kraven i artikel 23 i elmarknadsdirektivet behöver därför tas om hand nu och genomföras i nationell lagstiftning.

Ei:s förslag utgår från de möjligheter som befintliga system, processer och strukturer har att kostnadseffektivt anpassas till genomförandeförordningens krav och tidplan. Ei har följande huvudsakliga förslag:

- Nätföretagen ska ha rollerna som administratörer av mätuppgifter, mätpunktadministratörer, leverantörer av uppgiftstillgång och tillståndsadministratörer enligt genomförandeförordningen. Nätföretagen ska dock inte ha ansvar för den testmiljö som ska finnas för behöriga parter.

- Ediel-systemet ska användas som kommunikationsgränssnitt för att tillgängliggöra mätvärden för behöriga parter.
- Svenska kraftnät ska ansvara för att Ediel-systemet är säkert och effektivt samt för den testmiljö i Ediel-systemet som ska finnas för behöriga parter. Nätföretagen ska kunna använda sina befintliga kundportaler som kommunikationsgränssnitt för att tillgängliggöra mätvärden för slutkunder. Nätföretagens kundportaler ska även kunna användas för ett säkert och effektivt utbyte av uppgifter.
- Skyldigheterna för elleverantörer att lämna uppgifter om historisk förbrukning till behöriga parter tas bort.
- För att genomföra artikel 23 i elmarknadsdirektivet åläggs nätföretagen skyldigheter att ha säkra och effektiva processer för utbyte av uppgifter och tillgång till mätvärden. Ei föreslår också skyldigheter för nätföretag att tillgängliggöra mätvärden på ett enkelt sätt.
- Avgifter för behöriga parter tillgång till mätvärden regleras och Ei ska pröva avgifter vid tvister.
- Ei får bemyndiganden att i föreskrifter närmare reglera organiseringen av hanteringen av uppgifter.
- Ei ska vara behörig myndighet enligt genomförandeförordningen. Ei ska även ansvara för att informera, kartlägga och rapportera hur tillgång till mätvärden kan erhållas.

Författningsförslagen innebär att minimikraven i genomförandeförordningen kompletteras så att den kan tillämpas i Sverige. Sverige kommer också att uppfylla sina skyldigheter att organisera hanteringen av uppgifter och reglera avgifter, i enlighet med artikel 23 i elmarknadsdirektivet. Mer detaljerade bestämmelser av förfaranden undviks i lag och förordning genom att Ei får bemyndiganden som medger reglering i föreskrifter. Föreskrifterna behövs också för att Sverige ska kunna rapportera svensk praxis i enlighet med artikel 10 i genomförandeförordningen.

Ei avser ta fram en vägledning för genomförandeförordningen

Det är kort om tid för att besluta om anpassningar i lag, förordning och föreskrifter eftersom de nya EU-reglerna i genomförandeförordningen träder i kraft den 5 januari 2025. Föreskrifter med detaljerade bestämmelser kommer uppskattningsvis tidigast att kunna offentliggöras av Ei i slutet av 2024. Det skulle inte ge företagen tillräckligt med tid för att hinna anpassa sina system. Ei avser därför att ta fram en vägledning som ska underlätta för företagen att implementera adekvata systemlösningar.

Författningsförslag

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)

dels att 9 kap. 26 § ska upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 4 §, 6 kap. 3–5 §§ och rubrikerna närmast före 6 kap. 3 § och 6 kap. 5 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tolv nya paragrafer, 6 kap. 2 a och 11–21 §§, och närmast före 6 kap. 2 a, 11, 16, 18, 19 och 20 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap. Inledande bestämmelser

4 §¹

Ord och uttryck i lagen har samma betydelse som i elsäkerhetslagen (2016:732).

I övrigt avses i lagen med

Acer: den byrå som inrättats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 av den 13 juli 2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter,

aggregering: en sammanslagning av flera elanvändares förbrukning eller sammanslagning av producerad el för försäljning, anskaffning eller auktionering på elmarknader,

aggregeringstjänst: en tjänst som förutsätter aggregering,

aktiv kund: en sådan kund som avses i artikel 2.8 i elmarknadsdirektivet,

balansansvar: det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i en uttagspunkt eller att lika mycket el tas ut från systemet som det tillförs i en inmatningspunkt,

¹ Senaste lydelse 2023:238.

behörig part: en sådan part som avses i artikel 2.6 i EU:s genomförandeförordning om mätvärden och som efter begäran från en elanvändare eller en aktiv kund har rätt att få elanvändarens eller den aktiva kundens mätvärden rapporterade till sig från ett nätföretag,

distributionsnätsföretag: ett nätföretag som innehar ett lokalnät eller ett regionnät, dynamiska elpriser: priser som återspeglar de priser som vid varje tidpunkt gäller på spotmarknaderna med ett intervall som minst motsvarar frekvensen för avräkning på marknaden,

efterfrågeflexibilitet: att en elanvändare ändrar sin förbrukning jämfört med sitt normala eller nuvarande förbrukningsmönster som ett svar på marknadssignaler eller med anledning av att någon har antagit elanvändarens anbud att minska eller öka sin förbrukning mot en bestämd ersättning på en sådan organiserad marknad som avses i artikel 2.4 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1348/2014 av den 17 december 2014 om rapportering av uppgifter för att genomföra artikel 8.2 och 8.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi,

elleverantör: den som yrkesmässigt levererar el,

elmarknadsdirektivet: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU, i den ursprungliga lydelsen,

energilagringsanläggning: en sådan anläggning i elsystemet som används för att i systemet skjuta upp den slutliga användningen av el till en senare tidpunkt än produktionstillfället eller för omvandling av elenergi till en form av energi som kan lagras, lagringen av den energin och den följande återomvandlingen av energin till el eller någon annan energibärare,

EU:s elmarknadsförordning: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el,

fastkraftsavtal: avtal om att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el,

EU:s genomförandeförordning om
mätvärden: Kommissionens
genomförandeförordning (EU) 2023/1162
av den 6 juni 2023 om krav på
driftskompatibilitet och icke-
diskriminerande och transparenta
förfaranden för tillgång till mät- och
förbrukningsuppgifter,

icke frekvensrelaterad stödtjänst: en stödtjänst som används av ett nätföretag för spänningsreglering i stationärt tillstånd, snabba inmatningar av reaktiv effekt, tröghet för upprätthållande av stabiliteten i lokalnät, kortslutningsström samt förmåga till dödnätsstart och till ödrift,

inmatningspunkt: den punkt på elnätet där en elproducent, enligt avtal med ett nätföretag, matar in el från en produktionsanläggning,

intäktsram: de samlade intäkter som en nätkoncessionshavare högst får uppbära från nätverksamheten under en tillsynsperiod,

konsument: en fysisk person som el överförs eller levereras till huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

laddningspunkt: ett gränssnitt där el kan överföras till ett elfordon i taget eller där batteriet på ett elfordon i taget kan bytas ut,

leveranspunkt: en inmatnings- eller uttagspunkt,

lokalnät: ett ledningsnät som omfattas av en nätkoncession för område utan en lägsta tillåtna spänning,

nätföretag: den som bedriver nätverksamhet,

nätverksamhet: att med stöd av nätkoncession ställa en starkströmsledning till förfogande för överföring av el för någon annans räkning och vidta de åtgärder som behövs för överföringen,

regionnät: en ledning eller ett ledningsnät som inte ingår i ett transmissionsnät och som omfattas av en nätkoncession för linje eller av en nätkoncession för område med en lägsta tillåtna spänning,

små företag: företag som sysselsätter färre än 50 personer och vars omsättning eller balansomslutning inte överstiger 10 miljoner euro per år,

stödtjänst: en tjänst som behövs för driften av ett nätföretags elnät med undantag för hantering av överbelastning,

transmission: överföring av el för någon annans räkning genom ett transmissionsnät,

transmissionsnät: ett tekniskt och driftsmässigt sammanhängande ledningsnät som har en spänning om 220 kilovolt eller mer, sträcker sig över flera nätregioner i Sverige och länkar samman det nationella elnätet med elnät i andra länder,

*transmissionsnät*sföretag: ett nätföretag som innehar en ledning som ingår i ett transmissionsnät,

uttagspunkt: den punkt på ett elnät där en elanvändare, enligt avtal med ett nätföretag, tar ut el för förbrukning.

6 kap. Mätning av överförd el

Nätföretagens roller enligt EU:s genomförandeförordning om mätvärden

2 a §

*Ett nätföretag ska ha följande roller med
tillhörande skyldigheter*

- 1. administratör av mätuppgifter, med undantag för att ge behöriga parter tillträde till testanläggningar,*
- 2. mätpunktsadministratör,*
- 3. leverantör av uppgiftstillgång, och*
- 4. tillståndsadministratör.*

Rapportering av mätresultat

Rapportering och tillgängliggörande av begärda mätvärden

3 §²

*Ett nätföretag ska på ett säkert och
effektivt sätt tillgängliggöra mätvärden
för elanvändare och aktiva kunder.*

² Senaste lydelse 2023:238.

Ett nätföretag ska på begäran rapportera resultaten av de mätningar som görs enligt 1 § till ett företag som elanvändaren eller elproducenten har utsett. På begäran av elanvändaren ska nätföretaget även lämna uppgifter om elanvändarens historiska elförbrukning till ett företag som elanvändaren har utsett.

Nätföretaget ska på begäran av en elanvändare eller en aktiv kund rapportera resultaten av de mätningar som görs enligt 1 § till behöriga parter. På begäran av elanvändaren eller den aktiva kunden ska nätföretaget även rapportera den historiska elförbrukningen till behöriga parter. Rapporteringen av mätvärden ska ske på ett säkert, effektivt och icke-diskriminerande sätt.

Nätföretaget ska på begäran rapportera resultaten av de mätningar som görs enligt 1 § till företag som en elproducent har utsett.

4 §³

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att rapportera

1. mätresultat, och
2. beräkningar av mängden överförd el.

Kostnader för mätning

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheten för nätföretag att rapportera och tillgängliggöra

1. mätvärden, och
2. beräkningar av mängden överförd el.

Kostnader för mätning, rapportering och tillgängliggörande av mätvärden

³ Senaste lydelse 2022:596.

5 §⁴

En elanvändare som begär att elförbrukningen ska mätas på något annat sätt än enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 2 § 1 ska av nätföretaget debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av resultaten av dessa mätningar. Om mätningen *av elanvändarens förbrukning* då kräver en annan mätutrustning än vid mätning enligt de nämnda föreskrifterna, ska elanvändaren betala kostnaden för mätaren med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten.

En elanvändare får inte debiteras merkostnader för att den har

1. ingått ett avtal om leverans av el som förutsätter att mängden överförd el ska mätas per timme, *eller*
2. *begärt att nätföretaget ska lämna information som visar elanvändarens förbrukning per timme.*

En elanvändare *eller en aktiv kund* som begär att elförbrukningen *eller elproduktionen* ska mätas *eller att mätvärdena ska rapporteras eller tillgängliggöras* på något annat sätt än enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 2 § 1 *och 4 §* ska av nätföretaget debiteras merkostnaden för denna mätning, *administrationen för en sådan begäran* och för rapporteringen *eller tillgängliggörandet* av resultaten av dessa mätningar. Om mätningen då kräver en annan mätutrustning än vid mätning enligt de nämnda föreskrifterna, ska elanvändaren *eller den aktiva kunden* betala kostnaden för mätaren med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten *eller inmatningspunkten*.

En elanvändare *eller en aktiv kund* får inte debiteras merkostnader för att den har ingått ett avtal om leverans av el som förutsätter att mängden överförd el ska mätas per *kvart eller timme*.

⁴ Senaste lydelse 2022:596.

Begäran om mätvärden

11 §

Ett nätföretag ska säkerställa att en elanvändare eller en aktiv kund på ett enkelt sätt kan begära att mätvärden rapporteras till behöriga parter och tillgängliggörs för elanvändare och aktiva kunder.

Nätföretaget ska säkerställa att utbytet av uppgifter är effektivt och säkert vid en begäran om rapportering och tillgängliggörande av mätvärden.

12 §

Ett nätföretag ska säkerställa att en elanvändare eller en aktiv kund har begärt att mätvärden ska rapporteras till en behörig part innan rapporteringen påbörjas. Mätvärden får endast rapporteras till behöriga parter för den period som elanvändaren eller den aktiva kunden begärt.

13 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ett nätföretags skyldighet att säkerställa att elanvändare och aktiva kunder på ett enkelt sätt kan begära att nätföretaget ska rapportera mätvärden till behöriga parter och att utbytet av uppgifter vid en begäran hanteras på ett effektivt och säkert sätt.

14 §

Ett nätföretag ska informera elanvändare och aktiva kunder om hur de får tillgång till sina mätvärden. Nätföretaget ska även informera elanvändare och aktiva kunder om hur en begäran om att mätvärden ska rapporteras till behöriga parter ska göras.

15 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ett nätföretags skyldighet att informera elanvändaren eller den aktiva kunden om vad en elanvändare eller en aktiv kund ska göra för att

- 1. få tillgång till sina mätvärden, och*
- 2. få sina mätvärden rapporterade till behöriga parter.*

Register över mätvärden

16 §

Ett nätföretag ska på begäran av en elanvändare eller en aktiv kund tillhandahålla ett lättillgängligt register över

- 1. tillgången till mätvärden för elanvändaren eller den aktiva kunden,*
- 2. rapporteringen av elanvändarens eller den aktiva kundens mätvärden till behöriga parter,*
- 3. elanvändarens eller den aktiva kundens begäran om att få tillgång till sina mätvärden, och*
- 4. elanvändarens eller den aktiva kundens begäran om rapportering av mätvärden till behöriga parter.*

Registret ska tillhandahållas utan kostnad och snarast möjligt efter elanvändarens eller den aktiva kundens begäran.

17 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ett nätföretags skyldighet att tillhandahålla ett register enligt 16 §, vilka uppgifter registret ska innehålla samt hur och när registret ska tillhandahållas.

Avgifter för att rapportera mätvärden

18 §

När ett nätföretag rapporterar en elanvändares eller en aktiv kunds mätvärden till behöriga parter enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 4 §, får nätföretaget ta ut en skälig avgift av de behöriga parterna för rapporteringen. Avgiften får endast avse de relevanta kostnader som hänför sig till rapporteringen.

Tvister om avgifter vid rapportering av mätvärden

19 §

Nätmyndigheten ska ta upp en tvist om att avgifter som nätföretaget tar ut enligt 18 § är skäliga.

En tvist ska dock inte prövas om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget skickat ett skriftligt ställningstagande till den berörda partens senast kända adress.

Rapportering av nationell praxis

20 §

Ett nätföretag ska till nätmyndigheten lämna information som myndigheten behöver för att fullgöra sina uppgifter enligt artikel 10 i EU:s genomförandeförordning om mätvärden.

21 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ett nätföretags skyldighet att till nätmyndigheten lämna information enligt 20 §.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el

dels att 9 a och 18 §§ ska upphöra att gälla,

dels att nuvarande 19 § ska betecknas 17 §,

dels att 1 d, 9, 10, 15, den nya 17, 28, 29 och 32 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas sex nya paragrafer, 1 f, 18–21 och 35 §§, och närmast före 10 och 18 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 d §⁵

Med förbrukningsprofil avses i denna förordning summan av

1. den totala mängd el som registreras per kvart i schablonberäkningsområdet för sådan förbrukning i uttagspunkter som har en huvudsäkring om högst 63 ampere och vars mätvärden rapporteras månadsvis, och

2. nätförluster.

Med förbrukningsprofil avses i denna förordning summan av

1. den totala mängd el som registreras per kvart i schablonberäkningsområdet för sådan förbrukning i uttagspunkter som har en huvudsäkring om högst 63 ampere och vars mätvärden rapporteras månadsvis,

2. *den totala mängd el för sådan förbrukning i uttagspunkter som tillhör anläggningar som ägs eller disponeras av en myndighet, oavsett storlek på huvudsäkring. Det gäller i den utsträckning myndigheten bedömer att det är av vikt för Sveriges säkerhet och anläggningsägaren begär hos nätföretaget att anläggningen ska ingå i en förbrukningsprofil, och*

3. nätförluster

⁵ Senaste lydelse 2022:588.

1 f §

Övriga ord och uttryck som används i denna förordning har samma betydelse som i ellagen (1997:857).

9 §⁶

Ett nätföretag ska rapportera resultaten av sina mätningar. Rapporterna ska visa mätresultaten för varje kvart på dygnet och i fråga om

1. inmatningspunkt sändas till
 - a) den elproducent som matat in el i inmatningspunkten,
 - b) den elleverantör som tagit emot elen i inmatningspunkten,
 - c) Affärsverket svenska kraftnät, om mätresultaten avser en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om 1 megawatt eller mer, och
 - d) kontoföringsmyndigheten för elcertifikat och ursprungsgarantier, om mätresultaten avser el som matas in från en produktionsanläggning som har rätt till tilldelning av elcertifikat enligt lagen (2011:1200) om elcertifikat eller som har rätt till tilldelning av ursprungsgarantier enligt lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el,
2. den samlade inmatade produktionen uppdelad per typ av elproduktion, elleverantör som tar emot elen och balansansvarig sändas till Affärsverket svenska kraftnät, om mätresultaten avser produktionsanläggningar som var

Ett nätföretag ska rapportera resultaten av sina mätningar. Rapporterna ska visa mätresultaten för varje kvart på dygnet och i fråga om

1. inmatningspunkt sändas till
 - a) den elproducent som matat in el i inmatningspunkten,
 - b) den elleverantör som tagit emot elen i inmatningspunkten,
 - c) Affärsverket svenska kraftnät, om mätresultaten avser en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om 1 megawatt eller mer, och
 - d) kontoföringsmyndigheten för elcertifikat och ursprungsgarantier, om mätresultaten avser el som matas in från en produktionsanläggning som har rätt till tilldelning av elcertifikat enligt lagen (2011:1200) om elcertifikat eller som har rätt till tilldelning av ursprungsgarantier enligt lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el,
2. den samlade inmatade produktionen uppdelad per typ av elproduktion, elleverantör som tar emot elen och balansansvarig sändas till Affärsverket svenska kraftnät, om mätresultaten avser produktionsanläggningar som var och

⁶ Senaste lydelse 2022:588.

och en levererar en effekt som understiger 1 megawatt,

3. uttagspunkt sändas till
 - a) den berörda elanvändaren, och
 - b) den elleverantör som levererat el i uttagspunkten,
4. den samlade förbrukningen inom ett schablonberäkningsområde eller inom ett ledningsnät som omfattas av nätkoncession för linje uppdelad per typ av elanvändning, elleverantör och balansansvarig sändas till Affärsverket svenska kraftnät,
5. gränspunkt sändas till den som är nätkoncessionshavare för det angränsande nätet, och
6. samlade flöden i gränspunkter sändas till Affärsverket svenska kraftnät och avse gränspunkter
 - a) mellan schablonberäkningsområden,
 - b) mellan ett schablonberäkningsområde och ledningsnät som omfattas av nätkoncession för linje, och
 - c) mellan ledningsnät med nätkoncession för linje.

en levererar en effekt som understiger 1 megawatt,

3. uttagspunkt sändas till den elleverantör som levererat el i uttagspunkten,
4. den samlade förbrukningen inom ett schablonberäkningsområde eller inom ett ledningsnät som omfattas av nätkoncession för linje uppdelad per typ av elanvändning, elleverantör och balansansvarig sändas till Affärsverket svenska kraftnät,
5. gränspunkt sändas till den som är nätkoncessionshavare för det angränsande nätet, och
6. samlade flöden i gränspunkter sändas till Affärsverket svenska kraftnät och avse gränspunkter
 - a) mellan schablonberäkningsområden,
 - b) mellan ett schablonberäkningsområde och ledningsnät som omfattas av nätkoncession för linje, och
 - c) mellan ledningsnät med nätkoncession för linje.

Rapportering och tillgängliggörande av mätvärden, samt rättning och lagring av mätvärden

10 §⁷

Nätmyndigheten får meddela föreskrifter om

1. rättning och lagring av mätvärden,
2. tidpunkter när *rapporter* ska sändas,
3. utformning av *rapporter*, och
4. förfarandet vid rapportering.

Nätmyndigheten får meddela föreskrifter om

1. rättning och lagring av mätvärden,
2. tidpunkter när *mätvärden* ska *rapporteras och tillgängliggöras*,
3. utformning av *rapportering och tillgänggörande av mätvärden*, och
4. förfarandet *inför, vid och efter* rapportering *och tillgänggörande av mätvärden*.

Rapportering av förbrukning som ingår i förbrukningsprofilerna

15 §⁸

Nätföretaget ska rapportera

1. mätresultat enligt 16 § till *elanvändaren och* elleverantören,
2. preliminära och slutliga andelstal enligt 13 § för den samlade förbrukningen per elleverantör och balansansvarig till
 - a) den elleverantör som levererat el i uttagspunkterna, och
 - b) den som är balansansvarig för leverans av el i uttagspunkterna, och
3. preliminära och slutliga andelstal enligt 13 § för den samlade förbrukningen per balansansvarig till Affärsverket svenska kraftnät.

Nätföretaget ska rapportera

1. mätresultat enligt 16 § till elleverantören,
2. preliminära och slutliga andelstal enligt 13 § för den samlade förbrukningen per elleverantör och balansansvarig till
 - a) den elleverantör som levererat el i uttagspunkterna, och
 - b) den som är balansansvarig för leverans av el i uttagspunkterna, och
3. preliminära och slutliga andelstal enligt 13 § för den samlade förbrukningen per balansansvarig till Affärsverket svenska kraftnät.

⁷ Senaste lydelse 2011:964

⁸ Senaste lydelse 2022:587.

19 §⁹

Nätmyndigheten får meddela föreskrifter om tidpunkter för avläsning och rapportering, utformningen av rapporter samt förfarandet vid rapportering.

17 §

Nätmyndigheten får meddela föreskrifter om tidpunkter för avläsning och rapportering, utformningen av rapporter samt förfarandet *inför, vid och efter* rapportering.

Krav på rapportering och tillgängliggörande av mätvärden

18 §

Nätföretaget ska

- 1. kontrollera identiteten på den elanvändare eller den aktiva kund som begär tillgång till sina mätvärden eller begär att mätvärdena ska rapporteras till behöriga parter, och*
- 2. snarast möjligt upphöra att tillgängliggöra och rapportera mätvärden*
 - a) vid byte av elanvändare eller aktiv kund i en uttagspunkt eller en inmatningspunkt,*
 - b) om elanvändaren, den aktiva kunden eller behöriga parter begär det, eller*
 - c) om en uttagspunkt eller en inmatningspunkt saknar elanvändare eller aktiv kund.*

19 §

Nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om nätföretagets skyldighet enligt 18 § 1 att kontrollera identiteten på elanvändare och aktiva kunder som begär tillgång till mätvärden.

⁹ Senaste lydelse 2011:964.

20 §

Nätmyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om nätföretagets skyldigheter enligt 6 kap. 11 § ellagen (1997:857) avseende

- 1. hur nätföretag ska säkerställa att elanvändare och aktiva kunder på ett enkelt sätt kan begära att deras mätvärden rapporteras till behöriga parter, och*
- 2. att utbytet av uppgifter vid en begäran hanteras på ett effektivt och säkert sätt.*

21 §

Nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om

- 1. nätföretagets skyldighet att informera elanvändare, aktiva kunder och behöriga parter enligt 6 kap. 14 § ellagen (1997:857), och*
- 2. om de uppgifter som ska finnas med i det register som nätföretaget enligt 6 kap. 16 § ellagen (1997:857) ska tillhandahålla elanvändaren och den aktiva kunden, samt hur och när det ska tillhandahållas.*

28 §¹⁰

De uppgifter som avses i 27 § ska endast kunna tas ut genom kundgränssnittet om nätföretaget har aktiverat det på begäran av elanvändaren.

De uppgifter som avses i 27 § ska endast kunna tas ut genom kundgränssnittet om nätföretaget har aktiverat det på begäran av elanvändaren *eller den aktiva kunden.*

¹⁰ Senaste lydelse 2022:587.

29 §¹¹

Nätföretaget ska

1. kontrollera identiteten på den elanvändare som begär tillgång till gränssnittet, och
2. inaktivera gränssnittet

- a) vid byte av elanvändare i en uttagspunkt,
- b) om elanvändaren begär det, eller
- c) om en uttagspunkt saknar elanvändare.

Nätföretaget ska

1. kontrollera identiteten på den elanvändare *eller den aktiva kund* som begär tillgång till gränssnittet, och
2. inaktivera gränssnittet

- a) vid byte av elanvändare *eller aktiv kund* i en uttagspunkt *eller inmatningspunkt*,
- b) om elanvändaren *eller den aktiva kunden* begär det, eller
- c) om en uttagspunkt *eller en inmatningspunkt* saknar elanvändare *eller aktiv kund*.

32 §

Mätsystem och mätutrustning *i byggnader och andra anläggningar som ägs eller disponeras av en myndighet* behöver inte uppfylla funktionskraven i 25–28, 30 och 31 §§, i den utsträckning *myndigheten* bedömer att *ett* undantag från *funktionskravet* är av vikt för rikets säkerhet och begär hos nätföretaget att *funktionskravet* ska undantas.

Mätsystem och mätutrustning behöver inte uppfylla funktionskraven i 25–28, 30 och 31 §§, *om anläggningen ägs eller disponeras av en verksamhetsutövare som till någon del bedriver verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet eller som omfattas av ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd (säkerhetskänslig verksamhet)*. Det gäller i den utsträckning *anläggningsägaren* bedömer att undantag från *funktionskraven* är av vikt för Sveriges säkerhet och begär hos nätföretaget att *funktionskraven* ska undantas.

¹¹ Senaste lydelse 2022:587.

35 §

Nätmyndigheten får meddela föreskrifter om den information som nätföretaget enligt 6 kap. 20 § ellagen (1997:857) ska lämna till nätmyndigheten, samt hur och när informationen ska lämnas.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät att 3 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹²

Svenska kraftnät ska också

1. bygga ut ett transmissionsnät för el i Sverige och förbindelser med elnät i andra länder baserat på samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar,
2. svara för tillsyn i frågor om driftsäkerhet hos det nationella elsystemet enligt ellagen (1997:857) och förordningen (2023:241) om det nationella elsystemet,
3. främja konkurrensen på elmarknaden,
4. främja forskning, utveckling och demonstration av ny teknik av betydelse för verksamheten,
5. bedriva tjänsteexport inom sitt verksamhetsområde,
6. främja dammsäkerheten i landet,
7. bygga ut, installera och förvalta ledningar för elektronisk kommunikation, främst på transmissionsnätet, samt upplåta nätkapacitet i dessa,
8. bevaka tillgången på höglastkapacitet i det svenska elsystemet och löpande förmedla information om effekttillgång till marknadens aktörer samt övervaka och utföra bedömningar av resurstillräckligheten i enlighet med artikel 20.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el,
9. inom sitt verksamhetsområde se till att möjligheterna att bygga ut fossilfri elproduktion och nya användningsområden för el tas tillvara i omställningen av elsystemet,
10. inom sitt område inkassera kapacitetsavgifter och betalningar i enlighet med artikel 49 i förordning (EU) 2019/943,
11. även i övrigt inom sitt verksamhetsområde fullgöra uppgifter som följer av förordning (EU) 2019/943,
12. se till att de regelverk och rutiner som affärsverket disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag,
13. vartannat år genomföra och, efter att ha hört Statens energimyndighet, till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap redovisa ett identifieringsarbete av potentiella europeiska kritiska infrastrukturer inom under-sektorn el enligt rådets direktiv 2008/114/EG av den 8 december 2008 om

¹² Senaste lydelse 2023:577.

identifiering av, och klassificering som, europeisk kritisk infrastruktur och bedömning av behovet att stärka skyddet av denna,

14. senast den 31 maj varje år i en särskild rapport till regeringen redovisa

a) hur kraftbalansen under den senaste vintern har upprätthållits,

b) en prognos för kraftbalansen under den kommande vintern, där även omgivande länders exportmöjligheter beaktas för att inkludera en bedömning av hur mycket import Sverige kan räkna med vid topplasttimmen,

c) en bedömning av förutsättningarna för att långsiktigt upprätthålla kraftbalansen, där även omgivande länders exportmöjligheter beaktas för att inkludera en bedömning av hur mycket import Sverige kan räkna med vid topplasttimmen, och

d) vilka informationsinsatser som har riktats till aktörerna på elmarknaden i fråga om kraftbalansen,

15. vartannat år med början 2023 upprätta en tioårig investeringsplan och lämna in planen till Energimarknadsinspektionen,

16. inom sitt verksamhetsområde verka för att de energipolitiska mål som riksdagen har godkänt uppnås, och

17. vid tillämpningen av förordning (EU) 2019/941 av den 5 juni 2019 om riskberedskap inom elsektorn och om upphävande av direktiv 2005/89/EG

a) ta fram underlag enligt artiklarna 7, 10, 14 och 17 i förordningen, och

b) särskilt samverka med Statens energimyndighet när denna fullgör sina uppgifter i egenskap av behörig myndighet enligt förordningen, i syfte att säkerställa ett effektivt utarbetande och korrekt genomförande av riskberedskapsplaner och att underlätta förebyggande och utvärdering av elkriser och informationsutbyte om sådana.

16. inom sitt verksamhetsområde verka för att de energipolitiska mål som riksdagen har godkänt uppnås,

17. vid tillämpningen av förordning (EU) 2019/941 av den 5 juni 2019 om riskberedskap inom elsektorn och om upphävande av direktiv 2005/89/EG

a) ta fram underlag enligt artiklarna 7, 10, 14 och 17 i förordningen, och

b) särskilt samverka med Statens energimyndighet när denna fullgör sina uppgifter i egenskap av behörig myndighet enligt förordningen, i syfte att säkerställa ett effektivt utarbetande och korrekt genomförande av riskberedskapsplaner och att underlätta förebyggande och utvärdering av elkriser och informationsutbyte om sådana,

18. vara administratör av mätuppgifter och ha de skyldigheter som följer av artikel 5.3 i kommissionens

*genomförandeförordning (EU) 2023/1162
av den 6 juni 2023 om krav på
driftskompatibilitet och icke-
diskriminerande och transparenta
förfaranden för tillgång till mät- och
förbrukningsuppgifter, och
19. förvalta det elektroniska
kommunikationsgränssnitt som
elmarknadens aktörer använder för att
rapportera mätvärden för behöriga parter,
så att gränssnittet möjliggör ett effektivt
och säkert meddelandebyte, samt
tillhandahålla en enkel och effektiv metod
för att bli användare av gränssnittet.*

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen att 3 och 3 a §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹³

Energimarknadsinspektionen fullgör uppgifter som följer av

1. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/942 av den 5 juni 2019 om inrättande av Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter,

2. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el,

3. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005, och

4. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 av den 25 oktober 2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi.

3. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005,

4. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 av den 25 oktober 2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi, och

5. artikel 10 i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1162 av den 6 juni 2023 om krav på driftskompatibilitet och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter.

¹³ Senaste lydelse 2020:1268.

3 a §¹⁴

Energimarknadsinspektionen ska vara behörig myndighet enligt

1. kommissionens förordning (EU) 2016/631 av den 14 april 2016 om framställande av nätföreskrifter med krav på nätanslutning av generatorer,

2. kommissionens förordning (EU) 2016/1388 av den 17 augusti 2016 om fastställande av nätföreskrifter för anslutning av förbrukare, *och*

3. kommissionens förordning (EU) 2016/1447 av den 26 augusti 2016 om fastställande av nätföreskrifter med krav för nätanslutning av system för högspänd likström och likströmsanslutna kraftparksmoduler.

2. kommissionens förordning (EU) 2016/1388 av den 17 augusti 2016 om fastställande av nätföreskrifter för anslutning av förbrukare,

3. kommissionens förordning (EU) 2016/1447 av den 26 augusti 2016 om fastställande av nätföreskrifter med krav för nätanslutning av system för högspänd likström och likströmsanslutna kraftparksmoduler, *och*

4. *kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1162 av den 6 juni 2023 om krav på driftskompatibilitet och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter.*

¹⁴ Senaste lydelse 2018:1430.

1 Inledning

1.1 Uppdraget

I slutet av september 2023 gav regeringen Ei i uppdrag att lämna förslag på hur reglerna i Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1162 av den 6 juni 2023 om krav på driftskompatibilitet och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter (genomförandeförordningen) ska uppfyllas.

Enligt uppdraget ska Ei föreslå hur genomförandeförordningen med tillhörande referensmodell ska tillämpas i Sverige, det vill säga en svensk praxis för genomförandeförordningens tillämpning. Med referensmodell menas de förfaranden som är nödvändiga för tillgång till uppgifter och som beskriver det minimum av informationsutbyte som krävs mellan marknadsaktörer.

I uppdraget ingår bland annat att föreslå vilka aktörer som ska vara administratörer av mätuppgifter, mätpunktadministratörer, leverantörer av uppgiftstillgång och tillståndsadministratörer enligt genomförandeförordningen. Ei ska också föreslå hur de olika förfarandena för utbyte av uppgifter, som beskrivs i bilagan till genomförandeförordningen, bör utformas i Sverige. Ei ska analysera om det lämnade förslaget kräver att kompletterande bestämmelser införs i svensk rätt och i sådana fall lämna författningsförslag.

Ei ska beskriva konsekvenserna för myndigheter och elmarknadsaktörer, såsom nätföretag, kunder, elleverantörer och tjänsteleverantörer, av det lämnade förslaget.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2024 till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet).

1.2 Inriktning och avgränsning

Genomförandeförordningens krav på tillgängliggörande av mätvärden träder i kraft den 5 januari 2025. Det är således relativt kort tid för anpassningar till krav för de aktörer som åläggs skyldigheterna i genomförandeförordningen. Ei:s arbete utgår därför från de möjligheter som befintliga system, processer och strukturer har att utvecklas till att anpassas till genomförandeförordningens krav och tidplan.

Arbetet med uppdraget har avgränsats till de författningsförslag som gäller slutkunder och som krävs i lag och förordning. Vissa mer detaljerade frågor som är

lämpliga att regleras i föreskrifter, till exempel användandet av ombud med fullmakt, kommer att utredas vidare i samband med att föreskrifter ses över.

Tillgången till mätvärden för elproducenter ingår inte i uppdraget eftersom de inte omfattas av genomförandeförordningens krav.

1.3 Genomförande

Till projektet har det knutits en extern referensgrupp med syfte att diskutera viktiga frågor och förslag till utformning av svensk praxis, inklusive konsekvenser.

Referensgruppen bestod av personer som representerade branschföreningen Energiföretagen Sverige, sex nätföretag och ett energitjänsteföretag som också agerar som elleverantör på elmarknaden. Dialog har också förts med Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät). Nätföretagen i referensgruppen ansvarar för över hälften av alla mätpunkter i Sverige och bestod av både större och mindre nätföretag. De uppgifter som nätföretagen lämnat till Ei inom ramen för uppdraget, till exempel gällande andelen kunder som har tillgängliggjort mätvärden för behörig part, kan därför ses som representativa för branschen som helhet.

1.4 Terminologi

I rapporten används begrepp i enlighet med följande terminologi:

Automatisering: en teknisk avlastning för till exempel en administrativ arbetsuppgift, eller ett flöde av manuella moment. En metod för att automatisera är robotisering, men begreppet automatisering är vidare eftersom det även inkluderar integrationer mellan funktioner i datasystem.

Behörig part: en berättigad part som har tillstånd från slutkunden att få ta del av dennes mätvärden.

Berättigad part: enligt genomförandeförordningen en enhet som erbjuder energirelaterade tjänster till slutkunder, såsom leverantörer, systemansvariga för överförings- respektive distributionssystem, delegerade operatörer och andra behöriga parter, aggregatorer, energitjänsteföretag, gemenskaper för förnybar energi, medborgarenergigemenskaper och leverantörer av balanstjänster, i den mån de erbjuder energirelaterade tjänster till slutkunder. En berättigad part är dock inte behörig att få ta del av en slutkunds mätvärden, för det krävs tillstånd från slutkunden.

Digitalisering: innebär att något fysiskt eller manuellt övergår till ett digitalt användbart format. Digitalisering kan innebära att data kan användas i automatiserade dataprocesser om informationen är maskinläsningsbart. Ett

exempel på digitalisering är att använda meddelanden i digitala format i stället för pappersblanketter.

Energirelaterade tjänster: tjänster som exempelvis inkluderar aggregering, energieffektivisering eller efterfrågeflexibilitet.

Mätvärden: i genomförandeförordningen används begreppet mät- och förbrukningsuppgifter. Med mätuppgifter avses mätvärden vid inmatning till elnätet från aktiva kunder, och med förbrukningsuppgifter avses mätvärden vid uttag. I rapporten och i författningsförslag används begreppet mätvärden i stället för mät- och förbrukningsuppgifter.

Mätvärden i nära realtid: anges som ett begrepp i genomförandeförordningen. De nya elmätarna som ska vara installerade senast 1 januari 2025 ska ha ett standardiserat kundgränssnitt. Via gränssnittet kan slutkunden ta ut mätvärden i nära realtid från elmätaren. Information i kundgränssnittet ska uppdateras och vara tillgänglig för en elanvändare minst var tionde sekund, om elanvändaren har begärt att gränssnittet ska vara aktiverat. Nära realtid är således inom tio sekunder.

Referensmodell: definieras i genomförandeförordningen. Modellen är de förfaranden som är nödvändiga för tillgång till uppgifter och som beskriver det *minimum* av informationsutbyte som krävs mellan marknadsaktörer.

Robotisering: innebär att ett datorprogram (en mjukvarurobot) automatiserar repetitiva uppgifter en människa annars utför i datasystemet. Genom funktionen automatiseras regelbundna uppgifter som har tydligt definierade regler och processer, men den inkluderar normalt inte avancerade teknologier som maskininlärning. En människas manuella repetitiva arbete ersätts av en robotiserad process, ett exempel är inmatning av värden från ett datasystem till ett annat.

Slutgiltiga mätvärden: motsvarar begreppet validerade mätvärden i genomförandeförordningen. Slutgiltiga mätvärden används som begrepp i Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd (EIFS 2023:1) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el (mätföreskrifterna) och i rapporten. Det är de mätvärden som har sådan status att de avses användas för debitering.

Slutkund: i genomförandeförordningen och rapporten avses samtliga kunder som köper el för eget bruk och aktiva kunder. Slutkund definieras i elmarknadsdirektivet som en kund som köper el för eget bruk, det vill säga en slutkund kan vara både en konsument och en näringsidkare. I ellagen har uttrycket

elanvändare samma betydelse som *slutkund* i direktivet. Uttrycket konsument i ellagen har samma betydelse som uttrycket hushållskund i direktivet.¹⁵ Enligt genomförandeförordningen har begreppet slutkund utökats till att även inkludera *aktiva kunder*. Enligt elmarknadsdirektivet är aktiva kunder en slutkund, eller en grupp av samarbetande slutkunder, som förbrukar eller lagrar el som producerats inom den egna fastigheten vilken är belägen inom ett avgränsat område, eller, om en medlemsstat tillåter detta, på en annan plats, eller som säljer egenproducerad el eller deltar i flexibilitets- eller energieffektivitetssystem, förutsatt att dessa verksamheter inte är deras huvudsakliga kommersiella verksamhet eller yrkesverksamhet.

¹⁵ Regeringens proposition 2022/23:59 s. 3.

2 Informationshantering på elmarknaden idag

I det här avsnittet beskrivs hur tillgången till mätvärden sker idag när utsedda företag ska få tillgång till mätvärden. I avsnittet beskrivs också vilka behov som förväntas finnas på framtidens elmarknad.

2.1 Ökad efterfrågefleksibilitet och mätvärden

För att kunna genomföra omställningen till ett elsystem med en högre andel intermittent väderberoende elproduktion och med en betydligt högre elanvändning kommer behovet av flexibilitet att öka. En ökad flexibilitet i elsystemet kan leda till minskade kostnader för både slutkunder och nätföretag i form av reducerad belastning i elnäten när kapaciteten är begränsad. Tillgången till flexibla resurser är en nyckel för ett planerbart, effektivt och hållbart elsystem.

För att fler flexibla resurser ska tillkomma behöver inträdesbarriärer och hinder för efterfrågefleksibilitet undanröjas. Marknadsaktörer såsom aggregatorer, energitjänsteföretag, nätföretag och elhandlare måste utveckla erbjudanden där kundernas flexibilitet kan tas tillvara. Det kommer att ställa ökade krav på informationshanteringen eftersom tillgången till mätvärden är en förutsättning för att slutkunder ska kunna använda energitjänster och utvärdera nyttan av dessa.

Ineffektiva processer för tillgång till mätvärden driver ökande kostnader och riskerar att utgöra hinder för användandet av flexibilitetstjänster.

Elmarknadsdirektivet slår fast att elanvändare ska ha tillgång till sina förbrukningsuppgifter för att kunna anpassa sin energianvändning, erbjuda sin flexibilitet och sänka sina elkostnader. Slutkunder ska också kunna ge behörig part tillgång till förbrukningsuppgifterna så att energitjänster kan utvecklas och nyttjas.

För att säkerställa enhetliga villkor för tillgången till mätvärden har EU-kommissionen tilldelats genomförandebefogenheter. Syftet är att fastställa krav på enhetliga processer för det minimum av informationsutbyte som krävs mellan marknadsaktörer. Det ska säkerställa att tillgång till mätvärden möjliggörs så att en kund ska kunna nyttja energirelaterade tjänster och använda el flexibelt. Enhetliga processer gör att leverantörer inom hela EU kan etablera sig i Sverige och att deras tjänster därmed kan användas av svenska slutkunder. Kraven innebär därför att den grundläggande principen om fri rörlighet för tjänster inom EU möjliggörs.

EU-kommissionen beslutade i juni 2023 om genomförandeförordningen vars bestämmelser träder i kraft den 5 januari 2025.

2.2 Alla kommunicerar med alla

Dagens svenska informationshanteringsmodell kan beskrivas som en alla-till-alla-modell där de inblandade aktörerna kommunicerar direkt med varandra. Informationshanteringen präglas av en hög grad av decentralisering där data i huvudsak lagras och hanteras i aktörernas egna IT-system.

Slutkunder tar del av sina egna mätvärden via sitt nätföretags kundportal (benämns ofta Mina sidor av företagen). Slutkunden loggar in i kundportalen och kan där se, och i många fall, ladda ner mätvärdena till en datafil.

När slutkunder vill tillgängliggöra mätvärden för en behörig part används ombud med fullmakt. De nätföretag Ei har haft dialog med i samband med regeringsuppdraget uppger att slutkunden i dagsläget alltid använder sig av ombud med fullmakt. Det är alltså energitjänsteföretaget, i rollen som ombud, som begär att nätföretaget ska rapportera mätvärden till energitjänsteföretaget, i enlighet med 6 kap. 3 § ellagen. Slutkunden är bara i kontakt med energitjänsteföretaget som sedan sköter kontakten med nätföretaget.

Informationshanteringen är uppbyggd kring en lösning där kommunikationen mellan aktörerna sker via e-post- och Ediel-meddelanden ska skickas direkt till varje enskild aktör. Informationen skickas mellan aktörerna och lagras lokalt hos den part som behöver informationen. Originaldata lagras främst hos nätföretagen, som är den primära källan till all information som behöver utbytas mellan aktörerna. Systemet som kallas för Ediel är ett standardiserat meddelandeformat för meddelandeutväxling som Svenska kraftnät tagit fram för den svenska el- och gasmarknaden. Meddelandeformatet inom Europa och Norden bygger på standardiserade formatbeskrivningar baserat på till exempel formatet EDIFACT.

I mätföreskrifterna anges att rapportering av förbrukningsuppgifter ska ske med Ediel-meddelanden som uppfyller, vid var tid godkända format. För att sådana meddelanden ska kunna tas emot behöver mät- och kunduppgifter stämma överens hos sändare och mottagare. Förändringar i kund- och anläggningsuppgifter måste därför uppdateras hos alla som ska ta emot meddelanden med mätvärden. Hur sådana uppdateringar ska ske regleras genom mätföreskrifter och beskrivs i detalj i Elmarknadshandboken¹⁶.

¹⁶ Elmarknadshandboken utgör en branschstandard och publiceras av Energiföretagen Sverige. Den har tagits fram i samverkan mellan Energiföretagen Sverige och Affärsverket svenska kraftnät.

Lokalt hos nätföretaget återfinns data som avser kunder, anläggningar och mätvärden inom nätföretagets nätområde. Energitjänsteföretag som bedriver verksamhet över hela landet har därför cirka 175 nätföretag att kommunicera med för att hantera sina kunder. Kvalitet och tillgänglighet i dagens informationshanteringsmodell styrs därmed i hög grad av hur pass väl aktörernas olika system fungerar och kommunicerar med varandra.

För att bli Ediel-användare måste ett avtal tecknas med Svenska kraftnät. För att kunna teckna avtal med Svenska kraftnät krävs en registrering om näringsverksamhet hos Bolagsverket. Aktören måste därefter också bli godkänd vid testning av kompatibilitet mellan det egna systemet och Ediel-systemet. Det finns alltså en testmiljö för Ediel-systemet så att aktörer kan säkerställa att allt fungerar. Svenska kraftnät är den aktör som ger elmarknadens aktörer tillträde till testmiljön och Ediel-systemet efter godkända tester.

2.2.1 Datahubbar för centraliserad tillgång till data

Ei har på uppdrag av regeringen under åren 2013–2020 utrett och lämnat förslag på vad som krävs för att möjliggöra införandet av en elmarknadshubb på den svenska elmarknaden. Elmarknadshubben skulle bland annat innebära en centraliserad hantering av mätvärden.

Ei konstaterade i rapporten *Ny modell för elmarknaden*¹⁷, att en elmarknadshubb skulle innebära en stor och viktig förändring. Den skulle bidra till att den svenska elmarknaden kan möta framtidens utmaningar på ett effektivt sätt. Hubben skulle utgöra en central kontaktpunkt till vilken aktörer rapporterar all relevant information. Det skulle underlätta, förenkla och minska kostnader för informationshanteringen och för de aktörer som vill agera på marknaden, samtidigt som informationsutbytet skulle ske på ett konkurrensneutralt sätt. En sådan informationshanteringsmodell skulle också underlätta för nya marknadsaktörer, även utanför energibranschen, att utveckla sina verksamheter. Ei ansåg att marknaden för energitjänster skulle gynnas av införandet av en elmarknadshubb.

Vinsterna med förändringarna beräknades vara betydande, både kvantitativt i form av kronor och ören i samhällsekonomisk vinst och i form av effekter som är svårare att kvantifiera, såsom förbättrad konkurrens och kundvänlighet. Arbetet med elmarknadshubben har dock pausats, och det är oklart om en hubb kommer att startas.

¹⁷ Energimarknadsinspektionen, [Ny modell för elmarknaden \(ei.se\)](#), Ei R2017:05

Ei noterar dock i samband med den här utredningen att en implementering av en elmarknadshubb kan kräva en kompletterande utredning för att närmare utreda kostnader och lösningar för att säkerställa hubbens dataskydd och datasäkerhet.

Sverige är numera ensam i Norden med en decentraliserad lösning för hantering av mätvärden eftersom Danmark, Norge och Finland har infört var sin elmarknadshubb. De nordiska elmarknadshubbarna har i stora drag samma funktioner som de svenska nätföretagens kundportaler.

2.3 Att elmarknaden utvecklas ställer nya krav på hantering av mätvärden

I det här avsnittet beskrivs nuläge och kommande förändringar på elmarknaden som förväntas kunna leda till ett ökat antal slutkunder som vill ha tillgång till mätvärden i nära realtid. Även antalet behöriga parter med tillstånd att ta emot slutgiltiga mätvärden från mätpunkter kan komma att öka väsentligt.

2.3.1 Erfarenheter från tillgängliggörande av mätvärden idag

Ei har ställt frågor till nätföretag i referensgruppen om andelen slutkunder som idag ger minst en behörig part tillgång till mätvärden, och vilka kostnader som är förknippade med detta.

För cirka 3–7 procent av mätpunkterna hos nätföretag finns minst en behörig part som löpande har tillgång till en slutkunds mätvärden.

Under 2022 hanterade nätföretagen en begäran om tillgång till mätvärden för cirka 2 procent av mätpunkterna och begäran inkom uteslutande via ombud med fullmakt. Att hantera en begäran uppskattades till 15–30 minuter, eller 8 minuter när en robotiserad process kunnat etableras. I vissa fall kan en begäran kräva en hel arbetsdag, till exempel om begäran gäller ett företag med flera tusen anläggningar eller om det är svårt att fastställa om en person med rätt mandat signerat fullmakten.

I samtal med nätföretag fann Ei också indikationer på att behöriga parter har tillgång till slutkunders mätvärden trots att slutkunden inte har nytta av det:

- Ett nätföretag beskrev att de i kontakter med slutkunder uppfattat att tillgång till mätvärden har medgivits utan att slutkunden förstått vad tillståndet gällde. Det fanns också misstanke om förfalskningar av namnteckningar i fullmakter.
- Ett nätföretag beskrev att flera av slutkunderna de varit i kontakt med inte nyttjade den energirelaterade tjänsten som kräver mätvärden mer än en kort period. Men tillståndet hade inte avslutats och tillståndet för den behöriga

parten saknade slutdatum. Det innebär att onödiga kostnader uppstår eftersom nätföretaget fortsätter att rapportera mätvärden så länge tillstånden är aktiva.

- Nätföretagen svarade att antalet tillstånd som avslutades under 2022 var mycket få. I nästan samtliga fall avslutas tillståndet för tillgång till mätvärden av den behöriga parten och inte av slutkunden.

Ett nätföretag beskrev nya trender gällande behovet av mätvärden:

Slutkunder, ofta näringsidkare med många anläggningar, efterfrågar andra typer av mätvärden än de som regleras i mätföreskrifterna. Ediel-systemet kan inte användas för sådan rapportering. De nya mätarna mäter många olika parametrar som till exempel relaterar till elkvalitet, dessa efterfrågas i ökande utsträckning av vissa slutkunder.

Samma typ av slutkund efterfrågar även andra typer av kommunikationsgränssnitt för att få tillgång till mätvärden, än de som anges i mätföreskrifterna. Ofta är lösningen ett API som nätföretagen utvecklar kostnadsfritt för slutkunden.

Det blir vanligare att en begäran inkommer om utlämnande av mätvärden som ska ske vid endast ett tillfälle, till exempel inför installation av en laddstation. Mätvärdena ska skickas, ofta via e-post, till ett företag som inte använder Ediel-systemet. Begäran inkommer till nätföretagen även om slutkunderna själva kan ladda ner sina mätvärden från nätföretagens kundportaler. En sådan begäran måste hanteras manuellt av nätföretagen.

Genomförandeförordningens referensmodell utgör minimikraven för informationsutbytet. I nationell praxis ska det anges vilka mätvärden slutkunder och behöriga parter åtminstone ska ha tillgång till enligt referensmodellens förfaranden och hur enkel, säker, effektiv och kostnadsfri tillgång ska ske. Minimikraven ska således inte inkludera slutkunders behov av särlösningar. Det behöver därmed finnas möjligheter och reglering för nätföretagens hantering av en begäran som inte inkluderas i de kostnadsfria förfarandena som ingår i en svensk praxis för referensmodellen.

Flera nätföretag uppgav att kostnaderna för att hantera rapportering av mätvärden var mycket svåra att uppskatta. Ett nätföretag med cirka 1 miljon nätkunder uppskattade kostnaderna för rapportering av mätvärden till behöriga parter till 5–6 miljoner kronor per år. Det inkluderar kostnaderna för att hantera att mätvärden i vissa fall måste skickas på nytt om till exempel den behöriga parten inte lyckats ta emot mätvärden vid det första rapporteringstillfället.

Inget nätföretag som Ei haft kontakt med fakturerade behöriga parter några avgifter för rapporteringen av mätvärden.

I genomförandeförordningen ställs krav på förfaranden gällande tillgång till mätvärden i nära realtid via elmätarens gränssnitt. Slutkunden ska kunna begära att gränssnittet öppnas eller stängs. Nätföretagen har implementerat funktioner för detta i sina kundportaler och kundens identitet kontrolleras vid inloggning till kundportalen, hela processen har därmed automatiserats.

Nätföretagen i referensgruppen har också funktioner i sina kundportaler så att slutkunder ska kunna ladda ner mätvärden till ett vanligt använt format, ofta i CSV-format (Comma Separated Values – kommaavgränsade värden, en filtyp som kan användas i Excel). Däremot har det framförts att det inte är enkelt att ladda ner mätvärdena för längre perioder, mätvärden kan bara laddas ner för vardera dygn.

2.3.2 Nya elmarknadsaktörer

Oberoende aggregatorer

Den 1 juni 2023 trädde nya bestämmelser i kraft om efterfrågefleksibilitet genom aggregering. Reformen underlättar bland annat för en leverantör av aggregeringstjänster att få tillträde till elmarknaderna.

Aggregeringstjänster är en viktig funktion som möjliggör för kunder att delta på elmarknaden och till exempel bidra till att nätföretagen kan hantera elsystemet mer effektivt. För att säkerställa att aggregatorer deltar på marknaden på ett effektivt sätt, och på likvärdiga villkor som andra aktörer, har EU beslutat om vissa gemensamma regler för hur aggregatorer ska kunna agera på elmarknaden.

Enligt elmarknadsdirektivet ska en aggregator på ett icke-diskriminerande sätt ha tillträde till alla marknader utan att behöva ett medgivande från kundens befintliga elleverantör eller annan marknadsaktör. En kund ska därmed kunna välja en aggregator oberoende av sin befintliga elleverantör. Slutkunden kommer sannolikt också att kunna ha olika aggregatorer för olika flexibilitetsresurser. Det skulle till exempel kunna vara en aggregator för laddningen av elbilen och en annan för uppvärmningen av villan.

För att slutkundens elanvändning ska kunna styras rätt av en aggregator behöver aggregatorn i de flesta fall tillgång till mätvärden i nära realtid via elmätarens gränssnitt. Antalet slutkunder som behöver öppna elmätarens gränssnitt, och tillfällen då gränssnittet sedan ska stängas, förväntas därför öka i takt med att antalet flexibla resurser i elnäten ökar. Endast lågspänningskundernas elmätare har krav på gränssnitt, enligt mätförordningen. Hanteringen av gränssnittet för lågspänningskunder ska följa kraven enligt förfarande 5 i genomförandeförordningen.

Men aggregatorer kan även komma att behöva tillgång till slutgiltiga mätvärden. Det beror på att kompensationen för de kostnader aggregering orsakar en elleverantör, eller ersättningen till aggregatorer, kan komma att beräknas utifrån de slutgiltiga mätvärdena i leveranspunkten. EU-kommissionen arbetar med en ny EU-förordning för efterfrågefleksibilitet. I det nuvarande förslaget anges att de administratörer av mätuppgifter som har skyldigheter enligt genomförandeförordningen ska tillgängliggöra mätvärden för balansansvariga, berörda systemansvariga och aggregatorer när en slutkund använder en aggregeringstjänst. En slutkund kan ha flera aggregatorer och leverantörer av balanstjänster och balansansvariga. Antalet behöriga parter kan således öka väsentligt de kommande åren. En svensk praxis behöver utvecklas med detta i beaktande så att processerna är effektiva, enkla och tillräckligt säkra.

Energigemenskaper och medborgarenergigemenskaper

I artikel 2 i elmarknadsdirektivet definieras medborgarenergigemenskap som en juridisk person som har som främsta mål att ge sina medlemmar eller delägare eller det närområde där den är verksam miljömässiga, ekonomiska eller sociala samhällsfördelar, snarare än att generera ekonomisk vinst. En medborgarenergigemenskap får delta i produktion, distribution och leverans, förbrukning, aggregering, energilagring, energieffektivitetstjänster eller laddningstjänster för elfordon eller tillhandahålla andra energitjänster till sina medlemmar eller delägare.

Gemenskaper för förnybar energi (energigemenskaper) regleras i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (förnybartdirektivet). De definieras som en juridisk person som finns i närheten av de projekt för förnybar energi som ägs och utvecklas av den juridiska personen. Syftet ska vara att ge sina aktieägare eller medlemmar eller de lokala områden där den är verksam, miljömässiga, ekonomiska eller sociala samhällsfördelar, snarare än ekonomisk vinst.

En energigemenskap har liksom andra aktörer möjlighet att dela egenproducerad el genom att utnyttja undantaget i 22 c § i förordningen (2007:215) om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen (IKN-förordningen).

Det pågår förändringar av elmarknadsdirektivet och elmarknadsförordningen, där reglering som möjliggör delning av el med andra inom samma elprisområde (så kallad virtuell delning) förväntas införas. Genom virtuell delning används redan befintlig elinfrastruktur för att dela energi genom att avräkna uppmätt elanvändning och elproduktion mellan olika elmätare.

Det är möjligt att mätvärden kan komma att behöva tillgängliggöras inom en gemenskap, eller med leverantörer av energirelaterade tjänster för gemenskaperna. Antalet behöriga parter förväntas därför kunna öka väsentligt framöver med anledning av energigemenskaper och medborgarenergigemenskaper. Även mätvärden i nära realtid kan behövas för att anpassa elanvändningen för aktörerna inom en gemenskap. Administrationen för att öppna och stänga elmätarnas gränssnitt för tillgång till mätvärden i nära realtid förväntas därför öka. Svensk praxis för genomförandeförordningens referensmodell behöver utvecklas med detta i beaktande så att processerna är effektiva, enkla och tillräckligt säkra.

3 Juridiska förutsättningar

3.1 Gällande rätt

I det här avsnittet beskrivs befintliga krav på tillgängliggörande av mätvärden.

3.1.1 Krav på nätföretag att tillhandahålla mätvärden

Ellagen (1997:857)

I ellagen regleras nätföretagens skyldighet att rapportera mätresultat till behörig part.

Nätföretag har enligt 6 kap. 1 § en skyldighet att mäta överförd el. Med överföring av el avses både inmatning och uttag av el.

Ett nätföretag ska på begäran rapportera elanvändarens mätresultat till ett företag som elanvändaren eller elproducenten har utsett.

På begäran av elanvändaren ska nätföretaget även lämna uppgifter om elanvändarens historiska elförbrukning till ett företag som elanvändaren har utsett, enligt 6 kap. 3 §.

Innan en leverantör av aggregeringstjänster börjar tillhandahålla tjänster i en elanvändares uttagspunkt ska leverantören göra en anmälan till berört nätföretag, enligt 9 kap. 32 §. Meddelandet skulle kunna ligga till grund för att nätföretaget ska börja rapportera mätvärden till leverantören av aggregeringstjänster. Ei får meddela närmare föreskrifter om denna anmälan. Ei avvaktar dock med ytterligare krav på anmälan tills det står klart vilken funktion den ska ha. Det kan komma att klargöras i Svenska kraftnäts utredning om kompensationsmodellen gällande kostnader för elleverantörer vid aktivering av efterfrågefleksibilitet. Svenska kraftnäts uppdrag ska rapporteras senast den 1 september 2024.

Förordning (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el

Nätföretag ska rapportera resultaten av sina mätningar. Rapporteringarna ska visa elanvändarens mätresultat för varje kvart på dygnet och i fråga om mängden förbrukad el sändas till den berörda elanvändaren, och den elleverantör som levererat el i uttagspunkten. Det framgår av 9 § 3 i förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el (mätförordningen).

För rapportering av förbrukning som ingår i förbrukningsprofilerna,¹⁸ ska nätföretag rapportera mätresultat till elanvändaren och elleverantören. Mätresultatet i en uttagpunkt som ingår i en förbrukningsprofil ska rapporteras per månad. Detta framgår av 15 och 16 §§ i samma förordning.

I mätförordningen regleras även rapportering av mätvärden till behörig part, både för enskilda elanvändare och för förbrukningsprofiler som inte gäller enskilda elanvändare. Av 9 a § framgår att nätföretag på begäran ska sända mätresultatet i en uttagpunkt eller en inmatningspunkt till det företag som den berörda elanvändaren eller elproducenten har utsett. För uttagpunkter som ingår i en förbrukningsprofil ska nätföretaget också sända mätresultatet till det företag som den berörda elanvändaren har utsett. Det framgår av 18 § i mätförordningen.

Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd (EIFS 2023:1) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el

I mätföreskrifterna anges att Ediel-systemet ska användas vid rapportering av mätvärden, andelstal, samt anmälningar och underrättelser som ska ske till elleverantör, balansansvarig, nätföretag och Affärsverket svenska kraftnät, enligt 1 kap. 5 §.

Nätföretag ska rapportera mätvärden samt anmälningar och underrättelser till elanvändare och producenter via det internetbaserade media som är tillgängligt hos nätföretaget, enligt 1 kap. 6 §. Elektronisk kommunikation i meddelandeformatet Ediel ska användas om elanvändaren eller elproducenten begär detta.

I 7 kap. i mätföreskrifterna regleras rapportering av enskilda mätvärden för enskilda elanvändare. Kraven beskrivs på ett förenklat sätt nedan.

Vid rapportering av mätvärden ska specifika kund-, anläggnings- och mätuppgifter anges enligt 7 kap. 1 § fjärde stycket i mätföreskrifterna. Enligt bestämmelsen ska nätföretagen rapportera enskilda mätvärden till elanvändaren eller elproducenten och inkludera anläggningsidentitet (anl id) och identitet på nätavräkningsområdet (områdes id).

Nätföretag har en skyldighet att rapportera enskilda mätvärden i en kvarts- eller timmätt uttagpunkt som är dygnsavräknad, enligt 7 kap. 4 §. Rapportering ska göras till elanvändaren och på begäran till företag som elanvändaren utsett och till

¹⁸ I förbrukningsprofil ingår förbrukningen från anläggningar som elnätsföretaget avräknar och rapporterar månadsvis. Anläggningar som är dygnsvis avräknade ingår inte i en förbrukningsprofil och rapporteras varje dygn.

den elleverantör som levererat den förbrukade elen. Rapportering ska ske senast kl. 09.00 dagen efter mätdygnen.

Nätföretag ska rapportera enskilda mätvärden i en uttagspunkt som ska månadsavräknas enligt 7 kap. 7 §. Rapportering ska ske till elanvändaren och företag som elanvändaren utsett och senast vid tillfället för debitering.

Nätföretag ska för inmatningspunkter, enligt 7 kap. 3 §, senast kl. 09.00 dagen efter mätdygnen rapportera enskilda mätvärden till den elleverantör som tar emot den inmatade energin, den elproducent som matat in energin i inmatningspunkten och på elproducentens begäran till företag som elproducenten utsett i de fall rapporteringen sker med elektroniskt kommunikationsmedel.

I 12 kap. regleras nätföretagens rapporteringsskyldighet avseende elanvändarens historiska förbrukning. Enligt 12 kap. 1 § ska nätföretaget rapportera uppgifter om elanvändarens elförbrukning som minst omfattar de senaste tre åren, eller innevarande elleveranskontrakts löptid om kontraktet är kortare än tre år. De samlade uppgifterna ska motsvara de intervaller för vilka faktureringsinformation har framställts. Rapportering ska göras till elanvändare som kvarts- eller timmäs. Denna bestämmelse grundas på bilaga I punkt 4 a) i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU (elmarknadsdirektivet).

Av 12 kap. 1 § andra stycket framgår att nätföretaget för elanvändaren ska rapportera specifika uppgifter om förbrukning per dag, vecka, månad och år för en period som minst omfattar de senaste två åren, eller innevarande leveranskontrakts löptid om denna är korta. Denna bestämmelse grundas på bilaga I punkt 4 b) i elmarknadsdirektivet.

Enligt det tillhörande allmänna rådet till 12 kap. 2 § ska nätföretaget tillhandahålla information om historisk förbrukning på ett för elanvändaren tydligt och lättillgängligt sätt. Det bör ske i överenskommelse med elanvändaren och kan ske via Mina sidor, faktura, sms, e-post eller genom pappersutskrift. Kravet på lättillgänglighet följer av elmarknadsdirektivet. Av artikel 20 a i direktivet framgår att smarta mätarsystem korrekt ska mäta den faktiska elförbrukningen och kunna ge slutkunderna information om den faktiska användningstiden. Validerade uppgifter om historisk förbrukning ska göras lätt tillgängliga på ett säkert sätt och visualiseras för slutkunderna på begäran och utan extra kostnad.

3.1.2 Krav på elleverantörer att tillhandahålla mätvärden

Förbrukningsuppgifter till elanvändare

Elleverantörer ska lämna information på elanvändares fakturor om de mätvärden i kilowattimmar som faktureringen grundas på enligt 9 § 2 förordningen (2023:242) om leverans av el och aggregeringstjänster. Elleverantörer har enligt 12 och 14 §§ i samma förordning även en skyldighet att lämna uppgifter om faktisk och historisk elförbrukning till elanvändare.

Uppgifter om *faktisk elförbrukning* ska lämnas minst en gång per månad till elanvändare som har en elmätare som kan fjärravläsas. Om mätaren inte kan fjärravläsas ska uppgifterna i stället lämnas minst var sjätte månad. Uppgifterna ska dock lämnas var tredje månad om elanvändaren begär det eller har valt elektronisk fakturering. Uppgifter om faktisk förbrukning ska lämnas utan kostnad för elanvändaren.

Uppgifter om *historisk förbrukning* ska lämnas kostnadsfritt till elanvändare som har en elmätare som kan fjärravläsas. I dessa fall ska elförbrukningen från minst de föregående tre åren lämnas eller från det att leveransavtalet trädde i kraft om den tiden är kortare. Uppgifterna ska motsvara de intervall som regelbundna förbrukningsuppgifter har lämnats för.

Uppgifter ska också lämnas om användningstiden för alla dagar, veckor och månader för en period som minst omfattar de föregående 24 månaderna eller från det att leveransavtalet trädde i kraft om den tiden är kortare. Uppgifterna ska lämnas i nära realtid via internet eller mätargränssnittet.

Ei har möjlighet att meddela ytterligare föreskrifter om faktisk och historisk förbrukning enligt 13 och 15 §§ förordningen om leverans av el och aggregeringstjänster. Myndigheten arbetar för närvarande med dessa föreskrifter.

Förbrukningsuppgifter till behörig part

Elleverantörer har enligt 9 kap. 26 § ellagen en skyldighet att på begäran lämna uppgifter om elanvändares historiska elförbrukning till ett företag som elanvändaren har utsett.

3.2 Kommande regelverk

3.2.1 EU:s regelverk för tillgång till mätvärden

Bakgrund och syfte med genomförandeförordningen

Europeiska kommissionen har som ett led i att fullt ut genomföra artikel 24 i elmarknadsdirektivet fattat beslut om genomförandeförordningen.

Genomförandeförordningen är tillämplig på mätvärden om el. Bestämmelserna syftar till att göra det möjligt för slutkunder av el och berättigade parter att få tillgång till dessa uppgifter på ett enkelt och säkert sätt i enlighet med det mer utförliga syftet i skäl 2 i genomförandeförordningen.

Genomförandeförordningen har antagits av EU-kommissionen för att fastställa enhetliga villkor¹⁹ för genomförandet av rättsligt bindande akter.²⁰

Genomförandeförordningen har allmän giltighet. Förordningen är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater²¹ och det krävs inte att bestämmelserna införlivas i respektive land. Däremot krävs det att kompletterande nationella bestämmelser införs för att förordningen ska kunna tillämpas fullt ut.

Genomförandeförordningens tillämpningsområde

I skälsats 3 framgår att genomförandeförordningen är tillämplig på mätvärden i form av validerade historiska mätvärden och icke-validerade mätvärden i nära realtid.

I förordningen fastställs regler som gör det möjligt för slutkunder och berättigade parter att få tillgång till dessa uppgifter i *rätt tid* och på ett *enkelt* och *säkert* sätt. Dessutom säkerställs att leverantörer och tjänsteleverantörer har transparent och smidig tillgång till slutkundernas uppgifter på ett sätt som gör det lätt för dem att förstå och använda uppgifterna, förutsatt att kunderna har gett det tillstånd som krävs.

Mät- och förbrukningsuppgifter definieras i artikel 2.2 i genomförandeförordningen som "mätavläsningar av elförbrukningen från nätet, eller av el som matas in i nätet, eller av förbrukning från produktionsanläggningar på plats som är anslutna till nätet, inklusive validerade historiska uppgifter och icke-validerade uppgifter i nära realtid." Mät- och förbrukningsuppgifter avser därför mängden förbrukad el i en uttagspunkt, mängden inmatad el i en inmatningspunkt och den el som en produktionsanläggning förbrukar, till exempel en mikroproduktionsanläggning.

Validerade historiska mät- och förbrukningsuppgifter definieras i artikel 2.3 som "Historiska mät- och förbrukningsuppgifter som samlats in från en mätare, dvs. en konventionell mätare eller en smart mätare, eller ett smart mätarsystem, eller kompletterats med ersättningsvärden som bestäms på annat sätt om mätaren inte

¹⁹ Av skäl 93 i elmarknadsdirektivet framgår: "För att säkerställa enhetliga villkor för genomförandet av detta direktiv bör kommissionen tilldelas genomförandebefogenheter för att fastställa krav på driftskompatibilitet för energitjänster samt icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till uppgifter om mätning, förbrukningsuppgifter samt de uppgifter som krävs för att en kund ska kunna byta leverantör, efterfrågefleksibilitet och andra tjänster."

²⁰ Artikel 291.2 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, C 202/49.

²¹ Artikel 14 i genomförandeförordningen.

är tillgänglig.” Mät- och förbrukningsuppgifter i nära realtid har följande definition enligt artikel 2.5: ”mät- och förbrukningsuppgifter som tillhandahålls kontinuerligt av en smart mätare eller ett smart mätarsystem under en kort tidsperiod, vanligtvis inom några sekunder eller inom avräkningsperioden för obalanser på den nationella marknaden, som inte validerats och som görs tillgängliga genom ett standardiserat gränssnitt eller genom fjärråtkomst i linje med artikel 20 a i eldirektivet (EU) 2019/944.”

Elmarknadsdirektivet och dess förhållande till genomförandeförordningen

Genomförandeförordningen har antagits med beaktande av bland annat elmarknadsdirektivet. I förordningen fastställs krav på driftskompatibilitet och regler för icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för slutkunders och berättigade parter tillgång till mätvärden för el i enlighet med elmarknadsdirektivet.

Genomförandeförordningen har specifikt tagits fram för att genomföra artikel 24 i direktivet. Av artikel 59 i elmarknadsdirektivet framgår att tillsynsmyndigheterna ska säkerställa att kunder på ett icke-diskriminerande sätt ska få tillgång till sina förbrukningsuppgifter i enlighet med artiklarna 23 och 24.

Av artikel 24.2 framgår att kommissionen genom genomförandeakter ska fastställa driftskompatibilitetskrav och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till de uppgifter som avses i artikel 23.1. En sådan genomförandeakt har nu antagits i form av genomförandeförordningen. De uppgifter som avses i artikel 23.1 är mät- och förbrukningsuppgifter samt de uppgifter som krävs för att en kund ska kunna byta leverantör, för efterfrågefleksibilitet och andra tjänster.

Slutkunder för el och berättigade parter ska som nämnts ovan få tillgång till slutkunders mät- och förbrukningsuppgifter i *rätt tid* och på ett *enkelt* och *säkert* sätt. Vad som avses med rätt tid, enkelt och säkert definieras inte närmare i genomförandeförordningen, men artikel 23.2 i elmarknadsdirektivet anger att medlemsstaterna ska organisera hanteringen av uppgifter för att säkerställa effektiv och säker tillgång till och effektivt och säkert utbyte av uppgifter samt dataskydd och datasäkerhet. De som ansvarar för uppgiftshantering ska ge varje behörig part tillgång till uppgifter om slutkunder. Behöriga parter ska också få de begärda uppgifterna till sitt förfogande på ett icke-diskriminerande sätt och samtidigt. Tillgången till uppgifterna ska vara enkel och de relevanta förfarandena för att få tillgång till uppgifterna ska offentliggöras.

Artikel 5.1 a i genomförandeförordningen anger att administratörer av mätuppgifter på ett icke-diskriminerande sätt och utan onödigt dröjsmål ska göra validerade mät- och förbrukningsuppgifter tillgängliga för slutkunder och berättigade parter, i enlighet med denna förordning och via ett gränssnitt på

internet eller genom något annat lämpligt gränssnitt. Med rätt tid avses enligt elmarknadsdirektivet och genomförandeförordningen således att slutkunder och berättigade parter ska få tillgång till uppgifterna effektivt och utan onödigt dröjsmål. Berättigade parter ska dessutom få tillgång samtidigt.

Ett enkelt förfarande innebär att medlemsstaterna har en skyldighet att organisera uppgiftshanteringen så att delning av mätvärden utförs effektivt. Artikel 5.1 b i genomförandeförordningen anger att administratörer av mätuppgifter ska säkerställa att slutkunder kan få tillgång till sina validerade mät- och förbrukningsuppgifter, och göra dem tillgängliga för berättigade parter. Slutkunder och berättigade parter ska kunna ta emot dem i ett strukturerat, allmänt använt, maskinläsbart och driftskompatibelt format.

När det gäller ett säkert förfarande framgår det i artikel 20 a i elmarknadsdirektivet att validerade uppgifter om historisk förbrukning ska göras lätt tillgängliga på ett säkert sätt och visualiseras för slutkunderna på begäran och utan extra kostnad. Icke-validerade uppgifter om förbrukning i nära realtid ska också göras lättillgängliga på ett säkert sätt för slutkunderna utan extra kostnad genom ett standardiserat gränssnitt eller genom fjärråtkomst, för att stödja automatiska program för energieffektivitet, efterfrågestyrning och andra tjänster. Genomförandeförordningen inkluderar krav på säkerhetsåtgärder för att skydda mät- och förbrukningsuppgifter mot obehörig åtkomst eller manipulation.

Förordningen syftar till att skydda personuppgifter som kan ingå i mät- och förbrukningsuppgifter. Administratörer av mätuppgifter ansvarar, enligt artikel 5.1 d i genomförandeförordningen, även för att relevant lagstiftning om skydd av personuppgifter beaktas vid överföring av uppgifter till behöriga parter. Administratörer av mätuppgifter ska i tillämpliga fall, i samarbete med tillståndsadministratören, säkerställa att det finns ett aktivt tillstånd eller någon annan rättslig grund för att uppgifterna lagligen ska kunna överföras eller behandlas, inbegripet i relevanta fall i enlighet med förordning (EU) 2016/679 (dataskyddsförordningen).

4 Medlemsstaternas ansvar och befintliga svenska förfaranden

I det här avsnittet analyseras kraven på medlemsstater i enlighet med artikel 23 i elmarknadsdirektivet och befintliga förfaranden på den svenska elmarknaden.

I bilaga 1 har Ei kartlagt de sex förfarandena som beskrivs i genomförandeförordningen utifrån de befintliga skyldigheterna och processerna på elmarknaden. Genom kartläggningen kan gapen till de nya kraven i genomförandeförordningen identifieras och nationella anpassningar som krävs beskrivas.

Analysen i det här avsnittet utgår från kartläggningen i bilaga 1 och Sveriges skyldigheter, enligt artikel 23 i elmarknadsdirektivet, att organisera datahanteringen så att följande krav uppfylls:

- 1 De parter som ansvarar för uppgiftshantering ska ge varje behörig part tillgång till mätvärden om slutkunden så begär.
- 2 Behöriga parter ska få de begärda mätvärdena på ett icke-diskriminerande sätt och samtidigt.
- 3 Tillgången till mätvärden ska vara effektiv.
- 4 Tillgången till uppgifter ska vara säker.
- 5 Utbytet av uppgifter ska vara effektivt.
- 6 Utbytet av uppgifter ska vara säkert.
- 7 Dataskydd och datasäkerhet ska säkerställas.
- 8 Det ska vara enkelt att få tillgång till mätvärden.
- 9 De relevanta förfarandena för att få tillgång till mätvärdena ska offentliggöras.
- 10 Inga extra kostnader ska åläggas slutkunderna för tillgången till deras egna mätvärden, eller för en begäran om att deras mätvärden ska göras tillgängliga.
- 11 Sverige ska ansvara för fastställandet av relevanta avgifter för de behöriga parternas tillgång till mätvärden.

12 Sverige eller utsedda behöriga myndigheter, säkerställer att eventuella avgifter som påförs av reglerade enheter som tillhandahåller datatjänster ska vara skäliga och vederbörligen motiverade.

4.1 Tillgång för varje behörig part

Av artikel 23 i elmarknadsdirektivet framgår att medlemsstaterna ska organisera datahanteringen så att de parter som ansvarar för uppgiftshantering ger varje behörig part tillgång till mätvärden om slutkunden så begär.

I ellagen framgår att ett nätföretag på begäran ska rapportera resultaten av de mätningar som görs till *ett* företag som elanvändaren eller elproducenten har utsett. Detta kan tolkas som att det endast kan vara *ett* företag som är berättigad tillgång till mätresultat. Det innebär att om slutkunden utser två företag som mottagare av mätvärden kommer en av dem att nekas. Frågan har än så länge inte prövats av Ei genom till exempel tillsyn.

Ei föreslår bestämmelser i ellagen och mätförordningen som är anpassade till genomförandeförordningens krav, vilket betyder att det tydligt ska anges att tillgången inte får begränsas till *en* behörig part. Slutkunden har rätt att utse flera behöriga parter.

4.2 Icke-diskriminering mellan flera behöriga parter

Av artikel 23 i elmarknadsdirektivet framgår att medlemsstaterna ska organisera datahanteringen så att behöriga parter får de begärda mätvärdena på ett icke-diskriminerande sätt och samtidigt.

I mätföreskrifterna anges hur tillgången till mätvärden ges, det sker genom rapportering. Rapporteringen sker vid tydligt angivna tidpunkter och nätföretag ska skicka rapporter senast en viss tidpunkt till alla aktörer.

Så länge nätföretag tillåter att slutkunden kan utse flera behöriga parter som ska få tillgång till mätvärden så uppfylls kravet på icke-diskriminering.

4.3 Effektiv tillgång till mätvärden

Av artikel 23 i elmarknadsdirektivet framgår att medlemsstaterna ska organisera datahanteringen så att tillgången till mätvärden är effektiv.

Mätföreskrifterna reglerar när rapportering ska göras, till vilken part och vad rapporteringen ska innehålla. Det behöver därför inte avtalas för varje slutkunds mätvärden. Nätföretagen behöver således inte utforma olika typer av rapporter, utan startar rapporteringen när slutkunden lämnat sitt godkännande om att mätvärden ska rapporteras till den behöriga parten.

Ei föreskriver om att Ediel-systemet ska användas av nätföretag vid rapportering av mätvärden. Svenska kraftnät ansvarar för Ediel-systemet i Sverige.

Ediel-systemet utgör grunden för en effektiv tillgång till mätvärden genom att formaten för meddelanden i systemet är standardiserade. Formaten utvecklas också i linje med internationella standarder.

Att bli användare i Ediel-systemet som behörig part innebär begränsade insatser eftersom aktörer kan välja att ansöka om att bli godkänd användare för ett urval av funktioner. För behöriga parter har även kraven på kvittens av mottagande av mätvärden tagits bort för att minska kostnaderna.

Det finns, och utvecklas, nya tjänster för mindre aktörer som innebär att en behörig part inte behöver ha ett eget datasystem som kommunicerar med Ediel-systemet. Till exempel finns lösningar där den behöriga parten köper kommunikationen med Ediel-systemet som en tjänst från en leverantör. Leverantören tillgängliggör i sin tur mätvärdena för sin kund via andra avtalade kommunikationsgränssnitt.

Ei bedömer att Ediel-systemet innebär ett effektivt kommunikationsgränssnitt som kan användas i Sverige för att tillgängliggöra mätvärden för behöriga parter.

För att Sverige ska leva upp till genomförandeförordningens krav bör Svenska kraftnät få ansvar att säkerställa att Ediel-systemet uppfyller de krav som ställs på gränssnittet i förordningen.

4.4 Säker tillgång till mätvärden

Av artikel 23 i elmarknadsdirektivet framgår att medlemsstaterna ska organisera datahanteringen så att tillgången till uppgifter är säker.

I Sverige används Ediel-systemet som kanal för att skicka mätvärden, i enlighet med mätföreskrifterna. Kommunikationen i Ediel-systemet sker via krypterade kanaler och det sker en identifiering av användare genom inloggning till systemet.

Ei bedömer att Ediel-systemet är ett säkert kommunikationsgränssnitt som staten ansvarar för genom Svenska kraftnät. Säkerhetslösningar måste dock ständigt utvecklas. Det är därför viktigt att Svenska kraftnät tydligt pekas ut som ansvarig för Ediel-systemet i Sverige och har mandat att besluta om till exempel avgifter.

Slutkunder får tillgång till sina egna mätvärden via nätföretagens kundportaler (Mina sidor), i enlighet med krav i mätföreskrifterna. Det ställs dock inga krav gällande säkerhet för dessa internetbaserade medier. Nätföretagen måste åläggas skyldigheter gällande säkra kommunikationskanaler och Ei behöver bemyndigas att meddela föreskrifter i området innan sådana krav kan implementeras.

4.5 Effektivt utbyte av uppgifter

Av artikel 23 i elmarknadsdirektivet framgår att medlemsstaterna ska organisera datahanteringen så att utbytet av uppgifter är effektivt.

Mätföreskrifterna reglerar inte vilka uppgifter som slutkund eller behörig part behöver inkomma med vid en begäran om tillgång till mätvärden.

Dialoger med nätföretag visar att tillgången till uppgifter inte organiseras på ett effektivt sätt. Problemen har funnits i flera år och har bland annat lyfts i samband med Ei:s utredningar om elmarknadshubben under åren 2013–2020. Problemen härrör främst från hanteringen av fullmakter.

4.5.1 Fullmakter och förfaranden för tillgång till mätvärden

Genom att använda en fullmakt minimeras slutkundens insatser för att ge den behöriga parten tillgång till mätvärden så att slutkunden kan använda energitjänsten. Slutkunden tecknar fullmakten och behöver då inte ta reda på hur en begäran om tillgång till mätvärden ska göras, utan överlåter det till energitjänsteföretaget. Slutkunden slipper bland annat ta reda på vilket nätföretag slutkunden har, vart en begäran ska skickas, vilka uppgifter nätföretaget behöver och besvara eventuella frågor från nätföretaget om uppgifter saknas.

Idag finns det ingen specifik reglering av fullmakter på elmarknaden.

Grundläggande och generella regler om fullmakter återfinns i lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (avtalslagen).

Huvudregeln beträffande fullmakter innebär att den som fått en fullmakt (fullmäktig) av någon med bindande verkan kan agera i den personens namn gentemot annan. Förenklat kan man säga att fullmakter är ett juridiskt instrument som används för att en person ska kunna lämna över ansvaret till en annan person att hantera en viss fråga. Den som påstår att en giltig fullmakt finns har även bevisbördan för att så är fallet.

4.5.2 Varför är hanteringen av fullmakter ineffektiv?

Det har framkommit i samtal med nätföretag i referensgruppen och i remissvar i samband med utredningar om elmarknadshubben att fullmaktshanteringen driver merparten av kostnaderna och tiden när nätföretag ska granska en begäran om att ge en behörig part tillgång till mätvärden.

Anledningen till att fullmaktshanteringen driver kostnader är att det är svårt att digitalisera eller automatisera processen. Följande orsaker har identifierats:

- De fullmakter som inkommer är inte alltid maskinläsningsbara, de kan bestå av bilder eller ljudfiler. Det finns inga bestämmelser som reglerar formaten för fullmakter, det vill säga att en begäran ska vara maskinläsningsbar.

- Nätföretag skulle kunna robotisera processer om uppgifter lämnas på ett standardiserat (och maskinläsningsbart) sätt. Fullmakterna utformas dock inte på ett standardiserat sätt och det finns inga bestämmelser som reglerar innehållet av en begäran eller fullmakt.
- Fullmakterna inkommer via många kanaler och nätföretag anser att de inte kan neka att hantera en fullmakt som inkommer till företaget. Det går därför inte att styra inflödet till digitaliserade och standardiserade format för Ediel-meddelanden.
- Kontrollen av den som uppges ha lämnat fullmakten, för näringsidkare, kräver uppgifter om behörig firmatecknare. Sådana uppgifter måste sökas via externa källor. Uppgifterna som inkommer till nätföretaget är således inte egentligen kompletta.

Energiföretagen Sverige har arbetat med att ta fram en fullmakt med standardiserad information som ska möjliggöra en automatiserad process. Arbetet har dock pausats eftersom bedömningen har varit att en fullmakt inte kan nekas för att den inte ser ut som den standardiserade fullmakten.

Nätföretag beskriver att skräddarsydda lösningar för energitjänsteföretag i vissa fall har kunnat utformas genom överenskommelser om utformning av fullmakter med energitjänsteföretag. Trots skräddarsydda lösningar kan inte hela processen automatiseras eller digitaliseras.

Det är problematiskt om nätföretag erbjuder skräddarsydda lösningar för vissa företag, men inte andra. Det kan innebära att nätföretagen tillämpar ett diskriminerande förfarande, eftersom en begäran om mätvärden kommer att hanteras snabbare om nätföretagens processer har automatiserats. I samtal har det också framkommit att nätföretag inte tar ut några avgifter för att utveckla skräddarsydda lösningar.

Ei förslår att Ei ska bemyndigas att föreskriva om krav som möjliggör automatiserade, digitaliserade och enhetliga processer.

4.6 Säkert utbyte av uppgifter

Av artikel 23 i elmarknadsdirektivet framgår att medlemsstaterna ska organisera datahanteringen så att utbytet av uppgifter är säkert.

Det ställs i dagsläget inga krav på att utbytet av uppgifter ska vara säkert och det finns inte heller krav i ellagen eller mätförordningen om hur ett säkert utbyte av uppgifter ska göras. Ei har inte mandat att skriva föreskrifter gällande detta.

Ei har undersökt om utbytet sker på ett säkert sätt när det gäller de uppgifter som behövs för att slutkunden ska kunna begära tillgång för behörig part. Sådana

uppgifter kan till exempel vara personuppgifter, det handlar alltså inte om tillhandahållandet av mätvärden. Resultatet av den undersökningen redovisas nedan.

4.6.1 Fullmakter och affärsmetoder

Utbyte av uppgifter sker när slutkunden begär att behörig part ska få tillgång till mätvärden. Detta sker vanligen genom att slutkunden ger behörig part en fullmakt, innehållande uppgifter som personuppgifter. Fullmakten ger behörig part rätt att själv begära tillgång till mätvärden.

Ei har under de senaste åren sett en ökning av tvivelaktiga affärsmetoder bland elhandelsföretag och mellanhänder på elhandelsmarknaden i Sverige. Enligt Energiföretagen Sverige var fullmaktshanteringen en av de huvudsakliga källorna till problem på elmarknaden 2021²². Ei har i ett regeringsuppdrag om oschyssta affärsmetoder föreslagit förändringar i författning.²³ Ei konstaterade att det finns en risk att problematiken med hanteringen av fullmakter även skulle kunna komma att beröra nya aktörer på elhandelsmarknaden såsom leverantörer av aggregeringstjänster.

I regeringsuppdraget föreslog Ei följande lagändringar:

- Fullmakter ska vara tydligt separerade från övriga avtalsvillkor i avtal mellan en elanvändare och ett elhandelsföretag eller en leverantör av mellanhandstjänster eller aggregeringstjänster.
- Fullmakter ska vara tillgängliga för elanvändare i en handling eller i någon annan läsbar och varaktig form.
- Avtalsvillkor och fullmakter ska accepteras var för sig. En fullmakt ska accepteras skriftligen av elanvändaren.

4.6.2 Är fullmaktshanteringen för en begäran om tillgång till mätvärden säker?

Ei konstaterar att finns brister i nätföretagens kontroller av fullmakter som riskerar att orsaka slutkunden, och kanske till och med samhället, skada. Slutsatsen baseras på information om att identitetskontroller av fullmaktsgivare normalt inte sker och på branschföreningen Energiföretagen Sveriges vägledning om hur en fullmakt ska granskas vid leverantörsbyten.²⁴

²² Energiföretagen Sverige, nyhet 26 maj 2021, [Åtgärder för att komma åt oseriösa aktörer - Energiföretagen Sverige \(energiforetagen.se\)](#)

²³ Energimarknadsinspektionen, [Oschyssta affärsmetoder, Ei R2023:01](#)

²⁴ Energiföretagen Sverige, *Fullmaktshanteringen i leverantörsbytesprocessen*, Vägledning daterad 2013-03-07

Regeringen framhöll i propositionen *Ett modernt och stärkt skydd för Sveriges säkerhet – ny säkerhetsskyddslag*²⁵ att elförsörjning har en särställning genom sin direkta och indirekta påverkan på samhällets funktion. Genom bristfälliga kontroller av identitet innan anläggnings-, kund- och mätuppgifter tillgängliggörs riskerar känsliga uppgifter att röjas.

Ei noterar också att det är sannolikt att kommunikation mellan behöriga parter och nätföretag kan ske med e-post utan kryptering, även om meddelandet innehåller t.ex. personuppgifter eller uppgifter om säkerhetskänslig verksamhet.

Ei konstaterar att det kan krävas ytterligare reglering i nationell lagstiftning för att precisera genomförandeförordningens krav på identitetskontroller för olika typer av anläggningar så att säkerhet, kostnader och nytta optimeras. Det krävs också reglering av hur uppgifter ska utbytas säkert i samband med en begäran om tillgång till mätvärden för behörig part. Det kan till exempel inkludera krav på system eller krav på vilka system som ska användas för utbyte av uppgifter. Genom sådana regler kan Sverige uppfylla sina skyldigheter enligt elmarknadsdirektivet att organisera uppgiftshanteringen för att säkerställa att utbytet av uppgifter sker säkert.

4.7 Dataskydd och datasäkerhet

Av artikel 23 i elmarknadsdirektivet framgår att medlemsstaterna ska organisera datahanteringen så att dataskydd och datasäkerhet säkerställs.

Krav på dataskydd och datasäkerhet regleras i dataskyddsförordningen och säkerhetsskyddsförordningen. Dataskyddsförordningen gäller skydd av personuppgifter, medan säkerhetsskyddslagen och säkerhetsskyddsförordningen ställer krav på bland annat dataskydd för utövare av säkerhetskänslig verksamhet.

Det kan dock finnas ett behov av kompletterande bestämmelser som reglerar dataskydd och datasäkerhet för uppgifter som gäller till exempel organisationer och företag. Genom föreskriftsrätt kan Ei ytterligare reglera förfarandena med hänsyn till dataskydd och datasäkerhet enligt genomförandeförordningen.

4.8 Det ska vara enkelt att få tillgång till mätvärden

Av artikel 23 i elmarknadsdirektivet framgår att medlemsstaterna ska organisera datahanteringen så att det är enkelt att få tillgång till mätvärden.

På elmarknaden är användandet av fullmakter snarare regel än undantag när en behörig part ska få tillgång till mätvärden. Anledningen är att nätföretaget har

²⁵ Prop. 2017/18:89.

byggt processerna utifrån det fullmaktsförfarande som har etablerats på den svenska elmarknaden.

Behöriga parter utformar fullmakter utan vägledning om vilka uppgifter som krävs. Om ytterligare aktörer som energigemenskaper eller utländska energitjänsteföretag, med lägre kunskaper om den svenska elmarknaden, ska etableras i Sverige kan utformningen av en fullmakt utgöra ett hinder.

Ei ser därför ett behov av att få föreskriftsrätt för att kunna standardisera och förenkla processerna för slutkunder och behöriga parter.

4.9 Förfarandena för att få tillgång till uppgifterna ska offentliggöras

Av artikel 23 i elmarknadsdirektivet framgår att medlemsstaterna ska organisera datahanteringen så att relevanta förfarandena för att få tillgång till mätvärdena offentliggörs.

Ei har sökt information på nätföretagens webbplatser om hur en slutkund ska ge behörig part tillgång till mätvärden. Även information riktad till behörig part som vill skicka in en fullmakt med en begäran om att få tillgång till mätvärden har eftersökts. Ei konstaterar att det generellt inte finns någon information om hur en slutkund eller en behörig part ska gå till väga. En orsak till att informationen saknas är sannolikt att det saknas nationella bestämmelser som anger att informationen ska publiceras.

När kraven i genomförandeförordningen träder i kraft är nätföretag skyldiga att publicera informationen.

4.10 Slutkunder ska inte åläggas extra kostnader

Enligt artikel 23.5 i elmarknadsdirektivet får inga extra kostnader åläggas slutkunderna för tillgången till deras uppgifter eller för en begäran om att deras uppgifter ska göras tillgängliga. Nätföretag får således inte ta ut avgifter för att få kostnadstäckning från den slutkund som, på det sätt som anges i svensk praxis, lämnar in en begäran om tillgång till, eller rapportering av, mätvärden. I stället kommer kostnadstäckningen att erhållas genom nätföretagens intäkter från kundkollektivet.

Samtidigt ska nätföretagens nätavgifter spegla de faktiska kostnaderna och tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt, enligt artikel 18.1 i elmarknadsförordningen. Avgifterna ska inte inbegripa icke-relaterade kostnader för andra icke-relaterade politiska mål. Nätföretagen bör därför fördela

kostnaderna för hanteringen av en begäran så att kostnadstäckning erhålls från vardera kundkategorin.

I Sverige har ett fullmaktsförfarande etablerats, där slutkunden tecknar en fullmakt som tillåter ett ombud att hantera slutkundens begäran om tillgång till mätvärden för behöriga parter. Ei noterar att genomförandeförordningen reglerar minimikrav gällande informationsutbytet på elmarknaden. Samtliga behov av information ska inte rymmas inom genomförandeförordningens tillämpning. Det finns inte någon skyldighet att möjliggöra för slutkunder att använda ombud för att lämna in en begäran. Fullmaktshanteringen kan därför vara ett exempel på förfaranden som inte ingår i genomförandeförordningens minimikrav. Kostnader för användande av ombud med fullmakter ska i så fall inte fördelas på kundkollektivet, utan istället debiteras den slutkund som begäran gäller.

Samtal med nätföretag visar att inga kostnader i dagsläget debiteras slutkunder vid en begäran om att mätvärden ska tillgängliggöras för slutkunden eller en behörig part. Det gäller även mycket långtgående förfrågningar om mätvärden där nätföretaget tar fram särlösningar för att gå slutkundens begäran till mötes.

4.10.1 Behov av anpassningar i nationella regelverk

Ei gjorde bedömningen i rapporten *Ren energi inom EU*²⁶ (Ei R2020:02) att 6 kap. 5 § i ellagen är tillräcklig för att reglera debitering av merkostnader. I bestämmelsen framgår att en elanvändare som begär att elförbrukningen ska mätas på ett annat sätt än enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av ellagen²⁷ ska debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av mätresultatet. Andra kostnader för mätning får inte debiteras elanvändarna. Inte heller får en elanvändare som har ingått ett avtal om elleverans som förutsätter att mängden el ska mätas per timme eller en elanvändare som begär information som visar förbrukningen per timme debiteras merkostnader för detta. Ei konstaterade i rapporten att genom dessa bestämmelser är kravet i elmarknadsdirektivet uppfyllt och att några genomförandeåtgärder inte krävdes i denna del.

Paragrafen inkluderar dock endast en begäran som i själva verket innebär en begäran om ändrad mätning. När Ei:s analys genomfördes var en majoritet av slutkunderna månadsmätta. Slutkunden behövde därför normalt en ändring av mätmetod när tillgången till mätvärden begärdes. I samband med att alla slutkunder kommer att kvartsmätas framöver förlorar dock bestämmelsen sin betydelse. Dessutom gäller paragrafen timmätning, och den 1 november 2023 ersattes timmätning av kvartsmätning.

²⁶ Energimarknadsinspektionen, [Ren energi inom EU - Ett genomförande av fem rättsakter \(ei.se\)](#), Ei R2020:02, s. 154

²⁷ Mätförordningen och dåvarande EIFS 2016:2.

I ljuset av den nya genomförandeförordningen och förändrade förutsättningar för vilka mätmetoder som tillämpas krävs justeringar av bestämmelsen i ellagen och/eller en ny bestämmelse som reglerar debitering av merkostnader för en begäran om tillgång till mätvärden för behörig part. Till dess har inte artikel 23.5 i elmarknadsdirektivet implementerats på ett tydligt sätt så att slutkunden har rätt att begära tillgång till mätvärden utan att debiteras merkostnader, även om mätmetoden inte ska ändras.

4.11 Avgifter för behörig part

Enligt elmarknadsdirektivet ska medlemsstaterna ansvara för fastställandet av relevanta avgifter för de behöriga parternas tillgång till uppgifter. Kravet har inte implementerats i svensk lagstiftning.

Samtal med nätföretag visar att nätföretag inte fakturerar behöriga parter några avgifter för tillgången till mätvärden. Nätföretagen får kostnadstäckning genom kundkollektivets nättariffer. Så länge antalet behöriga parter som får mätvärden är relativt begränsat är kostnaderna inte betydande. I takt med att fler flexibla resurser etableras kommer dock kostnaderna att öka.

Nätföretagen i referensgruppen för regeringsuppdraget lyfte fram frågor och kostnader kopplade till nätföretagens avtal med berättigade parter för att kunna ta ut avgifter. Administrationen av avtal kommer att öka när antalet berättigade parter på marknaden ökar och avgifterna kommer att variera mellan nätföretag. Skäliga avgifter för datatjänster

Medlemsstaterna eller, om en medlemsstat så föreskrivit, de utsedda behöriga myndigheterna, ska säkerställa att eventuella avgifter som påförs av reglerade enheter som tillhandahåller datatjänster är skäliga och vederbörligen motiverade.

Svenska kraftnät ansvarar för de reglerade enheter som tillhandahåller datatjänster för Ediel-systemet.

Kravet i elmarknadsdirektivet är således i praktiken uppfyllt, men Svenska kraftnät har inget tydligt utpekad ansvar att arbeta med ett kommunikationsgränssnitt (Ediel-systemet) för rapportering av mätvärden.

4.12 Utbyte av uppgifter för att aktivera elmätarens kundgränssnitt

Sverige har reglerat tillgången till mätvärden via elmätarnas gränssnitt (dvs. mätvärden i nära realtid) så att medlemsstaternas skyldigheter enligt artikel 23 i elmarknadsförordningen i huvudsak uppfylls.

Medlemsstaterna skyldigheter enligt artikel 23 har reglerats på följande sätt i mätförordningen:

- Nätföretag ska kontrollera identiteten på den som begär att gränssnittet ska öppnas. Det anges dock inte på vilket sätt eller på vilken säkerhetsnivå kontrollen ska göras, men krav ställs på kontroll av identitet.
- Gränssnittet ska öppnas av nätföretaget, på kundens begäran, utan extra kostnad.
- Krav på dataskydd uppfylls genom krav på standarder för elmätarens kundgränssnitt.

Nätföretagen har anpassat sig till reglerna om hur elmätarens kundgränssnitt ska hanteras. Slutkunden kan själv begära tillgång till mätvärden i nära realtid via elmätarens kundgränssnitt. I många fall sker det genom att slutkunden loggar in i nätföretagets kundportal (Mina sidor) där slutkunden kan ange att elmätarens gränssnitt ska öppnas. Genom inloggningen kontrolleras slutkundens identitet.

Ei noterar dock att det kan krävas olika säkerhetsnivåer för identitetskontrollen beroende på hur säkert identiteten behöver fastställas och att åtminstone den lägsta nivån enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 (eIDAS-förordningen) behöver uppfyllas. Regeln i mätförordningen behöver därför anpassas genom att tydligare koppla identitetskontrollen till kraven i eIDAS-förordningen.

Endast lågspänningskundernas elmätare har gränssnitt, nätföretagen kommer således inte att administrera gränssnitt för högspänningskunder, det vill säga mätare av kategori 3–5 enligt Swedacs föreskrifter. Att krav på gränssnitt endast gäller lågspänningskunder beror på att högspänningskunder ofta redan har bekostat en anpassad lösning för sina specifika behov av tillgång till mätvärden.

5 Förfaranden i nordiska länder

Ei har undersökt hur processerna för slutkunder att få tillgång till sina egna mätvärden och ge tillgång till behörig part är utformade i Norge, Danmark och Finland. Dessa länder har var sin elmarknadshubb som inkluderar funktioner för en centraliserad mätdatahantering. I det här avsnittet beskrivs hur tillgång till mätvärden har organiserats i dessa länder.

5.1 Slutkunders tillgång till egna mätvärden

Enligt genomförandeförordningens krav ska slutkunden få tillgång till sina slutgiltiga mätvärden i ett strukturerat, allmänt använt, maskinläsbart och driftskompatibelt format.

Det finns begränsad offentlig information om hur slutkunder kan få tillgång till sina egna mätvärden i Norge, Danmark och Finland. Under en workshop kopplad till genomförandeförordningen beskrev en representant från Finland vilka funktioner den finska elmarknadshubben har. Slutkunder kan logga in i hubben, se sina mätvärden och exportera dem till en CSV-fil.

Offentlig information om hubbarna i Danmark och Norge visar att slutkunden kan se sina mätvärden via sin kundsida i hubben. Det är därför troligt att elmarknadshubbarna i Norge och Danmark har liknande funktioner som hubben i Finland, det vill säga att slutkunden även kan ladda ner sina mätvärden till ett dokument för vidare behandling.

5.2 Tillgång till mätvärden för behöriga parter

5.2.1 Slutkunden kan administrera tillstånd

I alla tre nordiska länder kan slutkunden själv ge behöriga parter tillstånd gällande tillgång till mätvärden, via funktioner i datahubbarna.

Genomförandeförordningen ställer krav på identitetskontroll. Kravet uppfylls genom att slutkunden identifierar sig elektroniskt vid inloggning till elmarknadshubben.

Efter inloggning kan slutkunden söka fram den behöriga parten och ge tillstånd för tillgång till mätvärden. Sökfunktionen är uppbyggd på olika sätt, i Danmark kan slutkunden välja behörig part från en lista av energitjänsteföretag registrerade i elmarknadshubben. I Norge söker slutkunden fram den behöriga parten genom ett

id-nummer, slutkunden kan se vilken aktör som har id-numret när det har skrivits in.

I datahubbarna kan slutkunden också se alla aktiva tillstånd och kan med några få klick avsluta tillståndet och därmed en behörig parts tillgång till uppgifterna. Slutkunden och den behöriga parten ansvarar för att hantera avtal utanför datahubbens verksamhet. I Danmark har tiden som ett tillstånd kan gälla reglerats till en minimitid om tre månader och en maximal tid på fyra år.

5.2.2 Kommunikationsgränssnitt för behöriga parter

I alla tre länder kan behöriga parter logga in i datahubben och kan se slutkundens mätvärden samt exportera data till en Excel- eller CSV-fil.

Aktörerna kan i Danmark också, via ett API, hämta mätvärden till sitt eget datasystem. Nedladdningar kan automatiseras och formaten beskrivs i särskilda dokument. För att kunna använda sig av API-funktionen för att hämta mätvärden krävs utveckling av programvara som utformas för att göra anrop. Eftersom datahanteringen har centraliserats krävs dock bara utveckling av ett API som kan kommunicera med den danska hubben.

5.2.3 Behörig part kan administrera tillståndet åt slutkunden

I Norge och Danmark kan en behörig part ansöka om tillstånd att få tillgång till en slutkunds mätvärden via datahubben. Slutkunden behöver då endast godkänna tillgången till mätvärden. Slutkunden identifierar sig elektroniskt genom att till exempel logga in i hubben. Danmark har även andra lösningar för identifiering och godkännande av tillståndet. Slutkunden kan till exempel via ett e-postmeddelande genomföra en elektronisk signering och bekräfta att en behörig part ska få tillgång till mätvärden.

Att den behöriga parten anmäler att den ska få tillgång till mätvärden, i stället för att slutkunden gör det innebär främst att slutkunden inte behöver söka fram den behöriga parten. Slutkunden behöver endast bekräfta att tillståndet medges.

I Norge har ett fullmaktsförfarande tillkommit som sköts utanför hubbens automatiserade processer. Fullmakterna gäller slutkundens anläggningsidentitet, det är en personuppgift som behövs när den behöriga parten ska begära tillgång till slutkundens mätvärden i hubben. I Danmark har detta lösts genom att en kod upprättas, som inte är kundens anläggningsidentitet. Koden innehåller inte någon personuppgift och kan därför lämnas ut utan att begränsas av GDPR. Koden används av den behöriga parten endast för att kunna skicka en förfrågan om tillgång till mätvärden till slutkunden. Slutkunden godkänner förfrågan, därefter kan den behöriga parten se slutkundens mätvärden och anläggningsuppgifter.

Finland har i stället centraliserat användandet av ombud för många offentliga tjänster. Slutkunden kan teckna en fullmakt via en särskild tjänst där kunden ger en behörig part tillgång till slutkundens konto i datahubben. Genom fullmakten kan ett ombud därefter logga in på slutkundens kundsidor i elmarknadshubben och administrera slutkundens mätvärden och tillstånd.

5.3 Mätvärden i nära realtid

Ei har inte funnit offentlig information om hur slutkunden aktiverar elmätarens kundgränssnitt för att kunna hämta mätvärden i nära realtid för de tre länderna.

6 Överväganden och förslag till ändringar i författning

I det här avsnittet beskrivs de överväganden som har gjorts när författningsförslagen har utformats.

6.1 Definition av behöriga parter och aktiva kunder

Förslag: Ei föreslår att två nya begrepp införs i ellagen, aktiv kund och behörig part. Aktiv kund definieras i artikel 2.8 i elmarknadsdirektivet (EU) 2019/944 och har samma betydelse som i direktivet. Behörig part definieras i enlighet med artikel 2.6 i genomförandeförordningen med tillägget att parten har rätt att få elanvändarens eller den aktiva kundens mätvärden rapporterade till sig från nätföretag.

6.1.1 Hur behöriga parter ska definieras

Enligt genomförandeförordningen är en berättigad part en enhet som erbjuder energirelaterade tjänster till slutkunder, såsom leverantörer, systemansvariga för överförings- respektive distributionssystem, delegerade operatörer och andra behöriga parter, aggregatorer, energitjänsteföretag, gemenskaper för förnybar energi, medborgarenergigemenskaper och leverantörer av balanstjänster, i den mån de erbjuder energirelaterade tjänster till slutkunder.

Begreppet "behörig part" motsvarar definitionen i genomförandeförordningen, men med tillägget att elanvändaren eller den aktiva kunden har begärt att enheten ska ha rätt att få tillgång till elanvändarens eller den aktiva kundens mätvärden. Syftet med definitionen är att inte behöva ange att det är en förutsättning att elanvändaren eller den aktiva kunden har begärt att den behöriga parten ska ha rätt att få tillgång till mätvärdena. Genom att definiera rollen på föreslaget sätt blir det tydligt att den som erbjuder energirelaterade tjänster kan bli en behörig part först efter att den fått elanvändarens eller den aktiva kundens tillåtelse att få tillgång till mätvärdena.

6.1.2 Hur aktiva kunder ska definieras

Genomförandeförordningens krav ska tillämpas på elanvändare och aktiva kunder. Vad som avses med aktiva kunder definieras i artikel 2.8 i elmarknadsdirektivet. Definitionen i ellagen bör spegla elmarknadsdirektivets definition för att inkludera de kundgrupper som EU-regelverket har avsett ska omfattas av kraven.

Enligt elmarknadsdirektivet kan en aktiv kund mata in el i en mätpunkt men ändå inte klassas som en elproducent. Det beror på att den som säljer egenproducerad el, förutsatt att verksamheten inte är den huvudsakliga kommersiella verksamheten eller en yrkesverksamhet, också klassas som en aktiv kund. Nätföretagen kommer sannolikt ha svårt att avgöra om kunden som matar in el i en mätpunkt är en elproducent eller en aktiv kund och därmed om genomförandeförordningens krav är tillämpliga eller inte. Det finns dock inget som hindrar ett nätföretag från att tillämpa samma förfaranden och system för att rapportera eller tillgängliggöra mätvärden för aktiva kunder och elproducenter. Nätföretaget kan således tillämpa genomförandeförordningens krav för alla typer av kunder, även elproducenter. Alternativt kan nätföretag tillämpa kraven enbart för elanvändare och de kunder där det inte säkert kan fastställas att det inte är en aktiv kund.

6.2 Reglering av roller i genomförandeförordningen

Förslag: Ei föreslår en ny paragraf i ellagen där det anges att nätföretag har de skyldigheter som följer med de fyra roller som anges i genomförandeförordningen. Skyldigheterna för rollen som administratör av mätuppgifter ska dock delas mellan nätföretag och Svenska kraftnät på så sätt att skyldigheten att tillhandahålla en testmiljö ska åläggas Svenska kraftnät.

I genomförandeförordningen finns fyra roller med tillhörande skyldigheter definierade, de är:

- Administratör av mätuppgifter
- Mätpunktadministratör
- Leverantör av uppgiftstillgång
- Tillståndsadministratör.

Vilka aktörer på elmarknaden som ska ha de skyldigheter som följer av rollen behöver anges i nationell rätt, annars kommer inte genomförandeförordningen att tillämpas.

Ei noterar att genomförandeförordningens utformning av roller ska möjliggöra för medlemsstater att anpassa tillämpningen utifrån de nationella förutsättningarna. För medlemsstater med centrala datahubbar kan ansvar för en roll tas omhand av funktionerna i en elmarknadshubb. Det blir då viktigt att kunna tilldela ansvaret för olika funktioner. I Sverige finns ingen central datahubb, vilket försvårar en centralisering och effektivisering av förfaranden.

Nätföretag har idag en skyldighet att ge behöriga parter tillgång till historiska mätvärden, framtida mätvärden och mätvärden i nära realtid. Ei har funnit att nätföretag har de skyldigheter som följer med alla dessa fyra roller och att det är den lämpligaste aktören att även fortsättningsvis ålägga skyldigheterna. Rollen som administratör av mätuppgifter måste dock delas med Svenska kraftnät, eftersom Svenska kraftnät ansvarar för Ediel-systemet i Sverige.

I detta avsnitt redovisas överväganden gällande de fyra roller som har skyldigheter enligt genomförandeförordningen och de aktörer som skulle kunna uppfylla dessa skyldigheter.

6.2.1 Administratör av mätuppgifter

Administratörer av mätuppgifter ansvarar för att lagra validerade historiska mätvärden och distribuera dessa uppgifter till slutkunder och/eller behöriga parter. Skyldigheterna för administratörer av mätuppgifter regleras i artikel 5 i genomförandeförordningen.

Rollen som administratör av mätuppgifter är central eftersom det är denna aktör som tillgängliggör mätvärden för slutkunder och behöriga parter. I dagsläget är det nätföretagen som har de skyldigheter som anges för rollen som administratör av mätuppgifter.

Nätföretag är skyldiga att mäta mängden överförd el i varje mätpunkt, samla in och lagra dessa data. De ansvarar även för att åtgärda problem med mätning och har full insyn i mätvärdesflöden och statuskoder för mätvärden. Nätföretag har redan idag de datasystem som krävs för att löpande skicka mätvärden till andra aktörer på ett säkert och standardiserat sätt. Mätvärden rapporteras av nätföretag via Ediel-systemet till elleverantörer och behöriga parter. De visar också mätvärden för elanvändare via ett internetbaserat system, så kallade kundportaler (Mina sidor), i enlighet med gällande regelverk. Nätföretagen rapporterar också aggregerade mätvärden till Svenska kraftnät. Svenska kraftnät tar inte emot mätvärden för varje enskild mätpunkt.

Den elleverantör som elanvändaren har elavtal med tar emot mätvärden från nätföretaget och lagrar dessa mätvärden. Ei har därför övervägt att elleverantörer ska vara administratörer av mätvärden i stället för nätföretag. Sedan den 1 juni 2023 har även elleverantörer en skyldighet att lämna uppgifter om historisk förbrukning till behöriga parter. Ei har dock funnit att genomförandeförordningens krav skulle driva onödiga kostnader och kan skapa inträdesbarriärer för aktörer som vill etablera sig på den svenska elhandelsmarknaden. Kostnaderna uppstår bland annat då elleverantörer idag inte kan skicka mätvärden, de har inte de moduler som krävs för det i Ediel-systemet. Dessutom skulle nätföretag fortfarande behöva kunna skicka mätvärden, deras

kostnader för detta skulle därför inte minska. Om elleverantörer åläggs skyldigheterna som följer med rollen som administratör av mätuppgifter uppstår således onödiga kostnader.

Ei noterar också att elleverantören endast har tillgång till mätvärden från avtalsstarten med kunden. Elleverantören kan dessutom sakna mätvärden, de har bara de mätvärden som nätföretaget har skickat och som har kunnat tas emot. Att utse elleverantörer i rollen som administratör av mätuppgifter har således negativa konsekvenser både kostnadsmässigt och funktionsmässigt. Därför föreslår Ei att nätföretag ska ha rollen som administratör av mätvärden, en roll som nätföretagen i praktiken redan har idag.

Skyldigheter för elleverantörer att lämna uppgifter till behöriga parter tas bort

Ei föreslår att elleverantörernas skyldighet enligt 9 kap. 26 § ellagen att lämna uppgifter om en elanvändares historiska förbrukning till ett företag som elanvändaren har utsett ska tas bort.

Ei har inte identifierat någon nytta med att flera aktörer (nätföretag och elleverantörer) ska ha samma skyldighet att ge behöriga parter tillgång till historiska mätvärden. I stället innebär detta ökade kostnader. Om bestämmelsen inte tas bort bör även elleverantören omfattas av de nya bestämmelserna om att hantera uppgifterna på ett säkert sätt. Bestämmelsen följer inte av krav i elmarknadsdirektivet eller andra EU-direktiv.

Nätföretag bör undantas vissa skyldigheter

I artikel 5.3 i genomförandeförordningen anges krav på att administratörer av mätvärden ska ge tillträde till testmiljöer så att berättigade parter kan kontrollera att de kan ta emot mätvärden. I Sverige används Ediel-systemet för att skicka mätvärden. Systemet administreras av Svenska kraftnät som ger nya Ediel-användare tillträde till testmiljöer och system. Skyldigheten att ge tillträde till testmiljöer behöver därför åläggas Svenska kraftnät. Svenska kraftnät delar denna uppfattning och anser att det är positivt att affärsverket får ett tydligt uppdrag att ansvara för Ediel-systemet.

6.2.2 Mätpunktadministratör

Mätpunktadministratörers ansvar är att informera tillståndsadministratörer och administratörer av mätuppgifter om ändringar av tilldelningen av slutkunder till mätpunkter. Ett exempel är om en slutkund flyttar, tillstånden för behöriga parter och den avflyttande slutkundens tillgång till anläggningens mätvärden ska då avslutas. De ska också informera om andra externa händelser som innebär att aktiva tillstånd som beviljats inom deras ansvarsområde ska ogiltigförklaras. Skyldigheterna för mätpunktadministratörer regleras i artikel 6 i genomförandeförordningen.

Nätföretag är skyldiga att ansluta anläggningar till elnätet och upprätta avtal med slutkunden för samtliga anslutningspunkter i det koncessionerade elnätet. Enligt ellagen är en elanvändare den som, enligt avtal med ett nätföretag, tar ut el för förbrukning. Nätföretaget är således den aktör på elmarknaden som först har information om vilken slutkund som tillhör vilken anläggning, och när det sker förändringar av detta. Nätföretaget är därför den aktör som måste ansvara för att denna roll. Ei föreslår att nätföretag ska ha rollen som mätpunktsadministratörer.

6.2.3 Leverantör av uppgiftstillgång

Leverantörer av uppgiftstillgång ansvarar för att, via ett onlinegränssnitt, offentliggöra alla relevanta förfaranden för att ge slutkunder tillgång till sina egna mätvärden. Leverantörer av uppgiftstillgång ska hålla ett register med uppgifter om vem som fått tillgång till mätvärden och när. Registret ska göras tillgängligt för slutkunder online, kostnadsfritt och snarast möjligt efter en slutkunds begäran. Skyldigheterna för leverantörer av uppgiftstillgång regleras i artikel 7 i genomförandeförordningen.

I Sverige administrerar nätföretag elmätarens kundgränssnitt, det vill säga att de ansvarar för att öppna och stänga gränssnittet på slutkundens begäran. Från kundgränssnittet kan mätvärden strömmas till slutkundens egen utrustning. Nätföretaget är således den aktör som är mest lämpad att på ett kostnadseffektivt sätt kunna uppdatera registret för detta. Ei anser därför att nätföretag ska ha rollen som leverantör av uppgiftstillgång.

6.2.4 Tillståndsadministratör

Tillståndsadministratörer ansvarar för att administrera ett register över tillstånd till uppgiftstillgång för en uppsättning mätpunkter och på begäran göra denna information tillgänglig för slutkunder och berättigade parter. Skyldigheterna för tillståndsadministratörer regleras i artikel 8 i genomförandeförordningen.

Ei har undersökt om Svenska kraftnät skulle kunna ha rollen som tillståndsadministratör. Fördelarna skulle vara att man centraliserar tillståndsbedömningen, det vill säga att slutkunden bara har en aktör att vända sig till för att lämna in en begäran om att en behörig part ska få tillgång till mätvärden. Det skulle säkerställa att en begäran om tillgång till mätvärden för behöriga parter hanteras på samma sätt och bedöms utifrån samma kriterier. En begäran skulle därmed också kunna gälla ett stort antal anläggningar, men kräva endast en enda bedömning.

Att utse Svenska kraftnät till tillståndsadministratör skulle dock innebära stora kostnader. Svenska kraftnät tar (via eSett) emot aggregerade mätvärden, men inte för enskilda mätpunkter. Svenska kraftnät har därför inte tillgång till kunduppgifter för enskilda mätpunkter och skulle inte kunna uppfylla kraven på

att tillhandahålla ett register där slutkunden kan se vilka behöriga parter som har haft tillgång till vilka mätvärden. Svenska kraftnät skulle därför behöva upprätta en ny databas för samtliga cirka 5 miljoner mätpunkter i Sverige. Databasen måste också kontinuerligt uppdateras med information från nätföretagen. I praktiken skulle en enklare variant av en elmarknadshubb krävas. Ei anser därför att nätföretag är mest lämpad att fortsätta hantera tillstånd och därför fortsatt bör ha skyldigheterna som följer med rollen som tillståndsadministratör.

6.2.5 Behov av reglering av identitetskontroll

Vid bristfälliga kontroller av identitet innan anläggnings-, kund- och mätuppgifter tillgängliggörs riskerar känsliga uppgifter att röjas. Det riskerar att orsaka slutkunden, och kanske till och med samhället, skada.

Regeringen framhöll i propositionen Ett modernt och stärkt skydd för Sveriges säkerhet – ny säkerhetsskyddslag²⁸ att elförsörjning har en särställning genom sin direkta och indirekta påverkan på samhällets funktion. Särskilda krav ställs på informationssystem som används för säkerhetskänslig information i till exempel säkerhetsskyddslagen (2018:585) och säkerhetsskyddsförordningen (2021:955).

Olika slutkunder har olika behov av dataskydd, det innebär att olika krav vid kontroller av identitet behöver tillämpas. Det krävs därför ytterligare reglering i nationell lagstiftning för att precisera kraven på identitetskontroller för olika typer av anläggningar så att säkerhet, kostnader och nytta optimeras.

Det krävs också reglering av hur uppgifter ska utbytas säkert i samband med en begäran om tillgång till mätvärden för behöriga parter. Det kan till exempel vara olämpligt att personuppgifter skickas via e-post. I stället kan föreskrifter reglera vilka kommunikationsgränssnitt som ska användas. Det möjliggör en enhetlig hantering hos de cirka 175 nätföretagen i Sverige.

6.3 Skilja på rapportering och tillgängliggörande av mätvärden

Förslag: Ei föreslår att det i ellagen regleras att ett nätföretag på ett säkert och effektivt sätt ska *tillgängliggöra* mätvärden till elanvändare och aktiva kunder och *rapportera* mätvärden till behöriga parter.

I ellagen och mätförordningen förtydligas att nätföretaget *tillgängliggör* mätvärden för elanvändare och aktiva kunder. Nätföretaget *rapporterar* fortfarande mätvärden till behöriga parter.

²⁸ Prop. 2017/18:89.

Förslaget innebär att bestämmelserna anpassas till tillämpningen på ett bättre sätt och innebär också att utformningen av bemyndiganden och kraven i föreskrifter blir mer ändamålsenliga och tydliga.

6.3.1 Rapportering till slutkund är inte längre ett ändamålsenligt begrepp

Slutkundens rätt att få tillgång till sina mätvärden regleras endast i mätförordningen. Enligt mätförordningen ska slutkunden vara en av mottagarna av mätvärden vid nätföretagens rapportering. Det har varit logiskt eftersom nätföretag tidigare kunde rapportera mätvärden till slutkunden genom att inkludera mätvärden i fakturan.

Slutkunden får dock i dagsläget främst tillgång till sina mätvärden genom nätföretagets internetbaserade system (en kundportal som brukar benämnas Mina sidor), och inte längre via fakturan. Anledningen är att det är opraktiskt att inkludera alla mätvärden i fakturan eftersom antalet mätvärden har ökat väsentligt för många kunder, från års- till tim- eller kvartsmätvärden. Nätföretaget rapporterar mätvärden till kundportalerna där slutkunden kan se dem.

De nuvarande kraven i Ei:s föreskrifter har utformats utifrån bemyndigandet i 10 § i mätförordningen som gäller rapportering av mätvärden. Reglerna i mätföreskrifterna anger när mätvärden ska finnas i kundportalen, men inte hur slutkunden ska kunna få tillgång till dessa mätvärden. Ei har funnit att slutkunder hos vissa nätföretag till exempel endast kan ladda ner mätvärden för ett dygn i taget. Att till exempel ladda ner ett års förbrukning som underlag inför ett beslut om installation av en laddstation blir således arbetskrävande för slutkunden. Det snäva bemyndigandet innebär att Ei:s möjligheter att utforma ändamålsenliga krav begränsas.

Genomförandeförordningen ställer krav på att slutkunden ska ta emot mätvärden i ett strukturerat, allmänt använt, maskinläsbart och driftskompatibelt format. Om Ei inte föreskriver om närmare krav på till exempel format kommer nätföretagen sannolikt använda olika format och strukturera data på olika sätt. Kunder med många anläggningar hos många olika nätföretag kommer således inte att kunna behandla nedladdade mätvärden på ett enkelt sätt eftersom de först måste strukturera dem på ett enhetligt sätt och föra över data till samma format. Kunder med många anläggningar kan utgöra en viktig aktör både när det gäller antalet nya flexibla resurser i elnäten och effektivare elanvändning. Att anpassa bestämmelser och bemyndiganden till det faktum att slutkunder inte använder mätvärdena från rapporteringen, utan behöver få tillgång till mätvärden som har rapporterats till kundportalen möjliggör för Ei att besluta om mer ändamålsenliga regler.

För behöriga parter bör dock begreppet rapportering bibehållas. Syftet är att tydligt reglera de behöriga parternas tillgång till mätvärden och att den sker just genom rapportering via Ediel-systemet. Genom användandet av begreppen tillgängliggörande och rapportering regleras de två olika kommunikationsstrategierna (push och pull) som också används i genomförandeförordningen.

6.3.2 Utformning av paragrafer för enhetlig benämning av rapportering av mätvärden

Idag anges skyldigheter i ellagen för nätföretag att *rapportera* resultat från de mätningar som görs till ett företag som elanvändaren har utsett. På begäran av elanvändaren ska nätföretaget även *lämna* uppgifter om elanvändarens historiska elförbrukning till ett företag som elanvändaren har utsett. I mätförordningen anges att mätresultatet i en uttagspunkt eller en inmatningspunkt, på begäran, ska *sändas* till det företag som den berörda elanvändaren har utsett. Det används således flera olika begrepp på både lag- och förordningsnivå för att reglera att behöriga parter ska få tillgång till mätvärden. I realiteten får behöriga parter tillgång till mätvärden via rapportering genom Ediel-systemet. Det behövs därför inte flera olika begrepp för att reglera hur tillgången ska ges.

Ei har idag inte bemyndiganden kopplade till alla begreppen, det försvårar möjligheterna för myndigheten att säkerställa effektiva och säkra processer.

Ei föreslår att nya bestämmelser utformas så att endast ett begrepp används när nätföretaget tillgängliggör mätvärden för behöriga parter. Nätföretaget tillgängliggör mätvärden genom att *rapportera* mätvärden till behöriga parter.

Förslaget innebär att 6 kap. 3 § ellagen justeras så att behöriga parter får tillgång till mätvärden genom nätföretagens *rapportering* av mätvärden.

6.4 Skyldigheter för medlemsstater att organisera säker, enkel och effektiv hantering för tillgång till och rapportering av mätvärden

Förslag: Ei föreslår att befintliga krav i ellagen anpassas så att nätföretag får en skyldighet att hantera en elanvändares eller aktiv kunds begäran om mätvärden på ett effektivt, enkelt och säkert sätt. Elanvändaren eller den aktiva kunden kan både begära att få tillgång till sina egna mätvärden och att mätvärdena rapporteras till behöriga parter. Detaljerade krav kopplade till skyldigheten bör regleras i föreskrifter. Ei föreslås därför få utökade bemyndiganden att meddela föreskrifter.

Genom krav och bemyndiganden kan Sverige leva upp till skyldigheterna att organisera hanteringen av uppgifter på ett sådant sätt att den säkerställer en

effektiv och säker tillgång till, och ett effektivt och säkert utbyte av, uppgifter samt dataskydd och datasäkerhet, i enlighet med artikel 23.2 i elmarknadsdirektivet.

6.4.1 Ytterligare reglering behövs eftersom Sverige inte har en elmarknadshubb

Ei bedömer att Sveriges skyldigheter enligt artikel 23 i elmarknadsdirektivet måste genomföras genom nya och ändrade bestämmelser i ellagen och mätförordningen. De författningsförslag som Ei lämnade i *Ren energi inom EU – Ett genomförande av fem rättsakter* (Ei R2020:02) med anledning av elmarknadsdirektivets genomförande utgick från att en central elmarknadshubb skulle införas i Sverige där bland annat mätdatahantering skulle regleras enligt tidigare förslag i *Ny modell för elmarknaden* (Ei R2017:5). Några sådana regler har inte antagits och kraven i artikel 23 i elmarknadsdirektivet behöver därför tas om hand nu och genomföras i nationell lagstiftning.

6.4.2 Utformning av bestämmelsernas omfattning

Utformningen av paragrafen beaktar att nätföretag ska ha ett bredare ansvar att ha säkra och effektiva förfaranden när mätvärden tillgängliggörs, än de skyldigheter som följer av rollerna i genomförandeförordningen.

Genomförandeförordningens krav reglerar endast det minimum av informationsutbyte som krävs mellan elmarknadens aktörer. En begäran om mätvärden som inte görs på det sätt som föreskrivs ska behandlas av nätföretaget, men ska debiteras merkostnader. Den nya bestämmelsen ska därför ange skyldigheter för nätföretag och inte begränsas till nätföretagens skyldigheter att genomföra de förfaranden som regleras i genomförandeförordningen.

Ei föreslår att elleverantörernas skyldigheter att rapportera mätvärden enligt 9 kap. 26 § tas bort. Ei har inte identifierat någon nytta med att flera aktörer (nätföretag och elleverantörer) ska ha samma skyldighet att ge behöriga parter tillgång till historiska mätvärden. I stället innebär detta ökade kostnader. Men om inte 9 kap. 26 § tas bort bör även elleverantörer omfattas av den nya bestämmelsen som anger skyldigheter att till exempel kontrollera identitet innan historiska mätvärden lämnas.

Genom de nya bestämmelserna kan Sverige uppfylla sina skyldigheter enligt elmarknadsdirektivet att organisera uppgiftshanteringen för att säkerställa att utbytet av uppgifter sker säkert och effektivt.

6.4.3 Både tillgången till mätvärden och processer för begäran ska vara säkra, enkla och effektiva

Ei har analyserat processerna som används vid en begäran om tillgång till mätvärden och processerna för själva tillgången (dvs. kommunikationsgränssnitt

som används för att tillgängliggöra mätvärden). Ei har funnit att det idag finns brister när det gäller nätföretagens processer att hantera en begäran om tillgång till mätvärden för behöriga parter. Bristerna gäller såväl säkerhet och effektivitet som enkelhet, se avsnitt 4.3–4.7.

En anledning är troligen den bristande implementeringen av artikel 23 i elmarknadsdirektivet eftersom det antogs att processerna skulle styras via en elmarknadshubb.

6.4.4 Justeringar i befintliga bestämmelser och bemyndiganden

Ei föreslår ändringar i 6 kap. 3 § ellagen så att bestämmelsen anger en skyldighet för nätföretag att på ett säkert och effektivt sätt tillgängliggöra mätvärden för elanvändare och aktiva kunder. Ett bemyndigande föreslås också kopplas till kravet.

Kraven i föreskrifterna ska möjliggöra att nätföretagen kan digitalisera och automatisera sina processer så att de blir effektiva.

6.4.5 Säker och effektiv hantering av elproducenters mätvärden

Genomförandeförordningens krav omfattar endast tillgången till elanvändares och aktiva kunders mätvärden, det vill säga elproducenternas mätvärden omfattas inte. Det finns befintliga krav på nätföretag att tillgängliggöra mätvärden för elproducenter och att deras mätvärden ska kunna rapporteras till ett företag som elproducenten har utsett. En översyn av dessa regler ingår inte i det här uppdraget och Ei föreslår att de bibehålls.

Ei noterar dock att det ställs krav på nätföretag att tillgängliggöra mätvärden, men inga krav på säker och effektiv hantering. Kraven i elmarknadsdirektivet på medlemsstaterna att organisera tillgången till mätvärden så att den hanteras på ett säkert, effektivt eller enkelt sätt gäller inte för elproducenters mätvärden. Det finns dock inget som hindrar nätföretag från att tillämpa samma processer och system för tillgång till elproducenters mätvärden, som de som används för elanvändare och aktiva kunder. Ei har därför föreslagit att nätföretagens skyldigheter att hantera utbyte av uppgifter och tillgång till mätvärden effektivt och säkert enbart gäller elanvändarnas och de aktiva kundernas mätvärden.

6.5 Krav på offentliggörande av information

<p>Förslag: Ei föreslår en ny paragraf i ellagen om att nätföretag är skyldiga att offentliggöra information om tillgång till mätvärden. Detaljerade krav kopplade till skyldigheten bör regleras i föreskrifter. Ei föreslås därför få ett bemyndigande att meddela föreskrifter.</p>

Genomförandeförordningen innehåller krav på offentliggörande av information om tillgång till mätvärden. Om kraven i genomförandeförordningen inte preciseras riskerar informationen att utformas på olika sätt av nätföretag och att viktig information eventuellt utelämnas.

Ei ser därför ett behov av att genom föreskrifter kunna standardisera informationens innehåll, exempelvis hur elanvändare och aktiva kunder kan begära tillgång till mätvärden och vilka uppgifter en eventuell fullmakt ska innehålla.

6.6 Krav på register över tillgång till och rapportering av mätvärden

Förslag: Ei föreslår en ny paragraf i ellagen om att nätföretag är skyldiga att tillhandahålla ett lättillgängligt register innehållande uppgifter om vem som har fått tillgång till mätvärden samt när. Detaljerade krav kopplade till skyldigheten bör regleras i föreskrifter. Ei föreslås därför få ett bemyndigande att meddela föreskrifter.

Genomförandeförordningen innehåller krav på att slutkunden ska kunna begära och få se ett register över vem som har fått tillgång till mätvärden samt när. Om kraven i genomförandeförordningen inte preciseras riskerar informationen att utformas på olika sätt av nätföretag och att viktig information eventuellt utelämnas.

Ei ser därför ett behov av att genom föreskrifter kunna standardisera informationens innehåll, exempelvis vilken information elanvändare och aktiva kunder ska se i registret. Genom att föreskriva om innehållet i register blir det tydligt vilken information de ska innehålla.

6.7 Inga extra kostnader för slutkunden för tillgång till mätvärden

Förslag: Ei föreslår att 6 kap. 5 § ellagen ändras. Bestämmelsen reglerar idag merkostnader vid en begäran om ändring av mätning. Bestämmelsen bör utvidgas till att även omfatta en begäran om tillgång till mätvärden och anpassas med anledning av kraven på kvartsmätning.

Enligt artikel 23.5 första stycket i elmarknadsdirektivet får inga extra kostnader åläggas slutkunderna för tillgången till deras mätvärden eller för en begäran om att deras uppgifter ska göras tillgängliga. Det gäller inom ramarna för

genomförandeförordningens minimikrav på information som ska finnas tillgänglig på ett enkelt, effektivt och kostnadsfritt sätt för elmarknadens aktörer.

När elmarknadsdirektivet skulle implementeras i Sverige utredde Ei om kraven i artikeln krävde nya nationella bestämmelser²⁹. Slutsatserna var att kraven i 6 kap. 5 § ellagen var tillräckliga.

Bestämmelsen anger att om elanvändaren begär att elförbrukningen ska mätas på ett annat sätt än vad som framgår enligt mätförordningen och mätföreskrifterna ska elanvändaren debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av mätresultaten. Andra kostnader för mätning får inte debiteras elanvändarna. Ei resonerade också om att elanvändare som har ingått ett avtal om elleverans som förutsätter att mängden el ska mätas per timme och en elanvändare som begär information som visar förbrukningen per timme inte får debiteras merkostnader för detta. Slutsatserna utgick från att tillgången till mätvärden är relevant för en elanvändare som använder, eller vill undersöka möjligheten att använda, el flexibelt. För det krävs mätning med högre energiupplösning än månadsmätvärden.

När utredningen gjordes månadsavräknades och månadsmättes normalt samtliga anläggningar med en säkring till och med 63 A, om inte kunden begärde timmätning. Regelverket förändrades dock i juli 2022 då kraven på avräkningstyp ändrades. Dessutom ersattes timmätning av kvartsmätning den 1 november 2023. Samtliga slutkunder kommer att kvartsmätas när nätföretagen inför tidsdifferentierade effektavgifter. En begäran om tillgång till mätvärden är därför i minskande utsträckning kopplad till en begäran om ändrad mätmetod och 6 kap. 5 § ellagen gäller dessutom endast timmätning. Bestämmelsen är därför inte längre ändamålsenligt utformad och innebär inte längre att artikel 23.5 i elmarknadsdirektivet har implementerats i svensk lag.

Ei föreslår därför att tillämpningsområdet i 6 kap. 5 § ellagen utökas till att även omfatta en begäran om tillgång till mätvärden. Det ska gälla för såväl en slutkunds begäran om att få sina egna mätvärden som för rapportering av mätvärden till behöriga parter.

²⁹ Energimarknadsinspektionen, [Ren energi inom EU - Ett genomförande av fem rättsakter \(ei.se\)](#), Ei R2020:02

6.8 Avgifter för behöriga parter

Förslag: Ei föreslår att det regleras i ellagen att ett nätföretag ska ta ut en skälighetsavgift av en behörig part när nätföretaget rapporterar en elanvändares eller en aktiv kunds mätvärden till den behöriga parten. Avgiften får endast avse de relevanta kostnader som hänför sig till rapporteringen. Ei ska ha rätt att pröva sådana avgifter vid tvist mellan en behörig part och ett nätföretag.

Enligt artikel 23.5 andra stycket i elmarknadsdirektivet ska medlemsstaterna ansvara för fastställandet av relevanta avgifter för de behöriga parternas tillgång till uppgifter.

Kraven har inte implementerats i svensk lagstiftning. Avgifterna skulle ha reglerats genom villkoren för användande av den planerade elmarknadshubben. Eftersom en elmarknadshubb inte kommer att startas i närtid bör kraven implementeras i nationell lagstiftning.

Det är inte möjligt för Ei att reglera schablonbelopp för nätföretagens avgifter eftersom myndigheter inte får besluta om regler som kräver lagform såsom civilrättsliga bestämmelser. Reglerade schablonbelopp kan dessutom vara olämpliga eftersom nätföretagens kostnader varierar. Det innebär att om regeringen eller Ei beslutar om schablonbelopp för nätföretagens avgifter riskerar vissa nätföretag att bli överkompenserade och andra att inte få kostnadstäckning. Ei föreslår därför att regleringen utformas för att ange vilka kostnader avgifterna ska täcka och att Ei ska pröva tvister gällande avgiftens storlek.

Genom Ei:s förslag till två nya paragrafer uppfyller Sverige sina skyldigheter att fastställa relevanta avgifter för de behöriga parternas tillgång till mätvärden.

6.9 Behörig myndighet och rapportering av svensk praxis

Förslag: Ei föreslår ett tillägg i Ei:s instruktion om att Ei ska vara behörig myndighet och rapportera nationell praxis enligt artikel 10 i genomförandeförordningen. Genom nya bestämmelser i ellagen och mätförordningen ges Ei rätt att föreskriva om vilka uppgifter som nätföretag ska lämna till Ei så att rapportering, i enlighet med artikel 10, kan genomföras.

6.9.1 Behörig myndighet

Enligt genomförandeförordningen kan en behörig myndighet vara en offentlig eller privat enhet i en medlemsstat. Den behöriga myndighetens ansvar är att publicera information som gör att slutkunden kan identifiera till vilken aktör

slutkunden ska lämna en begäran om tillgång till mätvärden. Det gäller samtliga förfaranden som ger slutkunden själv eller en behörig part tillgång till mätvärdena.

Även i elmarknadsdirektivet används begreppet behörig myndighet. Ei har utsetts till behörig myndighet enligt elmarknadsdirektivet och ansvarar därför till exempel för att tillhandahålla ett jämförelseverktyg för elavtal.

Förutom att tillhandahålla jämförelser av elavtal har Ei också fördjupad information för slutkunder om efterfrågefleksibilitet. Ei har planer på att ytterligare utöka informationen om efterfrågefleksibilitet. Slutkunder ska kunna hitta information som krävs för att kunna bli aktiva och flexibla. Dessutom har Ei en utvecklad kanal för kommunikation med slutkunder, dels genom webbplatsen och telefon, dels genom myndighetens konsumentforum. Information om hur en slutkund ska få tillgång till mätvärden eller dela sina mätvärden med energitjänsteleverantörer skulle kunna vara en naturlig del av den befintliga och nya informationen. Ei föreslår därför att Ei pekas ut som behörig myndighet även enligt genomförandeförordningen.

6.9.2 Alternativ som har övervägts

Svenska kraftnät

Ett alternativ till att utse Ei till behörig myndighet kan vara att utse Svenska kraftnät. Svenska kraftnät har en sökfunktion där slutkunder via sina adresser kan söka fram vilket nätföretag de är kund hos. Det är sannolikt inte tillräckligt enligt genomförandeförordningens krav.

Ei anser också att informationen om tillgången till mätvärden måste sättas i en kontext och att ytterligare information om energirelaterade tjänster, som efterfrågefleksibilitet, behöver läggas till för att informationen ska bli användbar.. Informationen på Svenska kraftnäts webbplats är främst riktad till de marknadsaktörer som bedriver näringsverksamhet på elmarknaden. Ei anser därför att Svenska kraftnät inte är den mest lämpade aktören att pekas ut som behörig myndighet och ha det tillhörande informationsansvaret.

6.9.3 Rapportering av svensk praxis

Enligt artikel 10 i genomförandeförordningen ska medlemsstaterna genomföra och uppdatera en kartläggning av nationell praxis. Kartläggningen ska innehålla en detaljerad beskrivning och förklaring av förfarandestegen i genomförandeförordningen.

Kartläggningen ska rapporteras till kommissionen och ska offentliggöras i en allmänt tillgänglig databas som ska inrättas i enlighet med artikel 12.

Ei anser att det är ändamålsenligt och effektivt att ansvaret för rapporteringen av nationell praxis och ansvaret som behörig myndighet samlas hos Ei. För att Ei ska kunna ta ansvar och genomföra de kartläggningar som krävs och rapportera den nationella praxis som anges i artikel 10 krävs dock information från nätföretag på en detaljerad nivå. Ei behöver därför få rätt att meddela föreskrifter om vilka uppgifter nätföretag ska rapportera till Ei. Uppgifterna är mycket detaljerade och kan till exempel inkludera vilka anläggningsidentiteter, mätarmodeller eller standarder för gränssnitt som nätföretagen använder. Ei har i dagsläget inte mandat att begära att nätföretag rapporterar sådana uppgifter med en viss frekvens.

7 Svensk praxis för genomförandeförordningens referensmodell

I det här avsnittet beskrivs Ei:s förslag till hur en svenska praxis för genomförandeförordningens referensmodellen bör utformas.

Enligt genomförandeförordningen utgör referensmodellen de förfaranden som är nödvändiga för tillgång till uppgifter och som beskriver det minimum av informationsutbyte som krävs mellan marknadsaktörer. Medlemsstaternas nationella praxis ska tillämpa referensmodellen men också ange till exempel vilka kommunikationsgränssnitt som ska användas, vilka uppgifter som utbyts och i vilken ordning stegen i genomförandeförordningens förfaranden ska utföras. Sverige ska säkerställa att hanteringen sker säkert, effektivt, dataskyddat och datasäkert.

Eftersom genomförandeförordningen anger krav för det minimum av informationsutbyte som krävs kan elmarknadens aktörer utbyta uppgifter och olika typer av mätvärden med förfaranden och kommunikationsgränssnitt som inte ingår i nationell praxis.

De författningsförslag Ei lämnar i uppdraget innebär att svensk praxis fastställs i föreskrifter. Kraven för att ange nationell praxis kommer att vara detaljerade och passar därför bättre att ange i föreskrifter. I det här avsnittet beskrivs principerna för hur en svensk praxis bör utformas.

Vissa vägval kommer att göras i ett senare skede i samband med att föreskrifter tas fram. De olika förfarandena i genomförandeförordningen beskrivs i Bilaga 1.

7.1 Allmänna förutsättningar för svensk praxis

Den praxis som beskrivs i avsnittet utgår från att de författningsförslag som Ei föreslår i den här rapporten beslutas av riksdagen och regeringen. Det innebär bland annat följande:

- Nätföretag åläggs skyldigheterna som följer med de fyra rollerna i genomförandeförordningen, förutom kraven på att tillhandahålla testanläggningar.

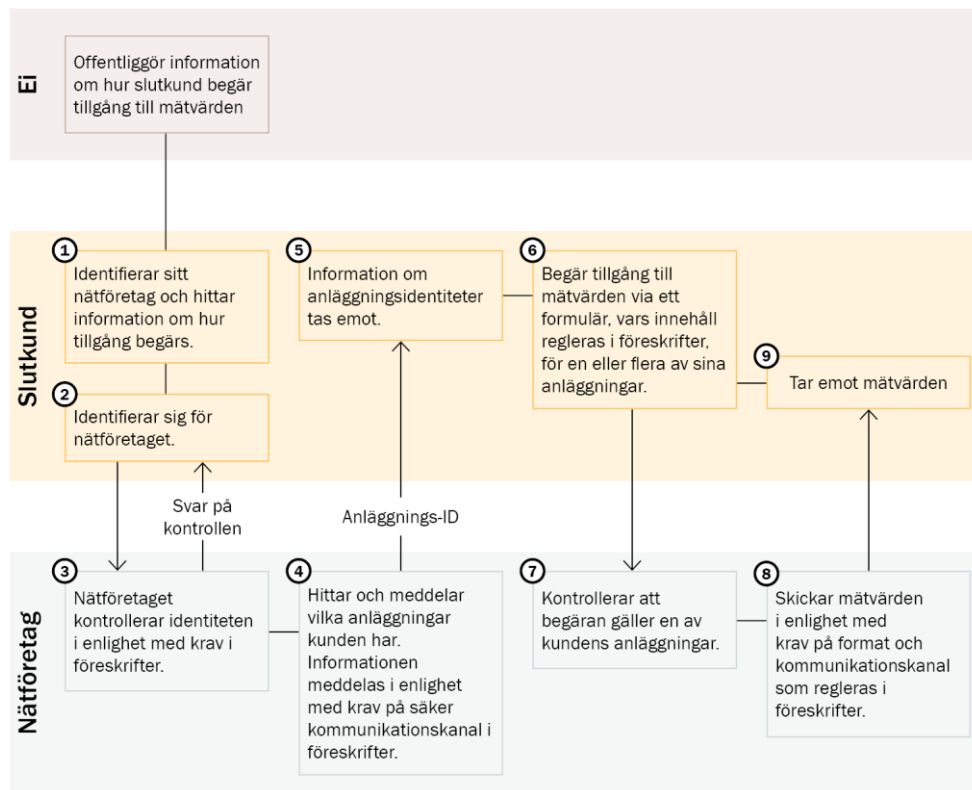
- Ei får de nödvändiga bemyndiganden som krävs för att kunna organisera hanteringen av uppgifter så att förfaranden är säkra och effektiva och att det är enkelt att begära tillgång till mätvärden.

7.2 Slutkundens tillgång till egna historiska mätvärden

7.2.1 Processflöde

Bilden nedan visar processen för genomförandeförordningens förfaranden för slutkundens tillgång till sina egna historiska mätvärden.

Figur 1 Process för slutkunder som ska begära tillgång till sina egna historiska mätvärden.

Svensk praxis ska precisera kommunikationsgränssnittet som ska användas för att begära och få tillgång till mätvärden. Även format och krav för säker och effektiv hantering ska regleras genom nationell praxis.

I mätföreskrifter anges redan krav på nätföretag att ha ett internetbaserat medium (kundportaler) där mätvärden samlas. Ei anser att kundportalerna ska användas som kommunikationsgränssnitt enligt nationell praxis. Svensk praxis skulle därmed baseras på befintliga lösningar.

Ei föreslår att processen, enligt svensk praxis, ska bestå av följande steg:

- 1 Slutkunden loggar in i nätföretagets kundportal. Genom inloggningen kontrolleras identiteten på slutkunden av nätföretagets system.
- 2 Slutkunden kan se sina anläggningsidentiteter i kundportalen eftersom nätföretaget har kopplat anläggningarna till de olika slutkundernas konton i kundportalen.
- 3 Slutkunden klickar på en "digital knapp" för att ladda ner sina mätvärden till en CSV- eller Excel-fil.
- 4 Register med information om när slutkunden har laddat ner mätvärden uppdateras.

7.2.2 Föreskrifter fastställer svensk praxis

Ei föreslår övergripande skyldigheter för nätföretag, i ellagen och mätförordningen, att ha effektiva och säkra processer som gör det enkelt att få tillgång till mätvärden. Men för att svensk praxis ska preciseras och göras enhetlig i Sverige behöver föreskrifter reglera mer än de krav som ställs idag.

Kraven i föreskrifter ska även precisera hur kraven i elmarknadsdirektivet och genomförandeförordningen på att organisera hanteringen så att den är enkel, säker och effektiv ska uppfyllas. Ei avser bland annat reglera följande i föreskrifter:

- krav på att kundportalen ska användas för att ge slutkunder tillgång till mätvärden, specifika krav på säkerhet kan komma att inkluderas.
- format för nedladdning och hur nedladdade mätvärden ska struktureras så att det blir ett strukturerat, allmänt använt, maskinläsbart och driftskompatibelt format.
- hur kontroll av identitet ska göras så att kontrollen, när det är kostnadseffektivt, digitaliseras och är i linje med kraven i eIDAS-förordningen. Olika tillitsnivåer, enligt eIDAS-förordningen, ska kunna tillämpas av nätföretaget.
- vilka uppgifter en begäran ska innehålla och vilka mätvärden slutkunden ska kunna få tillgång till.
- krav på kommunikationsgränssnittet (kundportalen) för slutkundens inlämning av en begäran, så att uppgifterna i begäran hanteras säkert och effektivt.
- innehållet i registret över slutkundens tillgång till mätvärden.
- vilka uppgifter nätföretaget ska offentliggöra om hur slutkunden får tillgång till historiska mätvärden.

7.2.3 Nya krav innebär nya förutsättningar för säkerhetskänsliga verksamheters mätvärden

Genomförandeförordningens krav innebär att slutkunders mätvärden ska tillgängliggöras via ett onlinegränssnitt. Kraven på enkel tillgänglighet ökar behovet av att se över skyddet av mätvärden för de verksamheter som omfattas av säkerhetsskyddslagen (2018:585).

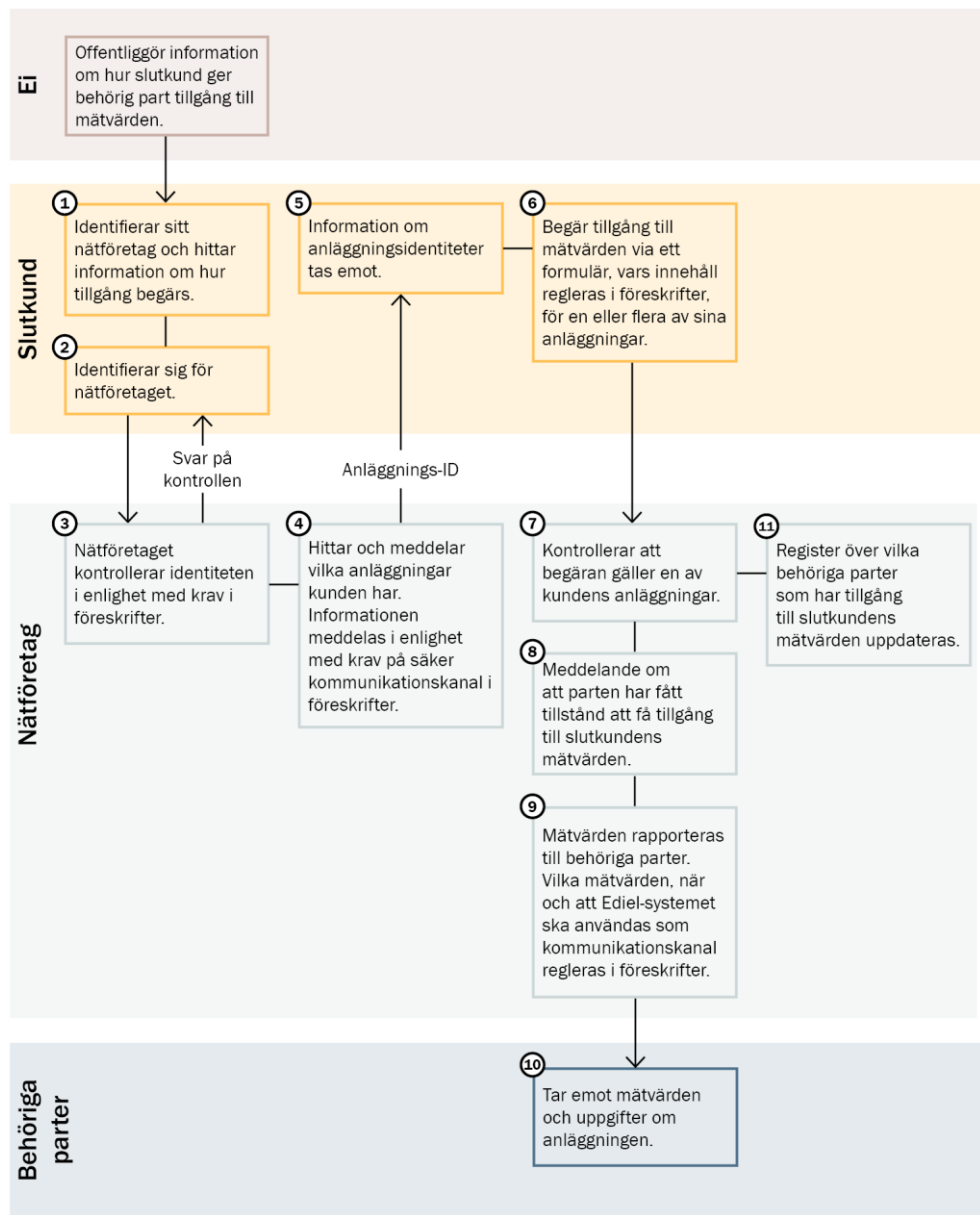
För vissa typer av säkerhetskänslig verksamhet bör anläggningar inte kvarts- eller timmätas för att säkerställa ett tillräckligt skydd av verksamheten. Ei föreslår därför att anläggningar, oavsett säkringsstorlek, som ägs eller disponeras av en myndighet och där myndigheten bedömer att anläggningen ska månadsmätas med hänvisning till Sveriges säkerhet ska kunna ingå i förbrukningsprofilen om anläggningsägaren begär det. Genom att anläggningen ingår i förbrukningsprofilen kan den månadsmätas. Förslaget innebär att endast anläggningar som disponeras av myndigheter kan inkluderas i förbrukningsprofilen. Att utöka möjligheten till månadsavräkning för alla säkerhetskänsliga verksamheter riskerar att få negativa konsekvenser för avräkningen.

7.3 Behörig parts tillgång till mätvärden

7.3.1 Slutkund begär att behörig part ska få tillgång till mätvärden

I bilden nedan visas referensmodellens förfaranden enligt genomförandeförordningen för när slutkunden själv begär att en behörig part ska få tillgång till slutkundens mätvärden.

Figur 1 Processen för slutkunder som ska begära att behörig part ska få tillgång till mätvärden.

Svensk praxis ska precisera kommunikationsgränssnitten som ska användas för att begära och ge behöriga parter tillgång till mätvärden. Även format och krav för säker och effektiv hantering ska regleras genom nationell praxis.

I mätföreskrifter anges redan krav på nätföretag att rapportera mätvärden via Ediel-systemet. Det anges inga kommunikationsgränssnitt för hanteringen av en begäran om att mätvärden ska rapporteras till en behörig part. Ei anser att Ediel-systemet fortsatt ska användas som kommunikationsgränssnitt enligt nationell praxis. Ei föreslår att kommunikationsgränssnittet för en begäran ska utgöras av nätföretagens kundportaler. Svensk praxis skulle därmed baseras på befintliga lösningar.

Ei föreslår att processen, enligt svensk praxis, ska bestå av följande steg:

- 1 Slutkunden loggar in i nätföretagets kundportal. Genom inloggningen kontrolleras identiteten på slutkunden av nätföretagets system.
- 2 Slutkunden kan se sina anläggningar i kundportalen eftersom nätföretaget har kopplat anläggningarna till de olika slutkundernas konton i kundportalen.
- 3 Slutkunden klickar på en "digital knapp" för att påbörja en begäran om att ge en berättigad part tillgång till mätvärden via ett formulär.
- 4 I formuläret kan slutkunden se vilka mätvärden behöriga parter kan få tillgång till. Slutkunden kan välja behörig part från en lista som innehåller de berättigade parter som är så kallade ombud i Ediel-systemet. Slutkunden anger för vilken period mätvärden ska skickas till den behöriga parten.
- 5 Nätföretaget tar emot begäran om att ge behörig part tillgång till mätvärden och meddelar den behöriga parten.
- 6 Nätföretaget startar rapportering av mätvärden för mätpunkten till behörig part i Ediel-systemet.
- 7 Register med information om att, och när, behörig part har fått mätvärden uppdateras.

Processerna kan därmed automatiseras och systemen möjliggör att hanteringen sker effektivt, enkelt och säkert.

7.3.2 Föreskrifter reglerar svensk praxis för effektiv, enkel och säker hantering

Ei föreslår övergripande skyldigheter för nätföretag, i ellagen och mätförordningen, att ha effektiva och säkra processer som gör det enkelt att få tillgång till mätvärden. Men för att svensk praxis ska preciseras och göras enhetlig i Sverige behöver föreskrifter reglera mer än de krav som ställs idag.

Kraven i föreskrifter ska även precisera hur kraven i elmarknadsdirektivet och genomförandeförordningen på att organisera hanteringen så att den är enkel, säker och effektiv ska uppfyllas. Ei avser bland annat reglera följande i föreskrifter:

- att mätvärden ska tillgängliggöras av nätföretaget genom att rapportera mätvärden via Ediel-systemet och att Ediel-format ska användas. Det regleras redan i mätföreskrifterna och innebär således inga förändringar.
- krav på kommunikationsgränssnitt för inlämnandet av en begäran om att mätvärden ska rapporteras till en behörig part.

- vilka uppgifter nätföretaget ska offentliggöra om hur slutkunden ger tillgång till mätvärden för behöriga parter.
- hur kontroll av identitet ska göras så att kontrollen, när det är kostnadseffektivt, digitaliseras och är i linje med kraven i eIDAS-förordningen. Olika tillitsnivåer, enligt eIDAS-förordningen, ska kunna tillämpas av nätföretaget.
- vilka uppgifter en begäran ska innehålla.
- vilka mätvärden behöriga parter kan få tillgång till.
- hantering av felaktigheter kopplat till tillgång av mätvärden, såsom att fel part får tillgång till mätvärden eller att en part får tillgång till mätvärden för fel period.
- krav på maximal tid för hantering av en begäran.
- innehållet i registret över slutkundens tillgång till mätvärden.

Ei anser att de mätvärden som ska regleras i svensk praxis endast ska utgöras av mängden överförd el, och inte andra typer av mätvärden som till exempel relaterar till elkvalitet. Syftet med genomförandeförordningen och elmarknadsdirektivet är att mätvärden som krävs för att slutkunden ska kunna anpassa sin energianvändning, erbjuda sin flexibilitet och kunna sänka sina elkostnader ska tillgängliggöras. Andra typer av mätvärden ska därför inte inkluderas i svensk praxis.

7.3.3 Frågor gällande nationell praxis

Nätföretagen i referensgruppen har framfört några frågor kopplade till svensk praxis för tillämpning av referensmodellen i genomförandeförordningen.

Behörig part bekräftar inte att mätvärden behövs

Nätföretag i referensgruppen till regeringsuppdraget har påtalat att den behöriga parten bör få en förfrågan om att acceptera att rapportering av mätvärden påbörjas. Ett skäl kan vara att den behöriga parten faktureras för tillgången till mätvärden.

Enligt referensmodellen i genomförandeförordningen ska den behöriga parten få besked om att nätföretaget beviljat tillgång till mätvärden. Den behöriga parten behöver dock inte bekräfta att den vill ha tillgång till mätvärden innan mätvärden börjar rapporteras.

Ei anser att fler steg riskerar att krångla till processen och driva ytterligare kostnader. Enligt genomförandeförordningen ska den behöriga parten också kunna avsluta tillgången till mätvärden på eget initiativ. Det kan den behöriga parten göra om tillgång felaktigt har meddelats av slutkunden.

Formulären i nätföretagens kundportaler kan behöva utformas så att slutkunder inte så enkelt, av misstag, ska kunna ge fel part tillstånd. Ett sätt kan vara att slutkunden måste ange den behöriga partens Ediel-nummer, som den får av den behöriga parten, för att kunna fylla i formuläret i nätföretagets kundportal.

Ei kommer att ta ställning till behovet av bekräftelse när föreskrifter tas fram, ett sådant krav skulle dock vara utöver EU-kraven på förfaranden.

Slutkund kan inte använda ombud med fullmakt vid en begäran

Slutkunder ska själva kunna begära att behöriga parter får tillgång till mätvärden, enligt förfaranden som beskrivs i genomförandeförordningens referensmodell. I Sverige saknar slutkunder i dagsläget denna möjlighet, i stället har processer för fullmaktsförfaranden med hjälp av ombud etablerats. Det fullmaktsförfarande som har etablerats i Sverige idag uppfyller dock inte kraven i genomförandeförordningen eller elmarknadsdirektivet. Till exempel uppfylls inte krav på kontroll av identitet och säkra kanaler används inte nödvändigtvis vid utbyte av uppgifter. Det finns inte heller systemlösningar på plats för en automatiserad och effektiv process när fullmakter används.

Nationell praxis som ska utformas, enligt genomförandeförordningen, ska reglera de förfaranden som är nödvändiga för det minimum av informationsutbyte som krävs mellan marknadsaktörer. Det finns inga skyldigheter för medlemsstater, enligt genomförandeförordningen eller elmarknadsdirektivet, som innebär att slutkunder ska ha möjlighet att, via ett ombud med fullmakt, begära tillgång till mätvärden för behörig part. Det är således inte tvingande enligt EU-rätten att ange att Sverige ska ha särskilda förfaranden som medger att ombud med fullmakt används i den svenska referensmodellen. Det skulle i så fall implementeras frivilligt av Sverige för att undvika att processerna på elmarknaden måste förändras genom att slutkunden själv lämnar in en begäran till nätföretaget.

Det finns kostnader förknippade med de systemlösningar som skulle krävas om ytterligare ett förfarande, som möjliggör användandet av ombud, ska upprättas i enligt svensk praxis. Sådana kostnader måste vägas mot nyttan. Ei konstaterar att det inte är ett hinder för en slutkund, som avser använda en energitjänst, att logga in i nätföretagets kundportal för att aktivera rapportering av mätvärden. Och nyttan med att säkerställa att slutkunder kostnadsfritt ska kunna använda ombud är sannolikt låg. En kund som inte kan förmås att logga in i nätföretagets kundportal för att aktivera rapportering av mätvärden avser sannolikt inte att aktivt använda den energitjänst som kräver mätvärden.

Utredningen i samband med det här regeringsuppdraget visar att majoriteten av kostnaderna för hantering av en begäran om tillgång till mätvärden för behöriga parter uppstår när slutkunden använder sig av ombud med fullmakt. Det har

också visat sig vara särskilt komplicerat att utforma säkra och effektiva system när fullmakter används. Övriga nordiska länder har digitaliserade processer i sina datahubbar som innebär att slutkunden antingen själv kan begära tillgång för behöriga parter, eller kan använda sig av ett ombud. Men slutkunden måste aktivt godkänna tillståndet, oavsett om ombud används eller inte, annars uppfylls inte kraven i genomförandeförordningen. Den enda skillnaden är därför att slutkunden som använder ombud inte behöver lämna in uppgifter om vilken behörig part som ska få tillgång till mätvärden. Att Sverige inte har en centraliserad hantering av data försvårar utvecklingen av systemstöd som medger att även svenska slutkunder ska kunna få två alternativa processer för en begäran om tillgång till mätvärden.

Ei gör därför i dagsläget bedömningen att tillgång till mätvärden via ett fullmaktsförfarande troligen inte bör vara en del av en svensk praxis för referensmodellen.

Ombud med fullmakt kan dock fortfarande användas, men slutkunden kan då komma att debiteras en merkostnad eftersom förfarandet inte sker enligt den svenska praxis som anges i föreskrifter.

De författningsförslag Ei presenterar i den här rapporten utformas så att föreskrifter, och därmed svensk praxis, kan inkludera ett fullmaktsförfarande, om det i ett senare skede visar sig finnas ändamålsenliga och effektiva förfaranden.

7.4 Den behöriga partens uppsägning av tillgång till mätvärden

Enligt det tredje förfarandet i genomförandeförordningen ska den behöriga parten kunna säga upp tjänsten. Förfarandet enligt genomförandeförordningen är relativt enkelt eftersom det inte kräver identitetskontroll eller slutkundens godkännande.

I praktiken skulle det kunna utgöras av standardiserad information om vilken anläggning den behöriga parten inte längre ska ta emot mätvärden för. Informationen ska skickas till den adress som nätföretaget har angivit, alternativt kan Ediel-meddelanden användas. Säkra kommunikationskanaler ska användas så att uppgifterna skyddas.

För att Sverige ska uppfylla kraven i elmarknadsdirektivet på att organisera hanteringen så att den är enkel, säker och effektiv ska följande regleras i föreskrifter:

- krav på kommunikationsgränssnitt för hur begäran ska lämnas in så att uppgifterna i begäran hanteras säkert och effektivt

- vilka uppgifter nätföretaget ska offentliggöra om hur behörig part ska säga upp tjänsten
- vilka uppgifter begäran ska innehålla, det möjliggör automatisering av processer
- innehållet i registret över slutkundens tillgång till mätvärden.

7.5 Slutkundens återkallande av aktivt tillstånd av en slutkund

Enligt det fjärde förfarandet i genomförandeförordningen ska slutkunden kunna återkalla ett aktivt tillstånd. Slutkundens identitet ska kontrolleras innan ett tillstånd kan återkallas. Mätpunktadministratör kan också identifiera förändringar, såsom utflyttning, som gör att det aktiva tillståndet ska återkallas.

Svensk praxis fastställs i föreskrifter, Ei har identifierat kundportalerna som ett lämpligt kommunikationsgränssnitt för denna process. Slutkunden kan därmed via kundportalen administrera både påbörjande och avslutande av rapporteringen av mätvärden till behöriga parter. Det gör att slutkunden kan få överblick över hur tillgången till mätvärdena ser ut och kan välja att avsluta de tillstånd som inte behövs.

För att Sverige ska uppfylla kraven i elmarknadsdirektivet på att organisera hanteringen så att den är enkel, säker och effektiv ska följande regleras i föreskrifter:

- krav på kommunikationsgränssnitt som ska användas så att uppgifterna i begäran hanteras säkert och effektivt
- vilka uppgifter nätföretaget ska offentliggöra om hur slutkunden återkallar ett tillstånd
- vilka uppgifter en sådan begäran ska innehålla, det möjliggör automatisering av processer
- tidsgränser för nätföretagets hantering av en sådan begäran, eller om nätföretaget upptäcker externa händelser som gör att tillståndet ska avslutas
- nätföretagens information till behöriga parter när ett tillstånd återkallas
- innehållet i registret över behöriga parters tillgång till mätvärden.

7.6 Mätvärden i nära realtid

Tillgången till mätvärden i nära realtid innebär att slutkunden aktiverar elmätarens gränssnitt. Genomförandeförordningens förfaranden för att aktivera

gränssnitt och läsa mätvärden via gränssnittet är mer övergripande utformat och kräver få anpassningar i nationell rätt.

Ei har dock under en längre tid blivit uppmärksam på att undantaget i 32 § mätförordningen behöver utökas när det gäller elmätarnas funktionskrav. Undantaget behöver inkludera även verksamheter som är säkerhetskänsliga enligt säkerhetsskyddslagen (2018:585). Behovet har aktualiserats i samband med genomförandeförordningens krav på användandet av elmätarnas funktioner som regleras i mätförordningen och det förändrade säkerhetspolitiska läget. Ei förelär att undantaget ska utökas till de verksamheter som omfattas av 1 § i säkerhetsskyddslagen för att minska risken för störning av verksamheter.

7.7 Rapportering av svensk praxis

Enligt artikel 10 i genomförandeförordningen ska medlemsstaterna genomföra och uppdatera en kartläggning av nationell tillämpning av genomförandeförordningen. Kartläggningen ska innehålla detaljerade beskrivningar och förklaringar av hur förfarandestegen i genomförandeförordning genomförs. Kartläggningen ska således inkludera till exempel vilka tjänster för identitetskontroller som används samt kommunikationsgränssnitt och format som används. Det kommer att regleras i föreskrifter vilket innebär att svensk praxis är klar först när reviderade mätföreskrifter publiceras. Resultaten av kartläggningen ska rapporteras till EU-kommissionen som ska offentliggöra den i en allmänt tillgänglig databas.

Medlemsstaterna ska lämna rapportering från kartläggningen till EU-kommissionen senast den 5 juli 2025. Ei föreslår att Ei:s instruktion ändras för att inkludera rapportering och löpande uppdateringar av svensk praxis. Ei föreslår också författningsförslag som innebär att nätföretag får en skyldighet att lämna de uppgifter som behövs för att Ei ska kunna rapportera den svenska praxis.

8 Konsekvensutredning

8.1 Uppdraget

Regeringen har gett Ei i uppdrag att lämna förslag på hur reglerna i genomförandeförordningen om driftskompatibilitet och tillgång till mätvärden ska uppfyllas. Enligt uppdraget ska Ei föreslå en svensk praxis för hur genomförandeförordningen med tillhörande referensmodell ska tillämpas i Sverige. I uppdraget ingår bland annat att föreslå vilka aktörer som ska vara *administratörer av mätuppgifter, mätpunktadministratörer, leverantörer av uppgiftstillgång* och *tillståndsadministratörer* enligt genomförandeförordningen och föreslå hur de olika förfarandena för utbyte av uppgifter, som beskrivs i bilagan till genomförandeförordningen, bör utformas i Sverige. Ei ska analysera om det lämnade förslaget kräver att kompletterande bestämmelser införs i svensk rätt och i sådana fall lämna författningsförslag. Ei ska även beskriva vilka konsekvenser det lämnade förslaget får för myndigheter och elmarknadsaktörer, såsom nätföretag, kunder, elleverantörer och tjänsteleverantörer.

Enligt uppdraget ska Ei även sammanställa och rapportera nationell praxis enligt artikel 10 i genomförandeförordningen.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2024 till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet).

8.2 Syfte med genomförandeförordningen och medlemsstaternas ansvar

8.2.1 Fler flexibla resurser behövs

För att kunna genomföra omställningen till ett elsystem med en högre andel intermittent väderberoende elproduktion och med en betydligt högre elanvändning kommer behovet av flexibilitet att öka. Tillgången till flexibla resurser är en nyckel för ett planerbart, effektivt och hållbart elsystem.

För att fler flexibla resurser ska finnas behöver inträdesbarriärer och hinder för efterfrågefleksibilitet undanröjas. Marknadsaktörer såsom aggregatorer, energitjänsteföretag, nätföretag och elhandlare måste utveckla erbjudanden där kundernas flexibilitet kan tas tillvara. Det kommer att ställa ökade krav på informationshanteringen eftersom tillgången till mätvärden är en förutsättning för att slutkunder ska kunna använda energitjänster och utvärdera nyttan av dessa.

Elmarknadsdirektivet slår därför fast att konsumenterna ska ha tillgång till sina förbrukningsuppgifter för att kunna anpassa sin energianvändning, erbjuda sin flexibilitet och kunna sänka sina elkostnader. Slutkunder ska också kunna ge behörig part tillgång till förbrukningsuppgifterna så att energitjänster kan utvecklas och nyttjas.

EU-kommissionen har tilldelats genomförandebefogenheter som ska användas till att fastställa krav på enhetliga processer för tillgång till mätvärden samt de uppgifter som krävs för att en kund ska kunna nyttja energitjänster och använda el flexibelt.

8.2.2 Genomförandeförordningen kräver nationell reglering

EU-kommissionen har beslutat om en genomförandeförordning om driftskompatibilitet och tillgång till uppgifter om mät- och förbrukningsuppgifter som träder i kraft den 5 januari 2025. Bestämmelserna syftar till att underlätta driftskompatibilitet och öka effektiviteten hos transaktioner som inbegriper marknadsaktörers tillgång till och utbyte av uppgifter, och i slutändan hos energitjänster, främja konkurrensen på slutkundsmarknaden och bidra till att undvika onödiga administrativa kostnader.

I genomförandeförordningen anges att medlemsstaterna får välja hur driftskompatibilitetskraven ska genomföras i deras nationella system i enlighet med nationell praxis. Det ställs dock vissa krav i elmarknadsdirektivet på att medlemsstater ska säkerställa effektivitet och säkerhet och att det ska vara enkelt att få tillgång till uppgifter. En nationell praxis för tillämpning av referensmodellen i genomförandeförordningen ska tas fram, den ska beskriva hur förfarandena tillämpas i medlemsstaten. Referensmodellen i genomförandeförordningen beskriver det minimum av informationsutbyte som krävs mellan marknadsaktörer.

I referensmodellen beskrivs de arbetsflöden som krävs för specifika tjänster och processer på grundval av en minimiuppsättning krav för att säkerställa att ett visst förfarande kan genomföras korrekt, samtidigt som nationell anpassning möjliggörs. Informationen om alla medlemsstaters nationella praxis i EU samlas in och publiceras av EU-kommissionen, så att ett energitjänsteföretag kan förstå hur tillgång till mätvärden begärs i olika medlemsstater. Det ska sänka inträdesbarriärer och leda till att energitjänsteföretag kan verka i hela EU.

I många länder kan utformningen av förfaranden styras av medlemsstaten genom att en eller flera datahubbar har upprättats för centraliserad tillgång till mätvärden. Genom hubben kan medlemsstaten styra utformningen av till exempel tillstånd och kontroller av identitet på den slutkund som anmäler tillstånd för behörig part

att få tillgång till mätvärden. Eftersom Sverige inte har en datahubb måste krav på en effektiv, säker och enkel tillgång till mätvärden ställas på alla nätföretag.

8.2.3 Sverige måste säkerställa att genomförandeförordningen kan tillämpas

Genomförandeförordningen definierar olika roller med skyldigheter att ge berättigade parter tillgång till mätvärden. Vilka aktörer som innehar dessa roller i medlemsstaten måste regleras nationellt. Saknas en sådan nationell reglering har ingen aktör denna skyldighet och genomförandeförordningen kan därmed inte tillämpas.

I artikel 7 och artikel 8 i genomförandeförordningen som beskriver ansvarsområden för leverantörer av uppgiftstillgång och tillståndsadministratörer finns referenser till artikel 23.2 i elmarknadsdirektivet. Artikel 23.2 ställer krav på att medlemsstater ska organisera hanteringen av uppgifter för att säkerställa effektiv och säker tillgång till, och effektivt och säkert utbyte av, uppgifter samt dataskydd och datasäkerhet. Det anges också att berättigade parter ska få de begärda uppgifterna till sitt förfogande på ett icke-diskriminerande sätt och samtidigt. Dessutom ska tillgången till uppgifterna vara enkel.

Utöver det anges följande i skälen till genomförandeförordningen:

- Det är viktigt att berättigade parter har möjlighet att testa sina produkter och förfaranden innan de införs.
- Medlemsstaterna får välja hur driftskompatibilitetskraven ska genomföras i deras nationella system i enlighet med nationell praxis, särskilt när det gäller aspekter som rör kommunikations- och komponentnivåerna.
- Enligt direktiv (EU) 2019/944³⁰ ska medlemsstaterna ta vederbörlig hänsyn till relevanta tillgängliga standarder. Det inkluderar standarder som möjliggör driftskompatibilitet på datamodells- och applikationsnivå. Hänsyn ska tas till vikten av att utbytet av uppgifter utvecklas, till framtida och innovativa energitjänster, till införandet av smarta nät och till den inre marknaden för el.
- För att bistå vid identifiering och autentisering av parter som begär tillgång till uppgifter, rekommenderas medlemsstaterna att uppmuntra leverantörer av uppgiftstillgång och tillståndsadministratörer att i möjligaste mån stödja digitala lösningar, förenliga med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014³¹ (eIDAS-förordningen), för att elektroniskt identifiera och

³⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU (omarbetning)

³¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 av den 23 juli 2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG (EUT L 257, 28.8.2014, s. 73).

autentisera slutkunder och/eller berättigade parter. I samband med detta bör leverantörer av uppgiftstillgång och tillståndsadministratörer utnyttja redan utbyggd nationell infrastruktur på ett bra sätt. Användningen av digitala lösningar bör bidra till att öka effektiviteten hos energirelaterade onlinetjänster och onlinetransaktioner samt elektronisk affärsverksamhet och handel i unionen.

- All behandling av personuppgifter som utbyts med hjälp av förfarandena i genomförandeförordningen måste vara förenlig med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679³².
- Med tanke på att smarta mätare betraktas som terminalutrustning gäller Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG³³ om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation.

Referensmodellen i genomförandeförordningen är teknikneutral och uppställer en rad minimikrav för att säkerställa att de olika förfarandena genomförs korrekt. Nationella anpassningar måste dock regleras på nationell nivå för att genomförandeförordningen ska kunna tillämpas i Sverige, preciseringarna tillsammans med referensmodellen utgör en nationell praxis.

8.2.4 Författningsförslagets mål

Målet är att Sverige ska uppfylla medlemsstaternas skyldigheter när den svenska praxis enligt genomförandeförordningen om driftskompatibilitet och tillgång till mätvärden tillämpas. Genom nationella krav ska medlemsstaternas skyldigheter och relevanta skäl som anges i genomförandeförordningen omhändertas. Sverige ska bland annat säkerställa att det är enkelt för slutkunder att ge berättigade parter tillgång till mätvärden eller att själv få tillgång till sina mätvärden, och att de förfaranden som används för detta är effektiva och säkra.

8.3 Elmarknadens struktur

Sedan omregleringen av den svenska elmarknaden 1996 är handel och produktion av el konkurrensutsatt, kunderna kan välja vilket elhandelsföretag de vill köpa sin el från.

Det finns två flöden från producent till slutkund: ett fysiskt och ett ekonomiskt. Det fysiska flödet, det vill säga elleveransen, går från producenterna via elnätet till

³² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) (EUT L 119, 4.5.2016, s. 1).

³³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG av den 12 juli 2002 om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation (direktiv om integritet och elektronisk kommunikation) (EGT L 201, 31.7.2002, s. 37)

sluktunden. Det ekonomiska flödet går från slutkunden till producenten via elhandelsföretaget och elbörsen (slutkunden betalar också nätföretagen för överföring av el i elnäten). I varje ögonblick måste inmatning och utmatning av el till elnätet var lika stora för att elsystemet ska vara i balans. Det regleras genom Svenska kraftnät och de balansansvarigas funktion på elmarknaden.

De aktörer som finns på elmarknaden är i huvudsak elanvändare, elleverantörer, elproducenter, nätföretag och balansansvariga. Elmarknaden är i förändring och nya aktörer kommer in på marknaden, däribland leverantörer av balanstjänster, aggregatorer, medborgarenergigemenskaper och gemenskaper för förnybar energi.

8.3.1 Elnätet

Elnätsverksamhet är ett reglerat monopol där elanvändare och aktiva kunder är hänvisade till sitt lokala elnätsföretag. Monopolet är reglerat av Ei. Nätföretagens avgifter begränsas bland annat genom att Ei sätter en övre gräns (en intäktsram) för hur mycket varje elnätsföretag får ta ut i sammanlagda avgifter av sina kunder. Ramen sätts i förväg och gäller fyra år i taget.

Regelverket ställer också krav på att nätföretagen har få elavbrott, rätt spänningskvalitet och att de kunder som vill ansluta sig till elnätet får göra det till skäligena villkor. Ett nätföretag kan tillhöra samma koncern som ett elhandelsföretag, men de båda företagen ska enligt ellagen drivas åtskilda från varandra.

Elnätet kan delas in i tre nivåer: transmissionsnät, regionnät och lokalnät.

Transmissionsnätet transporterar el långa sträckor med höga spänningsnivåer. Regionnäten transporterar el från transmissionsnätet till lokalnäten och i vissa fall direkt till större elanvändare. Lokalnäten ansluter till regionnäten och transporterar el till hushåll och andra slutkunder. Det svenska elsystemet är sammankopplat med angränsande länder.

Nätföretagen ansvarar för att regelbundet mäta den överförda elenergin och rapportera resultaten av dessa mätningar till elhandlare, balansansvariga, Svenska kraftnät, slutkunder och de behöriga parter som slutkunden eller elproducenten har utsett.

8.3.2 Grossistmarknaden

På grossistmarknaden handlas el mellan producenter, elhandelsföretag och andra stora elanvändare. Sveriges elmarknad är direkt sammankopplad med Danmark, Finland, Litauen, Norge, Polen och Tyskland och indirekt med i princip hela Europa.

Marknaden för elproduktion är konkurrensutsatt och vem som helst kan ansöka om att producera och sälja el.

Grossistmarknaden består av flera delmarknader beroende på de olika tidshorisonterna där elen handlas. På **dagen före-marknaden** (spotmarknaden) sker merparten av den fysiska handeln. Priset för nästkommande dygn alla timmar, det så kallade spotpriset, bestäms utifrån tillgång och efterfrågan för varje timme. Handeln sker med ett auktionsförfarande som även räknar med överföringskapaciteten i elnäten mellan de olika elområdena. Majoriteten av fysisk el handlas på dagen före-marknaden hos en organiserad marknadsplats, resten handlas med bilaterala avtal, det vill säga avtal direkt mellan två parter.

Intradagsmarknaden är en annan delmarknad, en justeringsmarknad som ger aktörerna möjlighet att handla sig i balans fram till en timme före drifttimmen om förutsättningarna har ändrats efter det att dagen före-marknaden stängt.

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) har tillsammans med de andra nordiska systemansvariga inrättat **balansmarknaden** för att kunna säkerställa sitt behov av reglerresurser i realtid på ett kostnadseffektivt sätt.

För att prissäkra sig på längre sikt än ett dygn i förväg kan aktören handla olika typer av elterminer på den **finansiella marknaden**. Idag finns kontrakt som gäller för enstaka dagar framåt upp till 10 år.

8.3.3 Slutkundsmarknaden

Den så kallade slutkundsmarknaden för el i Sverige är konkurrensutsatt och karakteriseras i dagsläget av många aktörer och låga inträdeshinder.

Elleverantörer köper i de flesta fall in el från grossistmarknaden som sedan säljs vidare till slutkunderna. Det innebär att priset som sätts på grossistmarknaden är viktig eftersom den ofta har stor påverkan på det elpris som slutkunderna erbjuds och betalar.

För kunderna är slutkundsmarknaden viktig, eftersom det är här de har möjlighet att påverka sitt elpris genom att välja elhandelsavtal. De elhandelsavtal som idag finns på marknaden kan i princip delas upp i två huvudkategorier: fastprisavtal och rörliga avtal. Utöver den uppdelningen är det också vanligt att elhandelsföretagen erbjuder el från specifika energikällor, och det finns även olika typer av avtalskonstruktioner som är en blandning av fast och rörligt avtal. Övriga kostnadskomponenter (skatter, elcertifikatkostnader och elnätsavgifter) kan kunden inte påverka på annat sätt än att minska sin elanvändning.

Sammantaget levereras el till cirka 5,6 miljoner kunder på den svenska elmarknaden, av vilka cirka 4,7 miljoner är hushållskunder. Att vara både

konsument och producent av el samtidigt brukar benämnas som "prosumert", en sådan konsument kan även ingå i elmarknadsdirektivets begrepp "aktiv kund".

8.4 Branschbeskrivning

Här berättar vi kortfattat om elmarknadens aktörer utifrån till exempel funktion, antal och storlek. Endast de aktörer som är relevanta för detta uppdrag beskrivs.

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) är ett statligt affärsverk som är systemansvarig myndighet för kraftsystemet i Sverige och som förvaltar och utvecklar Sveriges transmissionsnät för el. Svenska kraftnät är också elberedskapsmyndighet och tillsynsvägledande myndighet i frågor om dammsäkerhet samt tillsynsmyndighet för elförsörjningens säkerhetsskydd.

I rollen som systemansvarig myndighet ska Svenska kraftnät säkerställa landets kortsiktiga elbalans, dvs. mellan tillförsel (produktion och import) och efterfrågan (förbrukning och export). Svenska kraftnät ingår därför avtal med balansansvariga som ska ansvara för att det är balans mellan tillförsel och uttag av el för de mätpunkter där de har balansansvar. De balansansvariga som inte levererat el motsvarade den förbrukning de har balansansvar för ska betala en så kallad obalanskostnad, det vill säga en ekonomisk reglering som sker i efterhand genom den så kallade balansavräkningen. Svenska kraftnät reglerar obalanskostnader medan de nordiska transmissionsnätoperatörernas intressebolag eSett Oy (eSett) har det operativa ansvaret för balansavräkningen.

Svenska kraftnät ansvarar för Ediel-systemet i Sverige. Systemet används för att rapportera mätvärden inför avräkning. Det används också för rapportering av mätvärden till elleverantörer och de energitjänsteföretag som utsetts av slutkund. Ediel-systemet används och utvecklas gemensamt inom Norden.

Alla som använder Ediel-systemet i Sverige tecknar avtal och betalar avgifter till Svenska kraftnät för att använda systemet. Svenska kraftnät godkänner användare efter att de har uppfyllt vissa tester i en testmiljö i Ediel-systemet.

Balansansvariga företag har avtal om balansansvar med Svenska kraftnät, det innebär ett ekonomiskt ansvar för att tillförd mängd el och uttagen mängd el alltid är i balans i de inmatnings- och uttagspunkter som omfattas av balansansvaret. En elleverantör är skyldig att se till att någon åtar sig balansansvaret för leveranser i en uttagspunkt. En elleverantör kan antingen själv ta det ansvaret eller anlita en balansansvarig part som har ansvaret i dess ställe.

I Sverige finns ungefär 150 elleverantörer och för närvarande 34 balansansvariga företag. Det är alltså vanligt att elleverantören anlitar ett balansansvarigt företag som ofta agerar ombud för en eller flera olika elleverantörer.

Elleverantörer handlar och köper el och säljer el till kunder. En elleverantör får inte bedriva nätverksamhet.

I Sverige finns cirka 150 elleverantörer som säljer el till hushållskunder. Storleken på företagen varierar kraftigt. De tre största företagen har omkring 700 000–900 000 kunder. Ytterligare tre företag har omkring 200 000–300 000 kunder. Ett tiotal av elleverantörerna har 50 000–200 000 kunder. Resterande drygt 100 företag har färre än 50 000 kunder. Generellt sett erbjuder företagen sina avtal till kunder i hela landet, men några enstaka små företag erbjuder endast avtal till kunder i ett visst lokalnät.

Aggregatorer, i elmarknadsdirektivet beskrivs aggregatorer som marknadsaktörer som deltar i aggregering. Aggregering innebär att kombinera flera kundlaster eller producerad el för försäljning, inköp eller auktionering på alla slags organiserade elmarknader. Ett hushåll eller företag kan avtala med en aggregator om att erbjuda en flexibel elanvändning genom funktioner som till exempel tillfälligt minskarelanvändningen. Aggregatorn säljer möjligheten att använda effekten på elbörsen, balansmarknaden eller till nätföretag. På så vis behövs inte ytterligare el produceras för att täcka ett tillfälligt högt effektbehov.

Aggregatorer är en relativt ny aktör på elmarknaden och det finns idag ett fåtal energitjänsteföretag som erbjuder tjänster för aggregering. Vissa elleverantörer tillhandahåller även energitjänster i form av till exempel aggregering av flexibla resurser.

Energitjänsteföretag, benämns även leverantör av energirelaterade tjänster. Enligt energieffektiviseringsdirektivet är detta företag som levererar energitjänster eller andra tjänster för att förbättra energieffektiviteten i en slutanvändares anläggning. En aggregator är en typ av energitjänsteföretag.

Elanvändare, benämns även slutkunder. Slutkunder måste teckna avtal med ett nätföretag om rätten att ta ut el och ett avtal med en elleverantör för leverans av el. I Sverige finns cirka 5,6 miljoner slutkunder, varav knappt 4,7 miljoner hushållskunder och cirka 900 000 företag.

Elproducenter förser elsystemet med kraft från sina produktionsanläggningar. Elproducenter kan producera el till exempel med hjälp av solceller, vattenkraft-, vindkraft-, kraftvärme- eller kärnkraftverk.

Gruppen producenter är mycket skiftande och sträcker sig från några av Europas största energibolag till privatpersoner som äger småskaliga anläggningar för vindkraft, vattenkraft eller solenergi. Större producenter agerar ofta i eget namn på kraftbörserna där de både säljer el fysiskt och prissäkrar sig finansiellt. Mindre

producenter väljer ofta att sälja sin el till en större aktör som i sin tur kan agera på marknaden.

En elproducent som säljer egenproducerad el kan i vissa fall inkluderas i elmarknadsdirektivets definition för slutkund (dvs. elanvändare). Det kan gälla om verksamheten att producera el inte är den huvudsakliga kommersiella verksamheten eller en yrkesverksamhet.

Nätföretag innehar ett lokalnät eller ett regionnät. Ett nätföretag är den som bedriver nätverksamhet, det vill säga att med stöd av nätkoncession ställa en starkströmsledning till förfogande för överföring av el för någon annans räkning och vidta de åtgärder som behövs för överföringen.

I Sverige finns cirka 175 nätföretag. Av dessa bedriver cirka 160 lokalnätsverksamhet, 20 regionnätsverksamhet och två transmissionsnätsverksamhet eller enbart utlandsförbindels. Fem företag har både lokalnät och regionnät. Regionnäten ägs i huvudsak av Ellevio, Eon och Vattenfall. Lokalnäten ägs till cirka 60 procent av Ellevio, Eon och Vattenfall och resterande av olika privata och kommunala aktörer.

Storleken på nätföretagen varierar från små ekonomiska föreningar med ett tiotal kunder till stora företag med flera hundratusen kunder. De tre största företagen har cirka 800 000 uttagsabonnemang vardera och ytterligare sju företag mellan 100 000 och 300 000 abonnemang i uttagspunkt. Dessa tio företag har sammanlagt över 3,3 miljoner uttagsabonnemang, medan de tio minsta företagen sammanlagt har färre än 7 000 uttagsabonnemang. Medelvärdet är cirka 36 000 uttagsabonnemang per nätföretag, medan medianen är betydligt lägre, cirka 11 000.

8.5 Tillgång till mätvärden idag

Enligt genomförandeförordningen ska slutkunden kunna begära tillgång till sina egna historiska mätvärden och mätvärden i nära realtid från elmätarens gränssnitt. Slutkunden ska också kunna ge behöriga parter tillgång till sina mätvärden.

Genomförandeförordningens krav träder i kraft den 5 januari 2025 men det finns redan bestämmelser i ellag, mätförordning och mätföreskrifter som ger slutkunden möjligheter att få och ge tillgång till mätvärden. Genomförandeförordningens krav baseras på implementeringen av artikel 24 i elmarknadsdirektivet.

I Sverige finns ingen centraliserad mätvärdeshantering för enskilda elanläggningar. I stället administrerar nätföretagen tillgången av mätvärden till alla aktörer genom att rapportera mätvärden till slutkund, elleverantör, Svenska kraftnät och behöriga parter för varje elanläggning. Behöriga parter lagrar mätvärden i egna databaser. Slutkunder får i stället tillgång till sina historiska

mätvärden via nätföretagens kundportaler (Mina sidor) som besöks via nätföretagens webbplatser. Slutkunden kan ofta, efter inloggning till portalen, se och ladda ner historiska mätvärden till ett Excel- eller CSV-dokument.

Ei har undersökt om rätten att dela sina mätvärden med behörig part eller att själv ta del av dessa nyttjas och hur nätföretagen administrerar detta.

8.5.1 Tillgång till mätvärden för behörig part

Ei har ställt frågor till nätföretag och undersökt hur vanligt det är att slutkunder ger behörig part tillgång till mätvärden, hur lång tid det tar att administrera en begäran om att ge behörig part tillgång samt vilka kostnader som är förknippade med tillgången.

Resultaten visar att cirka 3–7 procent av mätpunkterna hos nätföretag har minst en behörig part som löpande har tillgång till en slutkunds mätvärden.

Under 2022 begärdes tillgång till mätvärden för cirka 2 procent av mätpunkterna och begäran inkom uteslutande via ombud med fullmakt. Slutkunderna lämnade alltså inte själva in en begäran om att en behörig part skulle få tillgång till mätvärden. I stället tecknade slutkunderna fullmakter som lämnades in, ofta via e-post, av behöriga parter (ombud). Det innebär att nätföretaget, förutom begäran om tillgång, måste hantera en fullmakt som ombudet formulerat, innehållande en begäran om tillgång.

Ei noterar att nätföretag inte har offentliggjort hur slutkunder eller ombud kan begära tillgång till mätvärden till behöriga parter, och det finns inte några sådana krav idag. Det försvårar för slutkunder att själva kunna begära tillgång till mätvärden för en behörig part och ökar användandet av fullmakter. Fullmakter har identifierats som särskilt problematiska på elmarknaden och har använts som en del av oschyssta affärsmetoder när det gäller elhandelsavtal³⁴.

Det är också mycket ovanligt att slutkunden själv begär att tillgången till mätvärden för en behörig part ska upphöra. Slutkunden kan inte heller se vilka behöriga parter som har tillgång till mätvärden. Det pekar mot att behöriga parter har tillgång till mätvärden längre tid än den tid slutkunden nyttjar en energitjänst. Det riskerar att driva onödiga kostnader för kundkollektivet. Nätföretag tar i dagsläget inte ut avgifter från behöriga parter utan debiterar kundkollektivet för samtliga kostnader för tillgången till mätvärden för behöriga parter.

Ei har också funnit att det är ovanligt att nätföretaget kontrollerar identiteten på den som tecknat en fullmakt. Nätföretag kommer att behöva anpassa sina

³⁴ Energimarknadsinspektionen, [Oschyssta affärsmetoder på elhandelsmarknaden, Ei R2022:02](#)

processer utifrån denna aspekt eftersom det är ett krav i genomförandeförordningen. Det finns också indikationer på att det kan finnas brister kopplade till säkerheten i kommunikationen gällande en begäran om tillgång. Säkerheten har inte reglerats i befintliga bestämmelser, och Ei uppfattar att utbyte av uppgifter idag kan innehålla personuppgifter och ske till exempel via e-post som inte har krypterats.

Alla nätföretagen i Ei:s referensgrupp anger att samtliga administrativa processer för att ge behöriga parter tillgång till mätvärden innehåller manuella moment och att administrationen kräver i snitt cirka 15–30 minuter per begäran. Men i vissa fall kan en begäran kräva mycket längre tid än så. Automatisering och digitalisering av processer hindras av att det inte är reglerat hur tillstånd och fullmakter ska utformas och att nätföretag inte kan ta ut skäliga avgifter för att administrera en begäran om att rapportera mätvärden till behöriga parter. Vissa nätföretag har dock utvecklat företagsspecifika automatiserade processer för att sänka kostnaderna. Att utveckla särlösningar för olika energitjänsteföretag kan dock innebära diskriminering, eftersom en begäran från energitjänsteföretag som inte har automatiserats kommer att ta längre tid för nätföretaget att hantera.

8.5.2 Tillgång till mätvärden för slutkunden själv

I mätföreskrifterna krävs att nätföretag tillgängliggör slutkundens mätvärden via ett internetbaserat medium. Kravet uppfylls genom att nätföretagen har skapat kundportaler på sina webbplatser (benämns ofta Mina sidor). Mätvärdena kan ses på webbplatsen efter en inloggning. Mätvärdena visas även om inte slutkunden har begärt att få tillgång till mätvärdena, trots att det endast finns krav på tillgång vid begäran. Slutkunden kan också i många fall ladda ner mätvärden till en CSV- eller Excelfil, trots att det inte krävs enligt det befintliga regelverket.

Nätföretag har också kunnat automatisera processen där slutkunden, via Mina sidor, kan begära att nätföretaget öppnar elmätarens gränssnitt så att mätvärden i nära realtid kan strömmas ut från mätaren. Men nätföretagen tillåter trots det att slutkunden kontakter nätföretagets kundtjänst och muntligen begär att gränssnittet ska öppnas.

Identitetskontroller krävs, enligt mätförordningen, när en slutkund begär att elmätarens gränssnitt ska öppnas. Ei har dock fått uppgifter om att det kan räcka att en person i ett telefonsamtal uppger uppgifter som kundnummer hos nätföretaget, personnummer och adress för att slutkundens identitet ska anses vara kontrollerad. Uppgifter som kundnummer och anläggningsnummer kan till exempel finnas i fakturor, och personnummer och adress kan hittas på internet. En sådan kontroll uppfyller sannolikt inte lägsta tillitsnivån som anges i eIDAS-förordningen för att fastställa en persons identitet.

8.6 Nollalternativet

Ei ska lämna förslag på hur reglerna i genomförandeförordningen om driftskompatibilitet och tillgång till mätvärden ska uppfyllas. I avsnittet beskrivs konsekvenserna av om inga ändringar av nationell rätt görs.

Enligt genomförandeförordningen om driftskompatibilitet och tillgång till mätvärden ska artikel 3 tillämpas från och med den 5 januari 2025. I artikel 3 anges att elföretag på slutkundsmarknaden för el ska tillämpa referensmodellen och bilagan i förordningen.

Svensk författning måste fastställa vilken elmarknadsaktör i Sverige som ska tilldelas de roller som anges i genomförandeförordningen. Utan dessa bestämmelser har ingen aktör i Sverige någon skyldig att leva upp till minimikraven specificerade för de olika rollerna i referensmodellen som anges i genomförandeförordningen.

De befintliga svenska bestämmelserna innebär att behörig part kan få tillgång till mätvärden, men det finns inga motsvarande krav till de specifika minimikraven på förfaranden i genomförandeförordningen. Det innebär följande brister i förhållande till kraven som anges i genomförandeförordningen om driftskompatibilitet och tillgång till mätvärden:

- Sverige lever inte upp till medlemsstaternas skyldigheter att organisera hanteringen av uppgifter för att säkerställa effektivt och säkert utbyte av uppgifter och enkel tillgång till mätvärden, samt dataskydd och datasäkerhet. Det finns inga specifika krav i genomförandeförordningen som säkerställer detta, i stället ska medlemsstaterna uppfylla dessa krav genom att artikel 23.2 i elmarknadsdirektivet implementeras. Det kan ske genom nationell reglering eller en centraliserad datahantering som organiseras genom staten, till exempel i form av en datahubb.
- Nätföretag ska, enligt genomförandeförordningen, offentliggöra information om förfaranden för att få tillgång till mätvärden. Om inte nätföretag åläggs de skyldigheter som följer med rollerna i genomförandeförordningen kommer sannolikt inte informationen att offentliggöras. Energitjänsteföretag får då svårare att etablera sig i Sverige, vilket i sin tur leder till inträdeshinder för energitjänsteföretag och färre flexibla resurser i de svenska elnäten.
- Om inte kompletterande nationella krav beslutas kommer det inte att finnas ytterligare vägledning om hur kraven i genomförandeförordningen ska tillämpas. Ei:s tillsynsbeslut kommer på sikt att bidra till praxis, men det är effektivare om Ei kan föreskriva om utformningen av förfaranden och information till slutkunder och behöriga parter.

- Endast företag kan utses till att få tillgång till mätvärden, enligt ellagen. I genomförandeförordningen anges att en berättigad part även kan vara en energigemenskap eller andra typer av föreningar. Nuvarande nationella bestämmelser begränsar således rätten att kunna utse andra än företag som berättigade parter för tillgång till mätvärden.
- Det befintliga regelverket är otydligt när det gäller möjligheten att ha flera behöriga parter. I bestämmelser anges att elanvändare och elproducenter kan utse *ett* företag som ska få tillgång till mätvärden. I genomförandeförordningen anges att en slutkund kan utse flera behöriga parter, och det får inte ske någon diskriminering mellan dessa. Nuvarande nationella bestämmelser innebär att tillgången till mätvärden kan ske på ett diskriminerande sätt.
- Sverige skulle inte uppfylla medlemsstaternas skyldigheter att organisera hanteringen av uppgifter för att säkerställa effektivt och säkert utbyte av uppgifter och enkel tillgång till mätvärden, samt dataskydd och datasäkerhet.
- Sverige skulle inte kunna rapportera till EU-kommissionen hur den svenska praxis har utformats eftersom förfarandena inte kommer att tillämpas och ingen aktör på elmarknaden skulle åläggas skyldigheterna som anges i genomförandeförordningen.

Befintliga bestämmelser innebär att nätföretag har skyldigheter som i viss mån motsvarar de skyldigheter som åligger de roller som anges i genomförandeförordningen, men minimikraven i genomförandeförordningen uppfylls inte.

Nollalternativet skulle innebära att Sverige i praktiken inte tillämpar genomförandeförordningens detaljerade krav eftersom ingen aktör får de skyldigheter som följer av rollerna. Utöver det skulle inte datasäkerhet och dataskydd säkerställas av Sverige. Det ökar risken för dataintrång och cyberattacker där enskilda och det offentliga kan lida skada av att till exempel personuppgifter eller företagskänslig information läcker till en behörig part som inte är berättigad att ta del av uppgifterna.

En EU-förordning är direkt bindande för samtliga medlemsstater och ska tillämpas direkt av myndigheter. Sveriges medlemskap i EU innebär en skyldighet att säkerställa att EU-förordningar tillämpas korrekt, vilket i det här fallet kräver att nationella bestämmelser ändras.

Nollalternativet innebär att Sverige inte uppfyller EU:s regelverk och därmed riskerar att EU-kommissionen initierar ett överträdelseförfarande mot Sverige. Om Sverige fortfarande inte uppfyller kraven kan EU-kommissionen överlämna ärendet till EU-domstolen som i sin tur kan utfärda böter.

De föreslagna författningsändringarna innebär att nationella bestämmelser anpassas för att vara i linje med EU-rätten. Om bestämmelserna inte revideras uteblir också nyttan för Sverige av att svenska slutkunder på ett enkelt, effektivt och säkert sätt ska kunna använda energitjänster från leverantörer inom hela EU.

8.7 Förslag till ändringar i ellag och förordningar

Bestämmelserna i artikel 24 i elmarknadsdirektivet har implementerats genom att EU-kommissionen har beslutat om en genomförandeförordning. Bestämmelserna syftar till att införa skyldigheter som innebär att tillgången till information om mätvärden ska kunna tillgängliggöras.

I artikel 23 i elmarknadsdirektivet anges också skyldigheter för medlemsstater att organisera hanteringen av uppgifter för att säkerställa effektiv och säker tillgång till, och effektivt och säkert utbyte av, uppgifter samt dataskydd och datasäkerhet. Tillgången till uppgifterna ska dessutom vara enkel och de relevanta förfarandena för att få tillgång till uppgifterna ska offentliggöras.

Ei har analyserat genomförandeförordningen och de skyldigheter som åligger medlemsstaterna och har funnit att det framför allt krävs ytterligare bemyndiganden för Ei att ta fram föreskrifter. Sverige kan genom detaljerade föreskrifter leva upp till kravet på att medlemsstater ska organisera hanteringen av uppgifter för att säkerställa effektiv och säker tillgång till, och effektivt och säkert utbyte av, uppgifter samt dataskydd och datasäkerhet.

Ei har också analyserat hur hanteringen av uppgifter har organiserats idag och har funnit att det finns brister när det gäller säkerställandet av effektiv och säker tillgång till, och effektivt och säkert utbyte av, uppgifter samt dataskydd och datasäkerhet. Till exempel säkerställs det inte att uppgifter utbyts med tillräcklig effektivitet och säkerhet i samband med att en slutkund begär tillgång till mätvärden för behörig part. Det saknas standardiserade informationsbärare som kan möjliggöra digitaliserade och automatiserade processer. Det leder till manuella moment, ineffektiv användning av resurser och högre kostnader. Kontrollen av identitet håller inte tillräckligt hög tillitsnivå, vilket gör att persondata eller företagskänslig information riskerar att läcka ut.

Antalet behöriga parter som ska ha tillgång till mätvärden kommer troligen att öka flerfaldigt de kommande åren då antalet flexibla resurser i elnätet ökar. Fler slutkunder kommer sannolikt att teckna avtal med aggregatorer eller ingå i energigemenskaper som sannolikt kommer att vara mottagare av mätvärden.

Gällande datum för ikraftträdande styrs av genomförandeförordningen som anger att förfaranden ska börja tillämpas den 5 januari 2025.

8.7.1 Sammanfattning av förslag till ändringar i ellagen

- Tre nya definitioner läggs till gällande *aktiv kund*, *behörig part* och *EU:s genomförandeförordning om mätvärden*.
- 6 kap. 3 § ändras för att tydliggöra krav på nätföretag att tillgängliggöra mätvärden för elanvändare och aktiva kunder och rapportera mätvärden till behöriga parter. Paragrafen gäller också nätföretagens skyldighet att tillgängliggöra historiska mätvärden.
- 6 kap. 4 § ändras för att ge regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att föreskriva om skyldigheten för nätföretag att rapportera och tillgängliggöra mätvärden.
- 6 kap. 5 § ändras för att implementera artikel 23.5 i elmarknadsdirektivet utifrån krav i genomförandeförordningen och på grund av förändringar inom mätningområdet. Kostnader för mätning och installation av mätare får inte debiteras kunder som inte själva begärt annan mätning än den som följer av ellagen och andra föreskrifter. Ändringen innebär att detsamma gäller kostnader för en begäran om tillgång till eller rapportering av mätvärden. Paragrafen justeras också för att anpassa bestämmelsen till de nya kraven på kvartsmätning som trädde i kraft den 1 november 2023.
- En ny paragraf införs, 6 kap. 2 a §, som reglerar att nätföretag ska ha de fyra rollerna administratörer av mätuppgifter, mätpunktadministratörer, leverantörer av uppgiftstillgång och tillståndsadministratör som beskrivs i genomförandeförordningen. Rollen som administratör av mätuppgifter ska dock delas med Svenska kraftnät som ska ansvara för testmiljöer för det gränssnitt där mätvärden tillgängliggörs.
- En ny paragraf införs, 6 kap. 11 §, som reglerar nätföretagens skyldigheter att säkerställa att en elanvändare eller en aktiv kund på ett enkelt sätt kan begära att mätvärden rapporteras till behöriga parter och tillgängliggörs för elanvändare och aktiva kunder. Nätföretaget ska säkerställa att utbytet av uppgifter vid en begäran om rapportering och tillgängliggörande av mätvärden är effektivt och säkert. Nätföretaget ska också enligt 6 kap. 14 § informera elanvändare och aktiva kunder om hur de ska göra en begäran om att mätvärden ska rapporteras. Syftet med paragraferna är främst att möjliggöra bemyndiganden att ta fram föreskrifter, eftersom kraven i paragrafen redan följer av genomförandeförordningen. Till de nya paragraferna i ellagen införs således två bemyndiganden som ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att ta fram föreskrifter på området.
- Två nya paragrafer införs, 6 kap. 16-17 §§, gällande nätföretagens skyldigheter att tillhandahålla register över bland annat tillgången till och rapporteringen av mätvärden. Registret ska tillhandahållas utan kostnad och snarast möjligt efter

slutkundens begäran. Syftet med paragrafen är främst att möjliggöra ett bemyndigande att ta fram föreskrifter, eftersom kraven i paragrafen redan följer av genomförandeförordningen. Till den nya paragrafen i ellagen införs således ett bemyndigande som ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att ta fram föreskrifter på området.

- En ny paragraf införs, 6 kap. 18 §, som reglerar att nätföretag ska ta ut en skälig avgift av en behörig part när nätföretaget rapporterar en elanvändares mätvärden till den behöriga parten. Avgiften får endast avse de relevanta kostnader som hänför sig till rapporteringen. Ei får enligt 6 kap. 19 § rätt att pröva sådana avgifter vid tvist mellan en behörig part och ett nätföretag. Paragrafen implementerar artikel 23.5 i elmarknadsdirektivet.
- Två nya paragrafer införs, 6 kap. 20–21 §§, som reglerar att nätföretag ska lämna information till Ei för att Ei i sin tur ska kunna rapportera nationell praxis, i enlighet med kraven i artikel 10 i genomförandeförordningen. Till den nya paragrafen i ellagen införs också ett bemyndigande som ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att ta fram föreskrifter om nätföretagens skyldighet att lämna information.

8.7.2 Sammanfattning av förslag till ändringar i mätförordning

- Regeringen bemyndigar Ei att meddela föreskrifter om nätföretagens nya skyldigheter som beskrivits i ovanstående avsnitt om förslag till ändringar i ellagen.
- Utöver det föreslår Ei att bemyndiganden i 10, 14 och 19 §§ förtydligas så att det anges att Ei får föreskriva om förfaranden inför, vid och efter rapportering.
- Ei föreslås också att 32 § om undantag från elmätarnas funktionskrav utvidgas till att också inkludera säkerhetskänslig verksamhet, det vill säga sådan verksamhet som omfattas av 1 § i säkerhetsskyddslagen (2018:585).
- Ei föreslår att 1 d § i mätförordningen utvidgas så att anläggningar som används i säkerhetskänslig verksamhet kan ingå i förbrukningsprofilen, oavsett säkringsstorlek.

8.7.3 Sammanfattning av förslag till ändringar i förordning med instruktion för Ei

- Ett tillägg görs i 3 § där Ei utses som ansvarig för att kartlägga och rapportera nationell praxis i enlighet artikel 10 i genomförandeförordningen.
- Ett tillägg görs även i 3 a § där Ei utses att vara behörig myndighet enligt genomförandeförordningen.

8.7.4 Sammanfattning av förslag till ändringar i förordning med instruktion för Affärsverket Svenska kraftnät

- Ett tillägg görs i 3 § där Svenska kraftnät får ansvaret att säkerställa att Ediel har testmiljöer i enlighet med artikel 5.3 i genomförandeförordningen.
- Ytterligare ett tillägg görs i 3 § där Svenska kraftnät får ansvaret att säkerställa att Ediel-systemet uppfyller minimikraven i genomförandeförordningen, för kommunikationsgränssnitt som används för att göra mätvärden tillgängliga.

8.7.5 Alternativa lösningar

Ett alternativ till författningsförslagen är att starta den elmarknadshubb som Ei tidigare har utrett och som Svenska kraftnät har arbetat med. Ei har, på uppdrag av regeringen, under 2015–2017 utrett och föreslagit författningsändringar³⁵ för att möjliggöra införandet av en central informationshanteringsmodell för elmarknaden. Hubben skulle drivas av Svenska kraftnät.

Ei bedömde att etablerandet av en central elmarknadshubb på den svenska elmarknaden skulle göra att framtidens krav på informationshantering skulle kunna mötas på ett kostnadseffektivt och kundvänligt sätt. En kostnadsnyttoanalys utförd av Sweco för Ei:s räkning 2014³⁶ visade att betydande samhällsekonomiska vinster kan uppnås genom att etablera en elmarknadshubb i Sverige.

Resultatet av analysen visade på 16 olika utfall där samtliga gav ett betydande ekonomiskt överskott över en tioårsperiod om en elmarknadshubb implementeras i stället för att utveckla dagens alla-till-alla-informationshanteringsmodell. Det genomsnittliga ekonomiska överskottet beräknades till 1,9 miljarder kronor. Spannet lägsta till högsta vinst, i Swecos analys från 2014, sträckte sig från ett överskott på 330 miljoner kronor till ett överskott på 3,5 miljarder kronor. Ei:s bedömning var att resultatet var tillräckligt robust för att konstatera att implementering och drift av en elmarknadshubb över en tioårsperiod är betydligt mer ekonomiskt fördelaktigt jämfört med att fortsätta använda och utveckla dagens decentraliserade informationshanteringsmodell.

Den föreslagna elmarknadshubben inkluderade dock fler funktioner än endast informationshantering, till exempel skulle aggregering av mätvärden som indata till balansräkningen samt genomförande av leverantörsbyten och flyttar inkluderas.

³⁵ Energimarknadsinspektionen, [Ny modell för elmarknaden \(ei.se\)](#), Ei R2017:05

³⁶ Energimarknadsinspektionen, [Informationshanteringsmodell-på-den-framtida-svenska-elmarknaden-Ei-R2014-16.pdf](#)

För att en elmarknadshubb ska vara ett alternativ i samband med det här regeringsuppdraget måste det vara möjligt att hinna implementera den till dess att kraven i genomförandeförordningen träder i kraft, det vill säga i januari 2025. Det pågår just nu inget arbete med elmarknadshubben. Svenska kraftnäts projekt för start av en elmarknadshubb avslutades i september 2020, eftersom nödvändiga författningsändringar inte genomfördes av riksdagen. Projektet hade en tidplan på drygt fyra år. En del av arbetet som krävdes för att starta en elmarknadshubb har redan genomförts. Men det har skett förändringar av elmarknaden sedan arbetet med elmarknadshubben avslutades som kräver analyser och åtgärder. Till exempel träder nya regler i ellagen i kraft 2024 som ska möjliggöra den nya elmarknadsaktören oberoende aggregator och balansansvaret har delats i upp två olika roller, leverantörer av balanstjänster och balansansvariga parter. Ei bedömer att utredning och implementering av en elmarknadshubb skulle kräva flera år.

Ett annat alternativ skulle kunna vara en "avskalad" hubb där enbart datahanteringen centraliseras. Det skulle dock kräva en ny utredning gällande hubbens funktionaliteter och en ny konsekvensanalys. Regeringsuppdraget nämner inte att en datahubb ska utredas och tidplanen för regeringsuppdraget möjliggör inte en sådan utredning.

Ei gör bedömningen att det inte skulle vara möjligt att hinna utreda och starta en elmarknadshubb eller en mer renodlad datahubb till januari 2025.

8.8 Nya definitioner

Tre nya definitioner förs in i ellagen, en för behörig part, en för aktiv kund och en gäller beteckningen för genomförandeförordningen.

Syftet med definitionerna är att tydligt definiera och kunna använda begreppen behöriga parter och aktiva kunder i ellagens, mätförordningens och mätföreskrifternas bestämmelser.

8.8.1 Behörig part

Definitionen utgår från definitionen av berättigad part i genomförandeförordningen, men med tillägget att den berättigade parten har tillstånd från slutkunden att få ta emot slutkundens mätvärden.

Det finns dock inget begrepp för den part som är en berättigad part och som också har fått tillstånd från slutkunden att få tillgång till slutkundens mätvärden. Skyldigheterna för en administratör av mätuppgifter att tillhandahålla mätvärden uppstår först när en berättigad part har fått tillstånd att få ta del av mätvärden. Syftet med att definiera behörig part i ellagen är att förenkla bestämmelserna i ellagen. Att inte definiera vad en behörig part är skulle innebära att det i varje bestämmelse måste anges att bestämmelsen gäller när en slutkund har gett en

berättigad part tillstånd att ta del av mätvärden. Definitionen underlättar således utformningen och läsförståelsen av bestämmelserna.

Genom att använda definitionen för berättigad part från genomförandeförordningen, med tillägget att det finns ett tillstånd, bibehålls tillämpningen av genomförandeförordningens omfattning. Om definitionen förändras, till exempel om en privatperson kan vara en berättigad part, måste förslaget till svensk praxis förändras. Konsekvensen skulle bland annat vara att det kommunikationsgränssnitt som idag används och som Ei föreslår för behöriga parter, Ediel-systemet, i så fall inte längre kan användas.

8.8.2 Aktiv kund

Aktiv kund definieras i artikel 2.8 i elmarknadsdirektivet (EU) 2019/944 och har samma betydelse som i direktivet.

8.8.3 EU:s genomförandeförordning om mätvärden

Med EU:s genomförandeförordning om mätvärden avses kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1162 av den 6 juni 2023 om krav på driftskompatibilitet och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter. Genom att definiera och använda begreppet i relevanta bestämmelser blir de lättare och att läsa och förstå.

8.8.4 Alternativa lösningar

Det är frivilligt att ange definitioner i nationella bestämmelser. Ei har inte identifierat några andra lämpliga alternativ till utformning av definitioner.

I övrigt har förslaget inga konsekvenser eftersom definitionerna endast syftar till att förtydliga och förenkla bestämmelserna i ellagen, mätförordningen och mätföreskrifterna.

8.8.5 Överensstämmelse med EU-regler

Att ange definitioner är frivilligt, de föreslagna definitionerna hänvisar till de begrepp som används i genomförandeförordningen, elmarknadsdirektivet och elmarknadsförordningen.

8.9 Aktörer och roller

I en ny paragraf utses nätföretag att ha följande roller med tillhörande skyldigheter:

- administratörer av mätuppgifter, med undantag för att ge behöriga parter tillträde till testanläggningar
- mätpunktsadministratörer

- leverantörer av uppgiftstillgång
- tillståndsadministratörer.

Ei har undersökt vilka aktörer som är bäst lämpade att inneha de roller som anges i genomförandeförordningen.

8.9.1 Administratör av mätuppgifter

Skyldigheterna för administratör av mätuppgifter regleras i artikel 5 i genomförandeförordningen. Administratör av mätuppgifter ansvarar för att lagra validerade historiska mätvärden och distribuera dessa uppgifter till slutkunder och/eller behöriga parter. Rollen är central eftersom det är denna aktör som tillgängliggör slutgiltiga mätvärden för slutkund och berättigade parter.

I dagsläget är det nätföretag som har de skyldigheter som anges för rollen som administratör av mätuppgifter. Enligt ellagen, mätförordningen och mätföreskrifterna har nätföretag skyldighet att ge ett företag som utsetts av slutkunden tillgång till historiska slutgiltiga mätvärden och framtida slutgiltiga mätvärden.

Sedan den 1 juni 2023 har även elleverantörer en skyldighet att lämna uppgifter om historisk förbrukning till ett företag som elanvändaren har utsett.

Motivering till valet av nätföretag som administratör av mätuppgifter

Nätföretag är, enligt ellagen, mätförordningen och mätföreskrifterna, skyldiga att mäta mängden överförd el i varje mätpunkt, samla in och lagra dessa data. Mätvärden rapporteras via Ediel-systemet till elleverantörer, elanvändare och företag som slutkunden har valt. Nätföretaget tillgängliggör mätvärden för elanvändaren genom en kundportal (Mina sidor) på internet.

Elleverantören som elanvändaren har elavtal med tar emot mätvärden från nätföretaget och lagrar dessa mätvärden. Elleverantören har normalt endast tillgång till mätvärden från avtalsstart. Elleverantören måste annars avtala om att få ta del av mätvärden för längre tid med slutkunden, och begära mätvärdena från nätföretaget. Alla elleverantörer tillhandahåller inte energirelaterade tjänster. Det är därför inte säkert att elleverantören har rätt att få tillgång till mätvärden enligt genomförandeförordningen.

Nätföretaget är den aktör som först har tillgång till mätvärden och som dessutom redan har de systemmoduler som krävs för att skicka mätvärden till andra aktörer via Ediel-systemet.

Rollen som administratör av mätvärden bör åläggas nätföretagen, som har denna roll idag. Nätföretag är skyldiga att samla in och lagra alla rådata, har full insyn i

mätvärdesflöden och statuskoder för mätvärden och har redan de datasystem som krävs för att löpande skicka mätvärden till andra aktörer på ett säkert och standardiserat sätt.

Det finns ingen annan aktör som tar emot enskilda mätvärden från nätföretag och som skulle kunna anta rollen, så länge det inte etableras en datahubb i Sverige.

Nätföretag måste undantas vissa skyldigheter

I artikel 5.3 anges krav på administratör av mätvärden att tillhandahålla testmiljöer för berättigade parter så att de kan kontrollera att de kan ta emot mätvärden. I Sverige används Ediel-systemet som administreras av Svenska kraftnät. Ei föreslår därför att skyldigheten att tillhandahålla en testmiljö för tillgången till mätvärden ska tilldelas Svenska kraftnät.

8.9.2 Mätpunktadministratör

Mätpunktadministratörers skyldigheter regleras i artikel 6 i genomförandeförordningen. Mätpunktadministratörens ansvar är att informera tillståndsadministratörer, leverantörer av uppgiftstillgång och administratörer av mätuppgifter om ändringar av tilldelningen av slutkunder till mätpunkter och om andra externa händelser som innebär att aktiva tillstånd som beviljats inom deras ansvarsområde ogiltigförklaras. Ett exempel är om slutkunden flyttar, då ska tillgången till mätvärden för behöriga parter avslutas.

Nätföretag är skyldiga att ansluta anläggningar till elnätet och upprätta avtal med slutkunden för samtliga anslutningspunkter i det koncessionerade elnätet. Elleverantören kommer också att få information om en utflytt, men nätföretagets skyldigheter är kopplade till nätavtalet. Det finns ingen annan aktör som kan administrera nätföretagets avtal när det gäller en slutkund som ska flytta ut och som därför skulle kunna anta denna roll.

8.9.3 Leverantör av uppgiftstillgång

Skyldigheterna för leverantörer av uppgiftstillgång regleras i artikel 7 i genomförandeförordningen. Leverantörer av uppgiftstillgång ansvarar för att via ett onlinegränssnitt offentliggöra alla relevanta förfaranden för att ge slutkunder tillgång till sina egna slutgiltiga mätvärden. Leverantörer av uppgiftstillgång ska föra register över tillgången till mätvärden och göra registret tillgängligt för slutkunder. Denna information ska göras tillgänglig online, kostnadsfritt och utan onödigt dröjsmål, närhelst en slutkund begär tillgång.

Nätföretaget är den enda aktör som har naturlig tillgång till uppgifterna och är därför också den aktör som är bäst lämpad att föra register över uppgifterna.

8.9.4 Tillståndsadministratör

Tillståndsadministratörers skyldigheter regleras i artikel 8 i genomförandeförordningen. Tillståndsadministratörer ansvarar för att administrera tillstånden genom att godkänna slutkunders begäran om tillgång till mätvärden. Tillståndsadministratören ska också återkalla tillstånd när villkoren för tillgången till mätvärden inte längre uppfylls. Register över tillstånd till uppgiftstillgång ska göras tillgängligt för slutkunder och berättigade parter.

Nätföretagen administrerar idag tillgången till mätvärden. Ei har inte identifierat några fördelar med att ålägga någon annan aktör de skyldigheter som följer med rollen som tillståndsadministratör.

8.9.5 Alternativa lösningar

Utgångspunkten är att det måste införas bestämmelser i ellagen om vilken aktör som ska åläggas skyldigheterna som följer med rollerna som anges i genomförandeförordningen. I avsnitt 8.6 beskrivs de konsekvenser som uppstår om detta inte regleras i ellagen.

8.9.6 Övriga förslag som övervägts

Alternativ till att nätföretag ska vara administratör av mätuppgifter

Nätföretag och elleverantörer är de enda aktörerna på elmarknaden som har tillgång till enskilda mätvärden, och som därför kan ge behöriga parter tillgång till uppgifter om mätpunkten, så länge det inte etableras en datahubb i Sverige.

Elleverantören har dock endast tillgång till mätvärden från avtalsstart med kunden. Elleverantören kan också ha luckor i sina mätvärden, de har bara de mätvärden som nätföretaget har skickat och som har kunnat tas emot av elleverantörens datasystem. Om det saknas mätvärden bör kontakt i första hand tas med nätföretaget, inte elleverantören, eftersom det är nätföretaget som mäter och samlar in mätvärden. Nätföretaget kan svara på frågor och åtgärda problem med saknade mätvärden.

Det skulle också uppstå kostnader för elleverantörer att tilldelas rollen som administratör av mätuppgifter. Kostnaderna skulle utgöras av både engångskostnader och löpande kostnader. Engångskostnaderna består i investeringar i datasystem för att kunna skicka mätvärden via Ediel-systemet.

Elleverantörer skulle också behöva förändra sina verksamheter för att hantera administrationen av rapporteringen av mätvärden. Löpande kostnader skulle uppstå för att administrera datasystem med nya funktioner, men också för att ta hand om frågor.

Att kräva att elleverantörer löpande ska kunna rapportera mätvärden kan skapa inträdesbarriärer för aktörer som vill etablera sig på den svenska elhandelsmarknaden. Dessutom skulle administrationen öka då slutkunden måste begära att behöriga parter får tillgång till mätvärden varje gång den byter elleverantör.

Ei konstaterar att konsekvensen av att utse elleverantörer till administratör av mätuppgifter skulle innebära onödiga kostnader och ineffektiva processer. Inga väsentliga nyttor har identifierats med detta alternativ.

Alternativ till att Svenska kraftnät ska ansvara för skyldigheterna i artikel 5.3 i genomförandeförordningen

I förslaget pekas Svenska kraftnät ut som ansvarig för artikel 5.3 i genomförandeförordningen. Artikel 5.3 gäller tillträde till testmiljöer för gränssnittet som används för att tillgängliggöra mätvärden för behöriga parter. Svenska kraftnät måste pekas ut som ansvarig för artikel 5.3 om Ediel-systemet ska användas som gränssnitt.

Ett alternativ är att inte använda Ediel-systemet som gränssnitt för att rapportera mätvärden till behöriga parter. Om inte Ediel-systemet används måste nätföretag använda ett annat gränssnitt. Det finns inga andra datasystem för att rapportera mätvärden i Sverige. Men en del nätföretag har utvecklat API-lösningar³⁷ där externa parter kan ladda ner mätvärden från nätföretagens databaser med slutkunders mätvärden. Fördelen med att använda API i stället för Ediel-systemet är att behöriga parter eller slutkunder kan ladda ner mätvärden på eget initiativ. Rapporteringen i Ediel-systemet är styrt till vissa rapporteringstidpunkter i mätföreskrifterna. Om det uppstår problem med att ta emot mätvärden när nätföretag rapporterar mätvärden måste behöriga parter kontakta nätföretaget och begära att de skickas igen.

Medlemsstaterna ska, enligt artikel 23.2 i elmarknadsdirektivet, ansvara för att säkerställa effektiv och säker tillgång till och effektivt och säkert utbyte av uppgifter samt dataskydd och datasäkerhet. Det skulle således behöva ställas krav på att API:erna ska vara säkra och effektiva. Att utveckla, verifiera och bibehålla hög säkerhet för en API-lösning kan vara utmanande. I referensgruppen till regeringsuppdraget finns erfarenheter av relativt stora utmaningar med att säkerställa att en API-lösning är tillräckligt säker. I ett fall har utvecklingen än så länge inte resulterat i en tillräckligt säker API-funktion, trots att arbetet har pågått i flera år. Utöver säkerhet ställs krav på att det ska finnas test-miljöer, och godkännande av användare, för användandet av gränssnittet.

³⁷ En API är en virtuell kopplingspunkt som tillåter olika programvarusystem att kommunicera och interagera med varandra.

Storleken på nätföretagen i Sverige varierar från små ekonomiska föreningar med ett tiotal kunder till stora företag med flera hundratusen kunder. De flesta nätföretag är relativt små företag. För många nätföretag är det därför inte kostnadseffektivt att utveckla ett eget API som möjliggör att mätvärden tillgängliggörs. Det skulle också innebära att behöriga parter måste utveckla lösningar för att kommunicera med varje API som utvecklats av de nästan 175 svenska nätföretagen. Mer troligt skulle behöriga parter endast utveckla möjligheter att hämta mätvärden från nätföretagen med många slutkunder. Resultatet skulle bli att endast slutkunder till stora nätföretag skulle kunna tillgängliggöra sina mätvärden och använda de energitjänster som erbjuds.

Ei anser därför att det enda lämpliga alternativet är att Ediel-systemet används för att rapportera mätvärden till behöriga parter, i enlighet med genomförandeförordningens syfte.

Alternativ till att nätföretag ska vara mätpunktadministratör

Ei har undersökt om elleverantörer skulle kunna fylla rollen som mätpunktadministratör. Men elleverantören skulle bara utgöra en mellanhand för uppgifterna som alltid utgår från nätföretagets avtal.

En mellanhand innebär också att det finns en risk för dröjsmål. Om mätvärden fortsätter att skickas trots att en annan person eller organisation flyttar in och använder en anläggning riskerar administratören av mätuppgifter att sprida personuppgifter i form av mätvärden utan giltigt tillstånd.

Ei anser därför att elleverantören inte ska tilldelas skyldigheterna för mätpunktadministratörer enligt genomförandeförordningen.

Alternativ till att nätföretag ska vara tillståndsadministratör

Nätföretag har redan idag de skyldigheter som följer med rollen som tillståndsadministratör. Ei har dock undersökt möjligheten att Svenska kraftnät skulle kunna anta rollen som tillståndsadministratör.

Fördelarna skulle vara att tillståndsbedömningen skulle centraliseras. Det skulle säkerställa att en begäran om tillgång till mätvärden för behörig part hanteras på samma sätt och bedöms utifrån samma kriterier. Tillstånd skulle också skickas till en enda aktör, och inte 175 olika nätföretag, vilket förenklar för slutkunden som ska leta upp var tillståndet ska skickas. En fullmakt kan också gälla ett stort antal anläggningar men kräva endast en enda bedömning.

Om Svenska kraftnät skulle åläggas skyldigheterna som tillhör rollen som tillståndsadministratör skulle Svenska kraftnät göra bedömningar av tillstånd. I ett nästa steg ska berörda nätföretag informeras. Svenska kraftnät skulle behöva

identifiera vilka nätföretag som ska få informationen om tillståndet. Svenska kraftnät skulle därefter dokumentera tillståndet i register, för det krävs uppgifter om vilka anläggningsidentiteter tillståndet gäller. Registret ska finnas tillgängligt för slutkunder online, kostnadsfritt, utan onödigt dröjsmål och på deras begäran. Det skulle således kräva att en databas över samtliga 5,6 miljoner slutkunder upprättas eftersom Svenska kraftnät inte har tillgång till kunduppgifter för alla enskilda mätpunkter.

Om en kund flyttar ut skulle nätföretag behöva informera Svenska kraftnät i rollen som tillståndsadministratör. Svenska kraftnät skulle sedan informera nätföretaget om att tillgången för behöriga parter ska upphöra.

Ei konstaterar att konsekvensen av att utse Svenska kraftnät till tillståndsadministratör skulle innebära onödiga kostnader och ineffektiva processer.

Alternativ till att nätföretag ska vara leverantör av uppgiftstillgång

Leverantörer av uppgiftstillgång ansvarar för att underlätta slutkunders eller berättigade parter tillgång till validerade historiska mät- och förbrukningsuppgifter. Informationen gäller således nätföretagens processer för hur en begäran om tillgång till mätvärden ska lämnas in och vad den ska innehålla.

Ei har inte identifierat någon alternativ aktör som är bättre lämpad att ge slutkunder och berättigade parter information om hur de kan begära att få tillgång till mätvärden.

8.9.7 Överensstämmelse med EU-regler

Bestämmelserna föreslås för att uppfylla tvingande regler i genomförandeförordningen.

8.9.8 Effekter på marknaden och sociala konsekvenser

Nätföretag har redan idag skyldigheter att rapportera och tillgängliggöra mätvärden för behöriga parter och slutkunder. Förslaget innebär därför inga stora skillnader för elmarknadens aktörer jämfört med befintliga bestämmelser.

8.9.9 Konsekvenser för berörda aktörer

Det är främst nätföretagen som påverkas av förslaget. Nätföretagen åläggs skyldigheterna som följer med de fyra rollerna i genomförandeförordningen.

I Sverige finns cirka 175 nätföretag. Storleken på nätföretagen varierar från små ekonomiska föreningar med ett tiotal kunder till stora företag med flera hundratusen kunder. De tre största företagen har cirka 800 000 uttagsabonnemang vardera och ytterligare sju företag mellan 100 000 och 300 000 abonnemang i

uttagspunkt. Dessa tio företag har sammanlagt över 3,3 miljoner uttagsabonnemang, medan de tio minsta företagen sammanlagt har färre än 7 000 uttagsabonnemang. Konsekvenser för nätföretag – rollen som administratör av mätuppgifter

Att nätföretag åläggs rollen som administratör av mätuppgifter (med undantag för kraven i artikel 5.3 i genomförandeförordningen) innebär följande skyldigheter enligt genomförandeförordningen:

Nätföretaget ska tillgängliggöra mätvärden till *behöriga parter* via ett gränssnitt på internet, eller något annat lämpligt gränssnitt. Behöriga parter ska kunna ta emot mätvärden i ett strukturerat, allmänt använt, maskinläsbart och driftskompatibelt format. Ei:s mätföreskrifter reglerar redan att tillgången ska ske via Ediel-systemet som gränssnitt, detta kommer inte att förändras.

Ei gör bedömningen att genomförandeförordningens krav inte medför nya kostnader i jämförelse med nuvarande regelverk.

Nätföretaget ska tillgängliggöra mätvärden till *slutkunden* via ett gränssnitt på internet eller genom något annat lämpligt gränssnitt. Ei:s mätföreskrifter reglerar redan idag att slutkunden ska ha tillgång till mätvärden via internetbaserat media.

Nätföretag har därför redan idag kundportaler där slutkunder kan se och i många fall även ladda ner sina mätvärden till ett Excel- eller CSV-dokument. Det finns således redan grundläggande datasystem för att uppfylla genomförandeförordningens krav.

Kostnaden per nätföretag att addera systemlösningar för att automatiskt tillgängliggöra mätvärden till slutkund uppskattas till 200 000–1 500 000 kronor. Kostnaden baseras på de kostnader nätföretag har uppskattat för att implementera automatiserad hantering av register för tillgång till mätvärden.

Många nätföretag har dock redan frivilligt implementerat systemlösningar som gör det möjligt för slutkunder att ladda ner sina mätvärden via kundportalerna. De uppfyller således redan de tvingande EU-kraven som träder i kraft från och med den 5 januari 2025. Ei bedömer att det kan finnas ett fåtal nätföretag som behöver vidta åtgärder för att uppfylla kravet. Kostnaderna beräknas därför för ett tiotal företag som behöver göra anpassningar av datasystem. Den totala kostnaden beräknas till totalt 2–15 miljoner kronor.

Konsekvenser för nätföretag – rollen som mätpunktadministratör

Enligt artikel 6 ska mätpunktadministratören informera tillståndsadministratörer och administratörer av mätuppgifter om ändringar som innebär att aktiva tillstånd som beviljats inom deras ansvarsområde ogiltigförklaras.

Nätföretag åläggs skyldigheterna för rollerna som tillståndsadministratörer och administratörer av mätuppgifter. När nätföretag får information om ändringar som innebär att aktiva tillstånd som beviljats inom deras ansvarsområde ogiltigförklaras har således nätföretaget utifrån alla de tre rollerna redan fått informationen. Att reglera informationsflödet mellan dessa roller behövs således inte. Nätföretagen uppfyller redan idag de skyldigheter som följer av rollen som mätpunktadministratör i genomförandeförordningen.

Ei gör bedömningen att genomförandeförordningens skyldigheter inte medför nya kostnader i jämförelse med nuvarande regelverk.

Konsekvenser för nätföretag – rollen som leverantör av uppgiftstillgång och tillståndsadministratör

Rollerna leverantör av uppgiftstillgång och tillståndsadministratör liknar varandra eftersom rollerna innebär skyldigheter att ge information om hur en begäran om tillgång till eller rapportering av mätvärden ska göras, och att hantera administrationen av en sådan begäran.

Att nätföretag åläggs rollerna som leverantör av uppgiftstillgång och tillståndsadministratör innebär följande skyldigheter enligt genomförandeförordningen:

Nätföretaget ska offentliggöra alla relevanta förfaranden som de använder för att ge tillgång till uppgifter och hur slutkunder kan få tillgång eller dela sina validerade mätvärden.

Ei avser att närmare reglera i föreskrifter om var informationen ska publiceras så att den är lättillgänglig samt vilka uppgifter som ska ingå i informationen. Ei bedömer att nätföretagens kostnader för att ta fram informationen kräver små insatser. Nätföretaget behöver beskriva att nätföretag har en skyldighet att tillgängliggöra mätvärden för behöriga parter och slutkunden. Informationen kan också behöva inkludera vad en begäran ska innehålla och var och hur begäran ska göras. Kostnaden uppskattas till runt 100 000 kronor för företag med många kunder och cirka 50 000 kronor för små företag med få kunder. Uppskattningen bygger på tidigare uppskattningar av anpassningar med anledning av nya regler för fakturainnehåll.

Nätföretaget ska i rollen som tillståndsadministratör bevilja tillstånd och tillhandahålla register över vilka som har haft tillgång till mätvärden. Registret bör bestå av två delar, där den ena delen registrerar slutkundens egen tillgång till mätvärden och den andra delen vilka behöriga parter som har haft tillgång till mätvärden. Registret ska tillgängliggöras för slutkunder via ett gränssnitt på internet eller genom något annat lämpligt gränssnitt, kostnadsfritt, utan onödigt

dröjsmål och på slutkunders begäran. Ei avser föreskriva om hur sådana register ska tillhandahållas och vilka uppgifter de ska innehålla.

Kostnaden per system som ska ändras så att systemlösningar för automatisk uppdatering av register utvecklas har av nätföretag uppskattats till 200 000–1 500 000 kronor. Det stora spannet beror på att kostnaden påverkas i hög grad av hur nätföretagets olika datasystem är konstruerade och integrerade med varandra.

Många nätföretag använder dock samma datasystem. Utvecklingskostnader kopplade till nya lagkrav eller behov av nya funktioner delas normalt mellan systemets kunder. Ei har till exempel fått uppgifter om att cirka 60 mindre nätföretag delar på utvecklingskostnader för ett datasystem. Kostnaden för samtliga 174 nätföretag beräknas därför innebära kostnader motsvarande cirka 20–170 miljoner kronor vardera för de två olika delarna av registret. Kostnaden är sannolikt i den nedre delen av kostnadsspannet för de flesta nätföretag.

Nätföretaget ska kontrollera identiteten på den som begär att mätvärden tillgängliggörs. Medlemsstaterna ska säkerställa att datahanteringen är säker, enkel och effektiv. Ei avser föreskriva om förfaranden för kontroll av identitet eftersom medlemsstaterna ska uppmuntra till digitala lösningar för denna kontroll och eIDAS-förordningens krav ska beaktas.

Krav på kontroll av identitet finns redan idag för en begäran som gäller när slutkunden aktiverar elmätarens kundgränssnitt så att tillgång kan fås till mätvärden i nära realtid. Kontrollen sker genom att slutkunden loggar in i nätföretagets kundportal. Funktionen i kundportalen används också för att verifiera identiteten när kunden vill få tillgång till sina egna mätvärden. Slutkunden kan logga in (nätföretaget verifierar därmed identiteten) och kan se och ladda ner sina mätvärden.

Ei gör bedömningen att genomförandeförordningens krav inte medför nya kostnader, i jämförelse med nuvarande regelverk. Det beror på att befintliga datasystem och funktioner kan användas vid identitetskontroll för tillgång till slutkundens egna mätvärden.

I genomförandeförordningen ska kontroll av identitet även göras när slutkunden begär att behöriga parter ska få tillgång till mätvärden. I dagsläget kontrollerar inte nätföretagen identiteten på den som begär att en behörig part ska få tillgång till mätvärden.

Ei gör bedömningen att nätföretagens systemlösningar för identitetskontroll vid tillgång till egna mätvärden och öppnande av elmätarens kundgränssnitt kan användas. Anpassningen till EU-kraven kommer dock att kräva utveckling av

systemlösningar eftersom kontrollen ska ingå i en annan process än den som används när slutkunder får tillgång till egna mätvärden.

Att automatisera hela processen från en begäran via kundportal till start av rapportering av mätvärden och uppdatering av register skulle för vissa nätföretag innebära systemförändringar i storleksordningen flera miljoner kronor. Andra nätföretag uppger att kostnaden skulle kunna vara cirka 1 miljon kronor. Kostnaderna är främst kopplade till integrationen mellan system. Det är dock även möjligt att arbeta med delvis manuella moment och robotisering av moment för att sänka kostnaderna.

Ei uppskattar att det sannolikt kommer att innebära kostnader motsvarande 1–3 miljoner kronor per system som kräver ändring. Det uppskattade kostnadsspannet är dock relativt väl tilltagen eftersom delvis automatiserade processer kan utvecklas till lägre kostnader. Antalet systemleverantörer registrerade i Ediel-systemet är cirka 120. Det är dock troligen en överskattning av antalet eftersom systemleverantörer inte alltid anmäler att de ska tas bort från registret när de inte längre är aktiva användare. Kostnadsspannet motsvarar en total kostnad på cirka 120–360 miljoner kronor om samtliga nätföretag implementerar digitaliserade kontroller av identitet, tillitsnivåer och automatiserade system för datahantering. Kostnaden hamnar sannolikt i den nedre delen av kostnadsspannet.

Genomförandeförordningens krav innebär således nya kostnader för nätföretagen. Nätföretagen i referensgruppen gjorde dock den sammantagna bedömningen att kostnaderna för att rapportera mätvärden till behöriga parter kan reduceras, jämfört med idag. Kostnaderna drivs främst av de manuella momenten vid en begäran om att rapportera mätvärden till behöriga parter. Om regleringen utformas så att automatisering av processer möjliggörs kan kostnaderna reduceras väsentligt, även om det finns kostnader förknippade med att utveckla datasystemen.

Kostnaderna uppstår på grund av de tvingande EU-kraven i genomförandeförordningen, de är således inte frivilliga.

Elleverantörer

Elleverantörer påverkas inte av att nätföretag åläggs de roller som anges i genomförandeförordningen.

Ei föreslår att krav på att elleverantörer ska lämna uppgifter om historisk förbrukning till utsedda företag ska tas bort. Elleverantörernas kostnader för mätdatahantering bör därmed sjunka. Ei har inte identifierat någon nytta med att både elleverantörer och nätföretag ska ha samma skyldighet att ge behöriga parter

tillgång till historiska mätvärden. Ei har gjort bedömningen att båda aktörerna inte behöver lämna samma uppgifter enligt elmarknadsdirektivet.

Om 9 kap. 26 § ellagen behålls måste elleverantörerna åläggas samma skyldigheter gällande effektivitet och säkerhet som nätföretagen föreslås få i ellagen och mätförordningen. Det krävs för att Sverige ska leva upp till sina skyldigheter att säkerställa säkerhet och effektivitet, enligt elmarknadsdirektivet. Ei föreslår i stället att bestämmelsen tas bort.

Slutkunder

Att nätföretag pekats ut som den aktör som har skyldigheter enligt genomförandeförordningen innebär inga väsentliga förändringar för slutkunderna. Slutkunder kommer även fortsättningsvis att få information om möjligheterna att få tillgång till, eller tillgängliggöra, mätvärden. Det ger slutkunderna möjlighet att använda energirelaterade tjänster.

En förändring för slutkunderna är att genomförandeförordningens krav innebär att det blir tydligt att nätföretag ska göra mätvärden tillgängliga i ett maskinläsbart format. Det kräver att någon form av digitala medier, till exempel internet, används som kommunikationskanal. Slutkunden måste således kunna använda digitala medier för att få tillgång till sina mätvärden. I praktiken tillgängliggörs mätvärden redan via nätföretagens kundportaler som nås via internet, men i regelverket har det funnits möjligheter att kräva att mätvärden skickas i andra format, till exempel genom pappersutskrift.

Ei har ett bemyndigande att föreskriva om nätföretagens fakturainformation enligt 33 § förordningen (2022:585) om elnätsverksamhet. I samband med att genomförandeförordningens krav träder i kraft kommer Ei att undersöka om det finns behov av att reglera hur mätvärden ska visas i nätföretagens fakturor. Syftet är att säkerställa att även slutkunder som inte använder digitala medier ska få relevant information om de mätvärden som fakturan baseras på.

Genomförandeförordningens krav på kontroll av identitet och information om vilka parter som har tillgång till mätvärden kan innebära ett ökat dataskydd av slutkundens mätvärden och anläggningsuppgifter.

Svenska kraftnät

Svenska kraftnät föreslås åläggas de skyldigheter som anges i artikel 5.3 i genomförandeförordningen. Artikel 5.3 innebär en skyldighet att ge tillträde till en testanläggning för det gränssnitt som används för att tillgängliggöra mätvärden för behöriga parter.

Svenska kraftnät ansvarar för Ediel-systemet i Sverige, systemet används för att tillgängliggöra mätvärden för behöriga parter. Artikel 5.3 i genomförandeförordningen uppfylls redan eftersom det finns en testmiljö för Ediel och Svenska kraftnät ansvarar för att ge parter tillträde till Ediel-systemet.

Nätföretagen har dock skyldigheten att bland annat informera om det gränssnitt (Ediel-systemet) som används för tillgången till mätvärden. Det följer av artikel 5.1 i genomförandeförordningen.

Utöver skyldigheterna som följer av artikel 5.3 i genomförandeförordningen bör Svenska kraftnät ha ett generellt ansvar för Ediel-systemet. Ansvaret ska innebära att Sverige lever upp till medlemsstaternas skyldighet att säkerställa att datahanteringen i Ediel-systemet sköts på ett säkert och effektivt sätt. Ei föreslår att Svenska kraftnäts ansvar anges i förordningen (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät.

Svenska kraftnät tillhandahåller redan de funktioner som krävs enligt genomförandeförordningen. Ei gör därför bedömningen att skyldigheterna inte medför nya kostnader i jämförelse med Svenska kraftnäts nuvarande verksamhet. Svenska kraftnät har uttalat sig i linje med denna bedömning.

8.10 Säker, effektiv och enkel tillgång till mätvärden

I artikel 7 och 8 i genomförandeförordningen anges att förfaranden som används av leverantörer av uppgiftstillgång och tillståndsadministratörer ska vara i enlighet med artikel 23.2 i elmarknadsdirektivet. I artikel 23.2 anges medlemsstaternas skyldighet att organisera hanteringen av uppgifter för att säkerställa effektivt och säkert utbyte av uppgifter och enkel tillgång till mätvärden, samt dataskydd och datasäkerhet. Dessutom ska tillgången till uppgifterna vara enkel och de relevanta förfarandena för att få tillgång till uppgifterna ska offentliggöras.

Ei bedömer att Sveriges skyldigheter enligt artikel 23 i elmarknadsdirektivet måste genomföras genom nya och ändrade bestämmelser i ellagen och mätförordningen. De författningsförslag som Ei lämnade i Ei *Ren energi inom EU – ett genomförande av fem rättsakter* (R2020:02)³⁸ med anledning av elmarknadsdirektivets genomförande utgick från att en central elmarknadshubb skulle införas i Sverige där bland annat mätdatahantering skulle regleras enligt tidigare förslag i *Ny modell för elmarknaden* (Ei R2017:5). Några sådana regler har inte antagits och kraven i artikel 23 i elmarknadsdirektivet behöver därför tas om hand nu och genomföras i nationell lagstiftning. Genom de nya bestämmelserna Ei föreslår kan Sverige uppfylla sina

³⁸ Energimarknadsinspektionen, [Ren energi inom EU - Ett genomförande av fem rättsakter \(ei.se\)](#), Ei R2020:02

skyldigheter enligt elmarknadsdirektivet att organisera uppgiftshanteringen för att säkerställa att utbytet av uppgifter sker säkert och effektivt.

Utöver det får Ei bemyndiganden att i föreskrifter ange krav på säker och effektiv hantering och enkel tillgång till mätvärden och uppgifter.

Anpassningar föreslås för att skydda mätvärden för säkerhetskänsliga verksamheter.

8.10.1 Nätföretagen ska ha bredare skyldigheter än det som följer av genomförandeförordningens krav

Utformningen av paragrafen beaktar att nätföretag ska ha ett bredare ansvar att ha säkra och effektiva förfaranden när mätvärden tillgängliggörs, än de skyldigheter som följer av rollerna i genomförandeförordningen.

Genomförandeförordningens krav reglerar endast det minimum av informationsutbyte som krävs mellan elmarknadens aktörer. En begäran om mätvärden som inte görs på det sätt som föreskrivs ska behandlas av nätföretaget, men ska debiteras merkostnader. Den nya bestämmelsen ska därför ange skyldigheter för nätföretag och inte begränsas till nätföretagens skyldigheter att genomföra de förfaranden som regleras i genomförandeförordningen.

8.10.2 Bemyndiganden ger Ei mandat att fastställa svensk praxis

Nationell praxis kräver detaljerade krav som anger hur stegen i genomförandeförordningens förfaranden ska tillämpas, vilka uppgifter som ska utbytas och vilka kommunikationsgränssnitt som ska användas. Att Sverige ska ansvara för att organisera hanteringen av uppgifter enligt artikel 23 i elmarknadsdirektivet innebär också att det behövs relativt detaljerade krav som anger krav för en säker och effektiv hantering och enkel tillgång till mätvärden. Mer detaljerade bestämmelser av förfaranden bör undvikas i lag och förordning. Det innebär att Ei behöver nya bemyndiganden för att i föreskrifter kunna närmare reglera hanteringen av uppgifter och fastställa svensk praxis för genomförandeförordningen.

Utan sådana bemyndiganden kan inte en svensk praxis fastställas, Sverige riskerar därmed att nätföretagen utvecklar mycket olika förfaranden. Det skulle innebära ett väsentligt marknadshinder för energitjänsteföretag som verkar inom EU. Energitjänsteföretagen skulle behöva anpassa sina processer utifrån de olika nätföretagens förfaranden för att få tillgång till mätvärden. Det är tvärt emot syftet med artikel 24 i elmarknadsförordningen och genomförandeförordningens syften att undvika onödiga administrativa kostnader för berättigade parter.

Föreskrifterna behövs också för att Sverige ska kunna rapportera svensk praxis till EU-kommissionen för publicering, enligt artikel 10 i genomförandeförordningen. Utan sådana närmare bestämmelser än de allmänt hållna kraven i ellag och mätförordning finns ingen svensk praxis, tillämpningen av genomförandeförordningens referensmodell skulle kunna bestå av cirka 175 nätföretags förfaranden som kan ha utformats på olika sätt.

Ei behöver föreskriva om till exempel:

- Krav på kommunikationskanaler som används när slutkunden begär att mätvärden ska tillgängliggöras, så att de är säkra. Ei kommer att utgå från de redan befintliga och säkra kommunikationskanaler som används, nätföretagens kundportaler är sannolikt en sådan kommunikationskanal.
- Krav på hur kontroll av identitet ska genomföras, med beaktande av olika slutkunders behov av dataskydd och kraven i till exempel eIDAS-förordningen. Ei avser att utgå från redan befintliga funktioner för identitetskontroller i till exempel nätföretagens kundportaler.
- Den maximala tiden för hantering av en begäran som görs i enlighet med svensk praxis för genomförandeförordningen.
- Var informationen ska publiceras och vilka uppgifter som ska ingå när nätföretag ska publicera information om tillgången till mätvärden.
- En maximal tid för hanteringen av en begäran kan komma att specificeras. För att ange en maximal tid krävs närmare utredning av hur lång den ska vara.
- Att nätföretaget ska rapportera mätvärden via Ediel-systemet. Kraven inkluderar vilka mätvärden, när och med vilka format rapportering ska göras. Dessa är inga nya krav.

Kraven i ellag, mätförordning och kommande föreskrifter kommer innebära att Sverige genom bestämmelser organiserar hanteringen av uppgifter så att den är effektiv, enkel och säker tillgång till, och effektivt och säkert utbyte av uppgifter, samt dataskydd och datasäkerhet.

8.10.3 Utformning av bestämmelserna – skilj på tillgängliggörande och rapportering

Rapportering till slutkund är inte längre ett ändamålsenligt begrepp i ellag och mätförordning. Slutkunden får i dagsläget främst tillgång till sina mätvärden genom nätföretagets internetbaserade system (en kundportal som brukar benämnas Mina sidor), och inte längre via fakturan. Anledningen är att det är opraktiskt att inkludera alla mätvärden i fakturan eftersom antalet mätvärden har ökat väsentligt för många kunder, från års- till tim- eller kvartsmätvärden.

Nätföretaget rapporterar mätvärden till kundportalerna där slutkunden kan se dem.

Att anpassa bestämmelser och bemyndiganden till det faktum att slutkunder inte använder mätvärdena från rapporteringen, utan behöver få tillgång till mätvärden som har rapporterats till kundportalen möjliggör för Ei att besluta om mer ändamålsenliga regler.

För behöriga parter bör dock begreppet rapportering bibehållas. Syftet är att tydligt reglera de behöriga parternas tillgång till mätvärden och att den sker just genom rapportering via Ediel-systemet. Genom användandet av begreppen tillgängliggörande och rapportering regleras de två olika kommunikationsstrategierna (push och pull) som också används i genomförandeförordningen.

Ei föreslår att bestämmelserna i ellagen och mätförordning justeras så att behöriga parter får tillgång till mätvärden genom nätföretagens *rapportering* av mätvärden. När det gäller slutkunden ska nätföretagen ha en skyldighet att *tillgängliggöra* mätvärden. Genom användandet av begreppen rapportering och tillgängliggörande regleras de två olika kommunikationsstrategierna (push och pull) som återfinns i genomförandeförordningen.

Genom ett konsekvent användande av rapportering till behöriga parter och tillgängliggörande för slutkund kan även bemyndiganden utformas på ett ändamålsenligt sätt.

8.10.4 Elleverantörer ska inte längre ha skyldigheter att lämna uppgifter om förbrukning

Ei föreslår att elleverantörernas skyldigheter att rapportera historiska mätvärden till ett företag som elanvändaren har utsett, enligt 9 kap. 26 § ellagen, tas bort. Ei har inte identifierat någon nytta med att flera aktörer (nätföretag och elleverantörer) ska ha samma skyldighet att ge behöriga parter tillgång till historiska mätvärden. I stället innebär detta ökade kostnader. Ei har gjort bedömningen att båda aktörerna inte behöver lämna samma uppgifter enligt elmarknadsdirektivet. Om inte 9 kap. 26 § ellagen tas bort bör även elleverantörer omfattas av den nya bestämmelsen som anger skyldigheter att kontrollera identitet och att ha säker och effektiv hantering när historiska mätvärden lämnas.

8.10.5 Anpassningar för att skydda säkerhetskänsliga verksamheter

Ei föreslår att 1 d § och 32 § i mätförordningen justeras för att bättre kunna skydda mätvärden från säkerhetskänsliga verksamheter. Förändringarna innebär att anläggningar över 63 A ska kunna ingå i förbrukningsprofilen om de disponeras av myndigheter och behöver månadsmätas med anledning av Sveriges säkerhet.

Förslaget innebär att endast anläggningar som disponeras av myndigheter kan inkluderas i förbrukningsprofilen. Att utöka för möjligheten att månadsavräkna alla säkerhetskänsliga verksamheter riskerar att få negativa konsekvenser för avräkningen. Möjligheterna till undantag från funktionskrav på elmätare utökas till säkerhetskänsliga verksamheter som inte är myndigheter.

8.10.6 Alternativa lösningar

Ett alternativ är att Ei inte har bemyndigande att föreskriva om mer detaljerade krav på hur nätföretag ska leva upp till dessa skyldigheter. Ei bedömer att de föreslagna bemyndigandena krävs för att Sverige ska uppfylla kraven i artikel 23.2 i elmarknadsdirektivet och för att en nationell praxis ska kunna fastställas, så länge Sverige inte har en elmarknadshubb.

Ei gör också bedömningen att mer detaljerade krav är mer effektivt eftersom nätföretag kan komma att göra relativt stora investeringar i datasystem. Utformningen av datasystem kommer att utgå ifrån de lösningar nätföretaget har valt. Utan mer detaljerade krav kommer praxis att skapas allt eftersom via tillsynsärenden. Det kommer dock att ta längre tid och innebära större ekonomiska osäkerheter för nätföretagen. Det finns en större risk att Ei fattar beslut i tillsynsärenden som innebär att systemlösningar måste göras om. En förändring av datasystem innebär kostnader från 200 000 kronor till flera miljoner, beroende på vilka ändringar som krävs. Ei gör därför bedömningen att det mest kostnadseffektiva är att Ei genom nya bemyndiganden om föreskriftsrätt beskriver hur kraven på effektivitet, enkelhet och säkerhet ska uppfyllas.

8.10.7 Övriga förslag som övervägts

Inga andra lämpliga förslag har identifierats.

8.10.8 Överensstämmelse med EU-regler

Förslaget överensstämmer med överordnad rätt.

8.10.9 Effekter på marknaden och sociala konsekvenser

Inga effekter på marknaden eller sociala konsekvenser har identifierats.

8.10.10 Konsekvenser för berörda aktörer

Förslaget berör främst nätföretag, i Sverige finns cirka 175 nätföretag. Storleken på nätföretagen varierar från små ekonomiska föreningar med ett tiotal kunder till stora företag med flera hundratusen kunder. De tre största företagen har cirka 800 000 uttagsabonnemang vardera och ytterligare sju företag mellan 100 000 och 300 000 abonnemang i uttagspunkt. Dessa tio företag har sammanlagt över 3,3 miljoner uttagsabonnemang, medan de tio minsta företagen sammanlagt har färre än 7 000 uttagsabonnemang.

Nätföretag

Förändringarna gällande säkerhets känsliga verksamheter bedöms minska nätföretagens kostnader. Förslaget innebär att fler anläggningar kommer att ingå i förbrukningsprofilen och ska därmed inte längre dygnsavräknas. Enligt Ei:s utredning *Slopad schablonavräkning för timmätta kunder?* (Ei R2016:03) är nätföretagens kostnader upp till 10 gånger högre kostnader för dygnsavräknade anläggningar. Enligt 6 kap 5 § ska anläggningsägaren debiteras de merkostnader som eventuellt uppstår när mätning och rapportering inte sker i enlighet med mätföreskrifter.

Övriga ekonomiska konsekvenser beskrivs i avsnitt 8.9.9. Kostnaderna följer av kraven i genomförandeförordningens och elmarknadsdirektivets krav. Inga extra kostnader utöver de som följer av EU-kraven har hittills identifierats med anledning av att Ei föreskriver om mer detaljerade krav.

Nätföretagen i referensgruppen till regeringsuppdraget gjorde den sammantagna bedömningen att kostnaderna för att rapportera mätvärden kan reduceras genom krav i föreskrifter. Kostnaderna för att rapportera mätvärden drivs främst av de manuella momenten vid en begäran om att rapportera mätvärden till behöriga parter. Om regleringen utformas så att automatisering av processer möjliggörs kan kostnaderna reduceras väsentligt.

Behöriga parter

Ei gör bedömningen att mer detaljerade regler är positivt för behöriga parter eftersom det innebär att det skulle leda till automatiserade och icke-diskriminerande processer vilket kortar ner ledtider innan rapporteringen av mätvärden påbörjas.

Nätföretagen har utvecklat företagsspecifika lösningar och processer för vissa energitjänsteleverantörer så att processerna kan automatiseras för dessa företag. Det skulle dock kunna vara ett diskriminerande förfarande mot de energitjänsteföretag som inte har fått tillgång till automatiserade processer och därmed måste vänta längre på att få mätvärden eftersom hanteringen av en begäran riskerar att ta längre tid.

Enligt genomförandeförordningen ska slutkunden själv begära att behöriga parter ska få tillgång till mätvärden. Det innebär en förändring av energitjänsteföretagens processer eftersom ett fullmaktsförfarande har etablerats i Sverige. Slutkunden begär idag inte själv att en behörig part ska få tillgång till mätvärden, det görs genom ett ombud (den behöriga parten) med fullmakt. Ei överväger att inte inkludera krav på nätföretag att möjliggöra för slutkunder att kostnadsfritt kunna använda ombud för att begära tillgång till mätvärden för behörig part. Det bör minska administrationen för behöriga parter eftersom slutkunden själv normalt

kommer att administrera tillstånd. Ei anser att för en kund som avser att aktivt använda en energitjänst bör inte inloggning i en kundportal och aktivering av rapportering av mätvärden utgöra ett hinder. Ei kommer dock att utreda frågan närmare om Ei får rätt att besluta om föreskrifter.

Antalet nya aktörer som kommer att behöva tillgång till mätvärden kommer sannolikt att öka. Den juridiska kompetensen och kunskapen om elmarknaden hos nya aktörer är sannolikt lägre när till exempel bostadsrättsföreningar utgör energigemenskaper och ska ansöka om tillgång till mätvärden från föreningens medlemmar. Det skulle underlätta för behöriga parter om det finns färdiga mallar som anger vilka uppgifter som ska lämnas in, eller om de standardiserade Ediel-meddelanden (PRODAT) skulle användas. Energitjänsteföretagens administration kan också minska när samma uppgifter ska lämnas in, oavsett vilket nätföretag begäran ska skickas till.

En nationell praxis som tillämpas av samtliga cirka 175 nätföretag sänker trösklarna för leverantörer av energirelaterade tjänster. Leverantörerna kan därmed utforma ett format för sina verksamhetsprocesser. Det underlättar också för aktörer inom EU att förstå svensk praxis för genomförandeförordningens referensmodell när den kan beskrivas på ett enhetligt sätt. Det blir därmed lättare att göra inträde på den svenska marknaden för aktörer inom hela EU, i linje med genomförandeförordningens syfte.

Elleverantörer

Berörs inte.

Slutkunder

De föreskrifter som Ei avser ta fram utifrån de bemyndiganden som föreslås kan ge positiva effekter för slutkunder. Kraven i föreskrifter ska möjliggöra ökad automatisering och digitalisering av processer för tillgång till mätvärden. Det medför att tiden från kundens begäran till nätföretagens tillgängliggörande kan kortas ner. Slutkunden kan därmed snabbare börja använda de energirelaterade tjänster som kräver att mätvärden tillgängliggörs.

Dataskyddet för slutkunder ökar när kontroller av identitet genomförs innan kunduppgifter och mätvärden rapporteras till behörig part.

8.11 Kostnader för slutkunder

Ei föreslår en justering av 6 kap. 5 § i ellagen som idag anger att kostnader för mätning och installation av mätare bara får debiteras kunder som själva begärt annan mätning eller rapportering än den som följer av mätförordning eller mätföreskrifter. Paragrafen ska också omfatta en begäran från slutkunden gällande rapportering eller tillgång till mätvärden. Slutkunden ska inte debiteras

merkostnader så länge begäran görs och avser rapportering eller tillgång till mätvärden på det sätt som anges i enlighet med föreskrifter, det vill säga inom ramen för nationell praxis för genomförandeförordningen. Det ska gälla även om begäran inte också inkluderar en begäran om ändrad mätning. Syftet med justeringen är att bestämmelsen tydligt ska implementera artikel 23.5 i elmarknadsdirektivet.

I rapporten *Ren energi inom EU – ett genomförande av fem rättsakter*³⁹ analyserade Ei hur artikel 23.5 i elmarknadsdirektivet skulle implementeras. Enligt artikel 23.5 ska slutkunder kunna begära att deras mätvärden ska tillgängliggöras utan att debiteras för merkostnader. Nätföretagets kostnader ska alltså istället debiteras kundkollektivet genom nättariffer. I rapporten dras slutsatsen att 6 kap. 5 § ellagen är tillräcklig för att reglera detta. 6 kap. 5 § anger att en elanvändare som begär att elförbrukningen ska mätas på något annat sätt än enligt mätföreskrifterna ska debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av resultaten av dessa mätningar.

Sedan rapporten skrevs har det skett flera förändringar som innebär att bestämmelsen inte längre är ändamålsenligt utformad. Till exempel var de flesta månadsavräknade slutkunder månadsmäta. Idag kan en slutkund, på nätföretagets initiativ, vara kvarts- eller timmätt. Nästan samtliga slutkunder kommer att vara kvartsmätta i januari 2027. Det beror på att nätföretag ska implementera tidsdifferentierade effektagifter senast i januari 2027, enligt Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd för utformning av nättariffer för ett effektivt utnyttjande av elnätet (EIFS 2022:1). Slutkunden har därför ett avtagande behov av att begära en annan mätmetod när mätvärden ska tillgängliggöras. Bestämmelsen behöver ändras för att det ska vara tydligt att slutkunden inte ska debiteras kostnader vid en begäran om att rapportera eller tillgängliggöra mätvärden, även om mätmetoden inte behöver ändras.

Utöver det reglerar bestämmelsen en begäran om timmätning. Sedan 1 november 2023 ersätts timmätning av kvartsmätning. Timmätningen finns kvar som en tillåten mätmetod till januari 2025. Men en slutkund som begär timmätning kommer att kvartsmätas, om mätaren kan kvartsmäta, i enlighet med 3 kap. 5 § i mätföreskrifterna. Bestämmelsen behöver därför revideras för att inkludera även en begäran om kvartsmätning.

³⁹ Energimarknadsinspektionen, [Ren energi inom EU - Ett genomförande av fem rättsakter \(ei.se\), Ei R2020:02](#)

8.11.1 Alternativa lösningar

Om inte justeringar i 6 kap. 5 § ellagen görs har artikel 23.5 i elmarknadsdirektivet inte implementerats på ett tydligt och ändamålsenligt sätt i svensk lagstiftning.

Enligt genomförandeförordningen ska nätföretag offentliggöra hur en slutkund ska begära att mätvärden tillgängliggörs. Om 6 kap. 5 § ellagen inte ändras kan nätföretag neka till att behandla en begäran som inte lämnats in eller utformats på det sätt som nätföretaget har beskrivit. Det riskerar att utgöra ett hinder för slutkunder som har behov av att begära tillgång på annat sätt än nätföretagens eller mätföreskrifternas reglerade processer.

Ei har inte identifierat några alternativa lösningar.

8.11.2 Övriga förslag som övervägts

Ei har övervägt att införa en ny bestämmelse men har funnit att det är tydligare att göra justeringar i den befintliga bestämmelsen i ellagen.

8.11.3 Överensstämmelse med EU-regler

Förslaget överensstämmer med överordnad rätt.

8.11.4 Effekter på marknaden och sociala konsekvenser

Justeringarna i 6 kap. 5 § ellagen förtydligar bestämmelsen och innebär därför inga skillnader mot nuvarande bestämmelse, som Ei i *Ren energi inom EU* (Ei R2020:02) bedömde implementerar artikel 23.5 i elmarknadsdirektivet. Justeringarna gör det tydligare för marknadens aktörer att särlösningar kan begäras, men att merkostnader ska debiteras. Det möjliggör för marknadens aktörer att utforma särlösningar när det krävs, utan att kundkollektivet belastas av merkostnaderna.

8.11.5 Konsekvenser för berörda aktörer

Nätföretag

Justeringarna i 6 kap. 5 § ellagen innebär inga skillnader mot nuvarande bestämmelses syfte som avser implementera artikel 23.5 i elmarknadsdirektivet. Justeringarna gör det tydligare för nätföretag att de inte kan neka till särlösningar, men att merkostnader ska debiteras även om mätmetoden inte ska bytas.

Elleverantörer

Berörs inte av författningsförslaget.

Kunder

Justeringarna i 6 kap. 5 § ellagen innebär inga skillnader mot nuvarande bestämmelses syfte som avser implementera artikel 23.5 i elmarknadsdirektivet. Justeringarna gör det tydligare för slutkunder att särlösningar kan begäras, men att merkostnader ska debiteras.

8.12 Avgifter för behöriga parter

Medlemsstaterna ska ansvara för fastställandet av relevanta avgifter för de behöriga parternas tillgång till uppgifter. En paragraf som reglerar sådana kostnader införs. För att medlemsstaterna ska uppfylla sitt ansvar att fastställa avgifter får Ei en skyldighet att pröva avgifter.

8.13 Behörig myndighet

Den behöriga myndighetens ansvar är att publicera information som gör att slutkunden kan identifiera till vilken aktör slutkunden ska lämna en begäran om tillgång till mätvärden. Det gäller samtliga förfaranden som ger slutkunden själv eller en behörig part tillgång till mätvärden.

Att Ei utses till behörig myndighet innebär att ansvaret för genomförandeförordningen samlas hos Ei.

Ei har redan idag information som gör att slutkunder söker sig till Ei för att få information i närliggande frågeställningar. Förutom jämförelser av elavtal har Ei också fördjupad information för slutkunder som söker information om efterfrågefleksibilitet. Ei har planer på att ytterligare utöka informationen om efterfrågefleksibilitet. Slutkunder ska kunna hitta information som krävs för att kunna bli aktiva och flexibla.

Dessutom har Ei en utvecklad kanal för kommunikation med slutkunder, dels genom webbplatsen och telefon, dels genom myndighetens konsumentforum. Information om hur en slutkund ska få tillgång till mätvärden eller dela sina mätvärden med energitjänsteleverantörer skulle kunna vara en naturlig del av den befintliga och nya informationen.

8.13.1 Alternativa lösningar

I stället för Ei skulle Svenska kraftnät eller Energimyndigheten kunna utses som behörig myndighet.

Ei har dock inte identifierat någon nytta med att en annan myndighet ska publicera informationen. I stället ökar kostnaderna om myndigheter ska ansvara för olika delar av de krav som ställs i form av tillsyn, rapportering av svensk praxis och information till slutkunder. Att ansvaret samlas hos Ei gör också att slutkunder lättare kommer att kunna lämna in klagomål till Ei som är tillsynsmyndighet.

8.13.2 Överensstämmelse med EU-regler

Förslaget överensstämmer med överordnad rätt.

8.13.3 Effekter på marknaden och sociala konsekvenser

Att Ei är behörig myndighet kan ge positiva effekter för marknaden genom att det blir enklare att hitta samlad information om tillgången till mätvärden vilket underlättar användandet av energirelaterade tjänster.

8.13.4 Konsekvenser för berörda aktörer

Förslaget har inga konsekvenser för elmarknadens aktörer.

8.14 Rapporteringskrav

En ny paragraf ger Ei ett bemyndigande att föreskriva om vilka uppgifter nätföretag ska rapportera till Ei. Rapporteringskravet behövs för att Ei ska få in nödvändiga uppgifter till rapporteringen av nationell praxis, enligt artikel 10 i genomförandeförordningen. Uppgifterna behövs också för publicering av information i rollen som behörig myndighet enligt genomförandeförordningen. Några exempel på uppgifter är vilka leverantörer av identitetstjänster som används, uttömmande beskrivningar av kostnader för behöriga parter samt vilka standardiserade gränssnitt och kommunikationsprotokoll som används för elmätare.

Specificering av vilka uppgifterna som ska rapporteras och mallar för rapportering tas fram av en arbetsgrupp och sker som ett samarbete mellan Entso för el⁴⁰ och EU DSO-enheten⁴¹. Ei har tagit del av ett förslag som bereds, förslaget visar att det är mycket detaljerade uppgifter som ska lämnas in.

8.14.1 Alternativa lösningar

Utan den nya paragrafen om rapportering av uppgifter till Ei och ett bemyndigande till Ei att föreskriva om vilka uppgifter som ska rapporteras kan inte artikel 10 i genomförandeförordningen uppfyllas.

Uppgifter som ska rapporteras av medlemsstaterna anges i tabell I-IV i genomförandeförordningen. Uppgifterna måste samlas in från samtliga nätföretag i Sverige som innehar någon av rollerna i genomförandeförordningen. I tabellerna anges nya typer av uppgifter som Ei inte redan samlar in. Ei saknar i dagsläget rätt att begära att få tillgång till uppgifterna som krävs, om det inte görs i samband med tillsyn. Uppgifterna krävs inte för tillsyn utan för att Ei ska kunna rapportera svensk praxis. Det innebär att nätföretagen måste åläggas en skyldighet att rapportera uppgifterna till Ei. Detaljerad reglering om vilka uppgifter och i vilka format uppgifterna ska rapporteras in görs bäst i föreskrifter. Ei behöver därför

⁴⁰ Det europeiska nätverket av systemansvariga för överföringssystemen för el

⁴¹ Den europeiska enheten för unionens systemansvariga för distributionssystem

bemyndigas att få meddela föreskrifter om vilka uppgifter nätföretag ska rapportera till Ei.

Ei har inte identifierat alternativ till förslaget.

8.14.2 Överensstämmelse med EU-regler

Förslaget överensstämmer med överordnad rätt. Vid framtagandet av dessa föreskrifter kommer Ei beakta EU-rättens krav på legalitet, förutsebarhet och proportionalitet.

8.14.3 Effekter på marknaden och sociala konsekvenser

Uppgifterna som nätföretagen rapporterar till Ei ska offentliggöras. Informationen ska kunna användas av slutkunder och behöriga parter för att avgöra hur en begäran om tillgång till mätvärden ska göras.

Rapporteringskravet ska ge positiva effekter för marknaden genom att bidra till att underlätta användandet av energirelaterade tjänster.

8.14.4 Konsekvenser för berörda aktörer

Nätföretag

Nätföretag kommer att åläggas skyldigheter att rapportera de uppgifter som ska rapporteras av medlemsstaten, enligt artikel 10 i genomförandeförordningen.

Vilka uppgifter som måste rapporteras tas fram av arbetsgruppen som har tillsatts i enlighet med artikel 11 i genomförandeförordningen. Arbetsgruppen ska senast den 1 juli 2024 offentliggöra riktlinjer för rapportering av nationell praxis. Vilka uppgifter Ei kommer att föreskriva om kommer att följa av riktlinjerna som presenteras av arbetsgruppen. För nätföretagen kommer det att krävas en större insats vid det första rapporteringstillfället och därefter löpande rapportering av mer begränsad omfattning. Uppgifterna i tabellerna är inte särskilt krävande om de kompletteras av föreskrifter beslutade av Ei. Genom föreskrifterna skulle beskrivningar av processer harmoniseras inom Sverige och kunna tas fram av Ei.

En preliminär uppskattning av den första rapporteringen är 5–10 persondagar⁴² och därefter 1 persondag årligen. Det motsvarar 2 500 000–5 000 000 kronor det första året och därefter 500 000–1 000 000 kronor per år för samtliga nätföretag. Uppskattningen baseras på tidsåtgången som krävdes för att fylla i den mall arbetsgruppen skickade ut och bad tillsynsmyndigheter och andra representanter från medlemsstater att fylla i.

⁴² Kontrollen skulle genomföras av yngre ingenjörer eller tekniker som har en snittlön på cirka 30 000 kr/månad, enligt SCB.

Den första rapporteringen kräver längre tid eftersom nätföretagen ska sätta sig in i vad kraven på rapportering innebär, vilka uppgifter som ska rapporteras i mallen för rapporteringen och ta fram samtliga uppgifter. Spannet beror på att företag med flera olika typer av mätare och gränssnitt eller olika typer av processer kommer att behöva mer tid när uppgifter ska anges. Efter första rapporteringen behöver nätföretaget endast kontrollera att uppgifterna fortfarande stämmer och rapportera in ändrade uppgifter. Kostnaden kommer dock att vara beroende av arbetsgruppens riktlinjer för rapportering och behöva utredas i samband med att föreskrifter tas fram.

Elleverantörer

Berörs inte av författningsförslaget.

Slutkunder

Rapporteringskravet innebär att information om svenska förfaranden kan offentliggöras av Ei och i den databas som ska offentliggöras av arbetsgruppen med representanter från Entso för el och EU DSO-enheten. Informationen ska underlätta för slutkunder och berättigade parter inom hela EU att förstå hur de får tillgång till mätvärden så att energirelaterade tjänster kan erbjudas.

8.15 Sammanfattning av konsekvenser för berörda aktörer

Nätföretag kommer att åläggas skyldigheter som kan driva kostnader, skyldigheterna följer av tvingande EU-krav. Om Ei får rätt att besluta om föreskrifter och utformar regler så att automatisering av processer möjliggörs kan nuvarande kostnader för tillgängliggörande av mätvärden reduceras väsentligt.

Det finns inga möjligheter att göra särskilda anpassningar för små och medelstora företag i ellag och mätförordning eftersom förslagen utgår från tvingande EU-krav.

Kostnader för elleverantörer sjunker om nuvarande krav på elleverantörer att lämna uppgifter till behöriga parter tas bort.

Kraven underlättar för slutkunder och behöriga parter inom hela EU få tillgång till mätvärden på ett effektivt, enkelt och säkert sätt, så att energirelaterade tjänster kan användas.

Administrationen för behöriga parter bedöms kunna minska när slutkunder själva kan begära att behöriga parter ska få tillgång till deras mätvärden.

8.16 Finansiering

De kostnader som uppstår är en följd av kraven som ställs i genomförandeförordningen och krav i elmarknadsdirektivet. Tillkommande arbetsuppgifter är således tvingande och inte frivilliga.

Ei får nya arbetsuppgifter när det gäller beslut om avgifter för behöriga parter, avgifterna ska baseras på relevanta kostnader hos nätföretag. Ei gör bedömningen att antalet anmälningar för prövning kommer att vara relativt lågt. Det beror på att de kostnadsposter som driver kostnader hos nätföretag sannolikt kommer att vara likartade. Efter några prövningar kommer en praxis att ha skapats som ger stöd för hur nätföretag ska utforma avgifter. Ei kan även genomföra planerade tillsynsinsatser för att säkerställa att avgifter baseras på relevanta kostnader.

Arbetet med tillsyn uppskattas till 20 persondagar per år de första tre åren, vilket ger en årlig kostnad om 100 000 kr per år. Beräkningen baseras på en driftskostnad per årsarbetskraft om 1 200 000 kr enligt Ei:s statistik för personalkostnader. Därefter sjunker kostnaderna och ryms inom befintliga budgetramar.

För Ei tillkommer arbete med att ta fram föreskrifter om hantering och rapportering av uppgifter. Arbetet kräver insatser av flera personer med olika kompetenser och kan inkludera fördjupade analyser av kravställning för identitetskontroller för olika kundgrupper, krav på säkra kommunikationskanaler och effektiva processer, format för tillgängliggörande av mätvärden till slutkunder, framtagning av mallar för rapportering av uppgifter, samverkan inom EU och uppdatering av Ei:s rapporteringssystem för nätföretag. Arbetet med att ta fram föreskrifter uppskattas till 180 persondagar, vilket ger en engångskostnad om 870 000 kr baserat på en driftskostnad per årsarbetskraft om 1 200 000 kr enligt Ei:s statistik för personalkostnader.

Ei får även en utökad tillsyn när det gäller kontroll av identitet samt nätföretagens offentliggörande av uppgifter, tillämpning av krav vid förfaranden så att de är säkra, effektiva och enkla. Arbetet uppskattas till 20 persondagar årligen, vilket ger en årlig kostnad om 100 000 kr baserat på en driftskostnad per årsarbetskraft om 1 200 000 kr enligt Ei:s statistik för personalkostnader.

Ei ska ta emot nätföretagens rapporter om de förfaranden de tillämpar och offentliggöra information och rapportera svensk praxis. Information om de nästan 175 olika nätföretagens förfaranden ska hållas uppdaterad och tillgänglig. Uppgifterna som krävs för att rapportera en nationell praxis är mycket detaljerade.

Arbetet uppskattas till 20 persondagar under 2025 och därefter 2 persondagar årligen. Det ger en engångskostnad om 100 000 kr respektive 10 000 kr baserat på en driftskostnad per årsarbetskraft om 1 200 000 kr enligt Ei:s statistik för personalkostnader.

Det som krävs för att Ei ska kunna fullgöra de tillkommande uppgifterna är en resursförstärkning med en jurist eller en analytiker under 2024. Därefter bedömer Ei att kostnader för resurser täcks av befintligt budgetanslag.

Skyldigheter för Svenska kraftnät att ansvara för Ediel-systemet bör kunna hanteras inom befintligt budgetanslag.

Domstolarna påverkas, men den ökade måltillströmningen bör kunna hanteras inom befintligt budgetanslag.

8.17 Miljömässiga konsekvenser

Ei bedömer att förslaget har goda möjligheter att uppfylla lagstiftarens syfte, det vill säga positiva miljömässiga effekter. Fler aggregatorer och andra energitjänsteföretag på marknaden kan möjliggöra ett effektivare utnyttjande av elnäten.

8.18 Ikraftträdande och informationsinsatser

Ikraftträdande

Minimikraven i genomförandeförordningen ska tillämpas från och med den 5 januari 2025. Nätföretagens anpassningar till EU-kraven behöver därför implementeras senast den 5 januari 2025.

Det är kort om tid för att besluta om anpassningar till de nya EU-reglerna i genomförandeförordningen som träder i kraft 5 januari 2025. Föreskrifter med detaljerade bestämmelser kommer tidigast att kunna offentliggöras av Ei i slutet av 2024. Det skulle inte ge företagen tillräckligt med tid för att hinna anpassa sina system. Ei avser därför att ta fram en vägledning som ska underlätta för företagen att implementera adekvata systemlösningar.

Informationsinsatser

Det ställs krav på informationsinsatser till slutkunder och behöriga parter i genomförandeförordningen. Kraven innebär att nätföretag och behörig myndighet ska publicera information om hur tillgång till mätvärden ska erhållas. Utöver det kommer Ei att publicera nationell praxis och tydlig information om kraven i genomförandeförordningen.

Ei kommer också att genomföra ett seminarium för branschen med information om genomförandeförordningen och publicera en vägledning om genomförandeförordningens krav.

8.19 Dialog

Till projektet har det knutits en extern referensgrupp med syfte att diskutera viktiga frågor och förslag till utformning av svensk praxis, inklusive konsekvenser.

Referensgruppen bestod av personer som representerade branschföreningen Energiföretagen Sverige, sex nätföretag och ett energitjänsteföretag som också

agerar som elleverantör på elmarknaden. Dialog har också förts med Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät). Nätföretagen i referensgruppen ansvarar för över hälften av alla mätpunkter i Sverige och bestod av både större och mindre nätföretag. De uppgifter som nätföretagen lämnat till Ei inom ramen för uppdraget, till exempel gällande andelen kunder som har tillgängliggjort mätvärden för behörig part, kan därför ses som representativa för branschen som helhet.

Ei genomförde dialoger med referenspersonerna där principiella frågor identifierade och diskussioner om nuvarande processer genomfördes.

8.20 Uppföljning

De nya lagkraven följs upp genom statistik över anmälningar som gäller tillgången till mätvärden och resultat från tillsyn inom området. Även analyser av förslagets effekt på marknaden kan bli aktuella i samband med Ei:s årliga utvärdering av hinder för efterfrågefleksibilitet.

Förslaget om nätföretagens skyldigheter att säkerställa säkra och effektiva processer för utbyte av uppgifter bör följas upp genom tillsynsinsatser.

Uppföljning av skäliga avgifter för behöriga parter följs upp av Ei genom resultaten från prövningar av ärenden vid tvister om avgiften.

9 Författningskommentarer

9.1 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Ord och uttryck i lagen

1 kap. 4 §

Ord och uttryck i lagen har samma betydelse som i elsäkerhetslagen (2016:732). I övrigt avses i lagen med

(...)

Aktiv kund: en sådan kund som avses i artikel 2.8 i elmarknadsdirektivet,

Behörig part: en sådan part som avses i artikel 2.6 i EU:s genomförandeförordning om mätvärden och som efter begäran från en elanvändare eller en aktiv kund har rätt att få elanvändarens eller den aktiva kundens mätvärden rapporterade till sig från ett nätföretag,

EU:s genomförandeförordning om mätvärden: Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1162 av den 6 juni 2023 om krav på driftskompatibilitet och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter,

(...)

I paragrafen anges vad som avses med vissa ord och uttryck. I bestämmelsen införs tre nya begrepp som definieras, *aktiv kund*, *behörig part* och *EU:s genomförandeförordning om mätvärden*.

Aktiv kund definieras i artikel 2.8 i elmarknadsdirektivet (EU) 2019/944 och har här i ellagen samma betydelse som i direktivet, det vill säga: en slutkund, eller en grupp av samarbetande slutkunder, som förbrukar eller lagrar el som producerats inom den egna fastigheten vilken är belägen inom ett avgränsat område, eller, om en medlemsstat tillåter detta, på en annan plats, eller som säljer egenproducerad el eller deltar i flexibilitets- eller energieffektivitetssystem, förutsatt att dessa verksamheter inte är deras huvudsakliga kommersiella verksamhet eller yrkesverksamhet.

Genomförandeförordningens krav ska tillämpas på elanvändare och aktiva kunder.

Med *behörig part* avses en berättigad part enligt artikel 2.6 i genomförandeförordningen och som efter begäran från en elanvändare eller en aktiv kund har rätt att få elanvändarens eller den aktiva kundens mätvärden rapporterade till sig från ett nätföretag.

Genom att definiera rollen på förslaget sätt blir det tydligt att den som erbjuder energirelaterade tjänster kan bli en behörig part först efter att den fått elanvändarens eller den aktiva kundens tillåtelse att få tillgång till mätvärdena.

Med *EU:s genomförandeförordning om mätvärden* avses kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1162 av den 6 juni 2023 om krav på driftskompatibilitet och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter. Genom att definiera och använda begreppet i relevanta bestämmelser blir de lättare att läsa och förstå.

Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Nätföretagens roller enligt EU:s genomförandeförordning om mätvärden

6 kap. 2 a §

Ett nätföretag ska ha följande roller med tillhörande skyldigheter

1 administratör av mätuppgifter, med undantag för att ge behöriga parter tillträde till testanläggningar,

2 mätpunktsadministratör,

3 leverantör av uppgiftstillgång, och

4 tillståndsadministratör.

Paragrafen är ny. Av bestämmelsen framgår att nätföretag ska ha samtliga utpekade roller enligt genomförandeförordningen (EU) 2023/1162. I rollen som administratör av mätuppgifter har nätföretagen en delad roll med Svenska kraftnät. Nätföretagen kommer att ha de skyldigheter som framgår av artikel 5.1 och 5.2 i genomförandeförordningen. Svenska kraftnät kommer att ha den skyldighet som anges i artikel 5.3, som avser att ge behöriga parter tillträde till testanläggningar för att kontrollera kompatibiliteten i systemen. Svenska kraftnäts skyldighet regleras i förordning (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Rapportering och tillgängliggörande av begärda mätvärden

6 kap. 3 §

Ett nätföretag ska på ett säkert och effektivt sätt tillgängliggöra mätvärden för elanvändare och aktiva kunder.

Nätföretaget ska på begäran av en elanvändare eller en aktiv kund rapportera resultaten av de mätningar som görs enligt 1 § till behöriga parter. På begäran av elanvändaren eller den aktiva kunden ska nätföretaget även rapportera den historiska elförbrukningen till behöriga parter. Rapporteringen av mätvärden ska ske på ett säkert, effektivt och icke-diskriminerande sätt.

Nätföretaget ska på begäran rapportera resultaten av de mätningar som görs enligt 1 § till företag som en elproducent har utsett.

Paragrafen är ändrad. I *första stycket* framgår att nätföretag på ett säkert och effektivt sätt ska tillgängliggöra mätvärden för elanvändare och aktiva kunder. Genom ändringen implementeras krav i artikel 23.2 i elmarknadsdirektivet (EU) 2019/944. Artikel 23.2 innebär att medlemsstaterna ska organisera hanteringen av uppgifter för att säkerställa en effektiv och säker tillgång till uppgifter, samt dataskydd och datasäkerhet.

Andra stycket reglerar nätföretagets skyldighet att rapportera resultaten av mätningar och historisk elförbrukning till behöriga parter efter en elanvändares eller en aktiv kunds begäran. De uppgifter som utbyts i samband med att en begäran görs regleras i 11 §.

Rapporteringen ska ske till berörda parter på ett icke-diskriminerande sätt. Det betyder exempelvis att behöriga parter ska få tillgång till mätvärdena samtidigt och de ska kunna få tillgång till samma mätvärden. Detta baseras på artikel 5.1 a i genomförandeförordningen (EU) 2023/1162. Kravet i förordningen är direkt tillämpligt i Sverige men behöver kompletteras med detaljerade föreskrifter. Ett bemyndigande att meddela föreskrifter finns i 4 §.

Av *tredje stycket* framgår att nätföretag har en skyldighet att rapportera mätvärden även till företag som en elproducent har utsett.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3 och 6.4.

6 kap. 4 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheten för nätföretag att rapportera och tillgängliggöra

1 mätvärden, och

2 beräkningar av mängden överförd el.

Paragrafen är ändrad. Det har gjorts ett mindre tillägg så att bemyndigandet även avser *tillgängliggörande* av mätvärden. Detta beror på att mätvärden och beräkningar av mängden överförd el *rapporteras* till behöriga parter. Elanvändare och aktiva kunder kan inte ta emot rapporter i Ediel-systemet, de får i stället tillgång till mätvärden genom att de laddas ner från ett internetbaserat system. Därför anges att mätvärden ska *tillgängliggöras* för elanvändare och aktiva kunder.

Bemyndigandet ligger till grund för majoriteten av befintliga krav i Ei:s föreskrifter om hur mätning, beräkning, insamling och rapportering ska göras. Förändringen av bemyndigandet möjliggör för Ei att utforma mer ändamålsenliga och tydliga krav på hur elanvändare och aktiva kunder ska få tillgång till sina mätvärden. Föreskrifter som grundar sig på detta bemyndigande kan exempelvis innehålla krav på hur rapporteringen och tillgängliggörande av mätvärden ska ske på ett säkert, effektivt och icke-diskriminerande sätt till elanvändare, aktiva kunder och behöriga parter i enlighet med 3 §. Nya krav på säkerhet och effektiva processer kan till exempel tillkomma för nätföretagens internetbaserade system för mätvärden.

Ytterligare exempel på vad som kan regleras i föreskrifterna är hur nätföretag ska hantera rapportering av elproducenternas mätvärden, mätvärden som har rapporterats till fel företag och enstaka rapporter till behöriga parter som inte använder Ediel-systemet.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3 och 6.4.

Kostnader för mätning, rapportering och tillgängliggörande av mätvärden

6 kap. 5 §

En elanvändare eller en aktiv kund som begär att elförbrukningen eller elproduktionen ska mätas eller att mätvärdena ska rapporteras eller tillgängliggöras på något annat sätt än enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 2 § 1 och 4 § ska av nätföretaget debiteras merkostnaden för denna mätning, administrationen för en sådan begäran och för rapporteringen eller tillgängliggörandet av resultaten av dessa mätningar. Om mätningen då kräver en annan mätutrustning än vid mätning enligt de nämnda föreskrifterna, ska elanvändaren eller den aktiva kunden betala kostnaden för mätaren med

tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten eller inmatningspunkten.

En elanvändare eller en aktiv kund får inte debiteras merkostnader för att den har ingått ett avtal om leverans av el som förutsätter att mängden överförd el ska mätas per kvart eller timme.

Paragrafen är ändrad. Det anges nu tydligt att elanvändare och aktiva kunder också kan begära att mätresultaten ska rapporteras eller tillgängliggöras för behöriga parter på något annat sätt än vad som meddelats med stöd av 4 § ellagen. En sådan begäran ska alltså inte nekas, i stället ska merkostnader debiteras. Det har tidigare enbart tydligt gällt vid en begäran som också inkluderar en begäran om byte till en annan mätmetod än vad som föreskrivits med stöd av 2 § 1. Bemyndigandet i 2 § 1 avser mätning och registrering, medan 4 § är ett bemyndigande om nätföretagens skyldighet att rapportera och tillgängliggöra mätvärden och beräkningar av mängden överförd el.

I *andra stycket* har kvartsmätning inkluderats och *andra punkten* tas bort eftersom det redan regleras i första stycket. Hittills har denna bestämmelse endast avsett begäran om timmätning, men sedan 1 november 2023 är det krav på kvartsmätning. Timmätning är tillämpligt, men bara under en övergångsperiod till och med 1 januari 2025.

Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

Begäran om mätvärden

6 kap. 11 §

Ett nätföretag ska säkerställa att en elanvändare eller en aktiv kund på ett enkelt sätt kan begära att mätvärden rapporteras till behöriga parter och tillgängliggörs för elanvändare och aktiva kunder.

Nätföretaget ska säkerställa att utbytet av uppgifter är effektivt och säkert vid en begäran om rapportering och tillgängliggörande av mätvärden.

Paragrafen är ny. I *första stycket* regleras att en begäran om att mätvärden ska rapporteras till behöriga parter och tillgängliggöras för elanvändaren eller den aktiva kunden själv, ska kunna göras på ett enkelt sätt.

I *andra stycket* regleras att utbytet av uppgifter vid en begäran om rapportering och tillgängliggörande av mätvärden ska vara effektivt och säkert, vilket också inkluderar datasäkerhet och dataskydd. De uppgifter som utbyts när en begäran om rapportering eller tillgängliggörande görs är exempelvis personuppgifter som anläggningsidentitet eller personnummer. En förutsättning för ett säkert

förfarande vid delning av mätvärden är att nätföretag också kontrollerar identiteten på den som begär att mätvärdena ska tillgängliggöras eller rapporteras.

I skälen till förordningen anges att medlemsstaterna ska uppmuntra till att i möjligaste mån stödja digitala lösningar, förenliga med eIDAS-förordningen, för att elektroniskt identifiera och autentisera slutkunder. Ei föreslår därför att kravet på säkerhet kompletteras med krav och ett bemyndigande i mätförordningen (1999:716) att meddela föreskrifter gällande förfaranden vid kontroll av identitet. Nätföretagen ska kunna tillämpa kontroll av identitet utifrån kundernas olika skyddsbehov.

Bestämmelsen syftar till att implementera kraven i artikel 23.2 i elmarknadsdirektivet (EU) 2019/944. Artikeln innebär att medlemsstaterna ska organisera hanteringen av uppgifter för att säkerställa en enkel tillgång till uppgifter som behövs för att göra en begäran. Behöriga parter ska ha transparent och smidig tillgång till elanvändarens eller den aktiva kundens uppgifter. Artikeln innebär vidare att medlemsstaterna ska organisera hanteringen av uppgifter för att säkerställa en effektiv och säker tillgång till uppgifter, samt dataskydd och datasäkerhet.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

6 kap. 12 §

Ett nätföretag ska säkerställa att en elanvändare eller en aktiv kund har begärt att mätvärden ska rapporteras till en behörig part innan rapporteringen påbörjas. Mätvärden får endast rapporteras till behöriga parter för den period som elanvändaren eller den aktiva kunden begärt.

Paragrafen är ny och reglerar att innan rapportering av mätvärden till behöriga parter sker har nätföretag en skyldighet att säkerställa att elanvändaren eller den aktiva kunden har begärt att mätvärdena ska rapporteras. Rapporteringen av mätvärdena får endast ske för den period som elanvändaren eller den aktiva kunden har begärt.

Övervägandena finns i avsnitt 6.4

6 kap. 13 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ett nätföretags skyldighet att säkerställa att elanvändare och aktiva kunder på ett enkelt sätt kan begära att nätföretaget ska rapportera mätvärden till behöriga parter och att utbytet av uppgifter vid en begäran hanteras på ett effektivt och säkert sätt.

Paragrafen är ny. I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om ett nätföretags skyldighet att säkerställa att elanvändare och aktiva kunder på ett enkelt sätt kan begära att mätvärden ska rapporteras till behöriga parter. Bemyndigandet gäller även nätföretagens skyldighet att säkerställa att utbytet av uppgifter vid en begäran hanteras på ett effektivt och säkert sätt. Föreskrifter som meddelas utifrån detta bemyndigande kan exempelvis innehålla detaljerade krav som specificerar hur elanvändare på ett enkelt sätt kan göra en sådan begäran och hur utbytet av uppgifter vid själva begäran behöver ske för att vara effektivt och säkert. De uppgifter som behöver utbytas vid en begäran är personuppgifter inklusive exempelvis anläggningsidentitet. Föreskrifterna kan också komma att specificera vad en fullständig begäran ska innehålla eller krav på system som ska användas för utbytet av uppgifter.

Föreskrifterna kan också komma att reglera nätföretagens förfaranden vid hantering av en begäran om rapportering av mätvärden, som görs via ett ombud med fullmakt.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3 och 6.4.

6 kap. 14 §

Ett nätföretag ska informera elanvändare och aktiva kunder om hur de får tillgång till sina mätvärden. Nätföretaget ska även informera elanvändare och aktiva kunder om hur en begäran om att mätvärden ska rapporteras till behöriga parter ska göras.

Paragrafen är ny och reglerar nätföretagens skyldighet att informera elanvändare och aktiva kunder om hur de får tillgång till sina mätvärden och hur en begäran görs om att behöriga parter ska få mätvärdena rapporterade till sig. Genomförandeförordningen ställer krav på att denna information ska lämnas. Förordningens krav behöver dock kompletteras med föreskrifter för att informationen ska bli tydlig och användbar. I 15 § finns ett bemyndigande som ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter om skyldigheten.

Övervägandena anges i avsnitt 6.5.

6 kap. 15 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ett nätföretags skyldighet att informera elanvändaren eller den aktiva kunden om vad en elanvändare eller en aktiv kund ska göra för att

1 få tillgång till sina mätvärden, och

2 få sina mätvärden rapporterade till behöriga parter.

Paragrafen är ny. I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om ett nätföretags skyldighet att informera elanvändare och aktiva kunder om vad de ska göra för att få tillgång till sina mätvärden och få sina mätvärden rapporterade till behöriga parter.

Föreskrifter kan exempelvis innehålla krav på vad informationen ska innehålla, hur den ska vara utformad och var den ska publiceras så att den enkelt hittas av och blir användbar för elanvändare och aktiva kunder.

Övervägandena anges i avsnitt 6.5.

Register över mätvärden

6 kap. 16 §

Ett nätföretag ska på begäran av en elanvändare eller en aktiv kund tillhandahålla ett lättillgängligt register över

- 1. tillgången till mätvärden för elanvändaren eller den aktiva kunden,**
- 2. rapporteringen av elanvändarens eller den aktiva kundens mätvärden till behöriga parter,**
- 3. elanvändarens eller den aktiva kundens begäran om att få tillgång till sina mätvärden, och**
- 4. elanvändarens eller den aktiva kundens begäran om rapportering av mätvärden till behöriga parter.**

Registret ska tillhandahållas utan kostnad och snarast möjligt efter elanvändarens eller den aktiva kundens begäran.

Paragrafen är ny. Enligt *första stycket punkterna ett och två* ska ett nätföretag tillhandahålla ett lättillgängligt register innehållande uppgifter om tillgången till mätvärden för elanvändaren och den aktiva kunden, samt uppgifter om rapporteringen av mätvärden till behöriga parter. Enligt *första stycket punkterna tre och fyra* ska registret även innehålla uppgifter om elanvändarens eller den aktiva kundens begäran om att få tillgång till sina mätvärden, samt deras begäran om att mätvärdena ska rapporteras till behöriga parter.

Enligt *andra stycket* ska registret tillhandahållas utan kostnad. Registret ska också tillhandahållas snarast möjligt efter att elanvändaren eller den aktiva kunden så har begärt.

Genomförandeförordningen ställer krav på att ett register ska upprättas, uppdateras och tillhandahållas. Förordningens krav behöver dock kompletteras med föreskrifter för att registret ska bli tydligt och användbart. I 17 § finns ett bemyndigande som ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela föreskrifter om skyldigheten att tillhandahålla ett register.

Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

6 kap. 17 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ett nätföretags skyldighet att tillhandahålla ett register enligt 16 §, vilka uppgifter registret ska innehålla samt hur och när registret ska tillhandahållas.

Paragrafen är ny. I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om nätföretagets skyldighet att tillhandahålla ett register enligt 16 §. Bestämmelsen ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att föreskriva om registrets innehåll, det vill säga vilka uppgifter som ska finnas i registret och hur länge uppgifterna ska finnas i registret. Enligt bestämmelsen får föreskrifterna också innehålla regler om hur och när i tiden registret ska tillhandahållas efter en elanvändares eller en aktiv kunds begäran.

Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Avgifter för att rapportera mätvärden

6 kap. 18 §

När ett nätföretag rapporterar en elanvändares eller en aktiv kunds mätvärden till behöriga parter enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 4 §, får nätföretaget ta ut en skälig avgift av de behöriga parterna för rapporteringen. Avgiften får endast avse de relevanta kostnader som hänför sig till rapporteringen.

Paragrafen är ny och reglerar att ett nätföretag får ta ut en skälig avgift av behöriga parter vid rapportering av mätvärden enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 4 §. De föreskrifter som avses är Energimarknadsinspektionens mätföreskrifter.

Avgiften får dock endast avse de relevanta kostnader som hänför sig till rapporteringen. Avgiften som tas ut av behöriga parter ska inte möjliggöra någon vinst för nätföretaget. Vad som är relevanta kostnader avgörs av Energimarknadsinspektionen enligt 19 § om en behörig part och ett nätföretag inte är överens. Bestämmelsen avser att implementera krav i artikel 23.5 i elmarknadsdirektivet (EU) 2019/944.

Om rapporteringen av mätvärden inte sker i enlighet med mätföreskrifterna på grund av att elanvändaren eller den aktiva kunden har begärt en annan form av rapportering ska i stället 5 § tillämpas.

Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

Twister om avgifter vid rapportering av mätvärden

6 kap. 19 §

Nätmyndigheten ska ta upp en tvist om att avgifter som nätföretaget tar ut enligt 18 § är skäliga.

En tvist ska dock inte prövas om ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätföretaget skickat ett skriftligt ställningstagande till den berörda partens senast kända adress.

Paragrafen är ny. I paragrafen regleras prövningen av tvister om avgifter som omfattas av 18 §. Tvister ska enligt första stycket tas upp av Energimarknadsinspektionen. Detta tydliggör hur stycket förhåller sig till 10 kap. 17 § rättegångsbalken, där det anges att allmän domstol inte är behörig att ta upp tvister som ska tas upp av annan myndighet än domstol. För förfarandet hos Energimarknadsinspektionen gäller förvaltningslagen. Energimarknadsinspektionens beslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol, se 13 kap. 7 § ellagen.

I *andra stycket* finns vissa begränsningar i prövningsrätten. En tvist ska inte prövas om ansökan om prövning kommit in till Energimarknadsinspektionen senare än två år efter det att nätföretaget skickat ett skriftligt ställningstagande till den berörda partens senast kända adress. Energimarknadsinspektionens exklusiva prövningsrätt innebär att en part inte heller efter tvåårsfristens utgång kan vända sig till allmän domstol för prövning.

Bestämmelsen avser att implementera krav i artikel 23.5 i elmarknadsdirektivet (EU) 2019/944.

Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

Rapportering av nationell praxis

6 kap. 20 §

Ett nätföretag ska till nätmyndigheten lämna information som myndigheten behöver för att fullgöra sina uppgifter enligt artikel 10 i EU:s genomförandeförordning om mätvärden.

Paragrafen är ny och reglerar ett nätföretags skyldighet att lämna den information som Energimarknadsinspektionen behöver för att fullgöra sina skyldigheter att genomföra och uppdatera en kartläggning av nationell praxis som ska rapporteras till kommissionen enligt artikel 10 i genomförandeförordningen (EU) 2023/1162.

Övervägandena finns i avsnitt 6.9.

6 kap. 21 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ett nätföretags skyldighet att till nätmyndigheten lämna information enligt 20 §.

Paragrafen är ny. I paragrafen bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om nätföretags skyldighet att till Energimarknadsinspektionen lämna den information som myndigheten behöver för att fullgöra sina uppgifter enligt artikel 10 i genomförandeförordningen (EU) 2023/1162.

Övervägandena finns i avsnitt 6.9.

9.2 Särskilda författningskommentarer gällande mätförordningen

1 d §

Med förbrukningsprofil avses i denna förordning summan av

- 1 den totala mängd el som registreras per kvart i schablonberäkningsområdet för sådan förbrukning i uttagspunkter som har en huvudsäkring om högst 63 ampere och vars mätvärden rapporteras månadsvis,
- 2 den totala mängd el för sådan förbrukning i uttagspunkter som tillhör anläggningar som ägs eller disponeras av en myndighet, oavsett storlek på huvudsäkring. Det gäller i den utsträckning myndigheten bedömer att det är av vikt för Sveriges säkerhet och anläggningsägaren begär hos nätföretaget att anläggningen ska ingå i en förbrukningsprofil, och

3 nätförluster

Paragrafen är ändrad. En ny punkt 2 har införts i bestämmelsen. Bestämmelsen är tillämplig på anläggningar som ägs eller disponeras av en myndighet. Sådana anläggningar får ingå i förbrukningsprofilen om myndigheten bedömer att det krävs med anledning av Sverigessäkerhet och anläggningsägare begär det hos nätföretaget. Det innebär att dessa anläggningar kan ingå i förbrukningsprofilen, trots att säkringen är högre än 63 ampere. Dessa anläggningar kan därmed månadsmätas. Anläggningsägare är den som har ingått nätavtal med nätföretaget för anläggningen.

Syftet är att säkerställa tillräckligt skydd av information om säkerhetskänsliga verksamheter. Samtliga säkerhetskänsliga verksamheter som omfattas av 1 § i säkerhetsskyddslagen ska inte kunna månadsavräknas eftersom det kan påverka avräkning och elmarknaden negativt.

Rapportering och tillgängliggörande av mätvärden, samt rättning och lagring av mätvärden

10 §

Nätmyndigheten får meddela föreskrifter om

- 1. rättning och lagring av mätvärden,**
- 2. tidpunkter när mätvärden ska rapporteras och tillgängliggöras,**
- 3. utformning av rapportering och tillgängliggörande av mätvärden, och**
- 4. förfarandet inför, vid och efter rapportering och tillgängliggörande av mätvärden.**

Paragrafen är ändrad. I paragrafen bemyndigas Energimarknadsinspektionen att meddela föreskrifter om rättning och lagring, samt rapportering och tillgängliggörande av mätvärden.

Punkt 2 reglerar att Ei får meddela föreskrifter om tidpunkter för när mätvärden ska rapporteras till behöriga parter och tillgängliggöras för elanvändare eller aktiva kunder. *Punkt 3* reglerar att Ei får meddela föreskrifter om vad, det vill säga vilka mätvärden och uppgifter som ska rapporteras eller tillgängliggöras. *Punkt 4* reglerar att Ei får meddela föreskrifter om förfaranden innan rapporteringen kan starta, förfaranden vid rapportering och förfaranden efter att rapportering utförts. Förfaranden efter rapportering kan handla om rättelser av felaktiga mätvärden som skickats för tidigare perioder.

I författningskommentaren till 6 kap. 4 § ellagen beskrivs de krav Ei avser föreskriva om med det utökade bemyndigandet gällande tillgängliggörande av mätvärden.

Ei föreslår att bemyndigandet i punkt 4 justeras så att det tydligare framgår att Ei får föreskriva om de förfaranden som sker *inför och efter* att mätvärden ska rapporteras för en anläggning. Idag regleras redan sådana förfaranden i 10 och 11 kap. i mätföreskrifterna, men det har uppstått frågor om bemyndigandets omfattning.

De förfaranden som regleras i 10 och 11 kap. krävs för att rapporteringen ska kunna starta. Utan uppgifterna som utbyts enligt 10 och 11 kap. kan inte rapporter med mätvärden tas emot av mottagaren. Krav på meddelanden i 10 och 11 kap. utgör således en del av de förfaranden som krävs inför rapportering av mätvärden.

Även förfaranden, dvs meddelanden som ska skickas, när rapporteringen avslutas regleras i 10 och 11 kap. Utan meddelanden om att rapporteringen ska avslutas kommer den fortsätta även efter att slutkundens elavtal har upphört.

Ändringen av bemyndigandet medför ingen förändring av kraven i mätföreskrifterna, eftersom Ei redan har reglerat nätföretagens förfaranden inför och efter rapporteringen med stöd av 10 § 4 i mätförordningen.

Skyldigheterna för elleverantörer att skicka underrättelser som anges i 10 kap. mätföreskrifterna utgår från elleverantörernas skyldighet att anmäla påbörjande eller övertagande av elleveransen enligt 9 kap. 2 § i ellagen. Anmälan ska, enligt ellagen, även innehålla en uppgift om vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten. Nätföretagen måste få dessa meddelanden från leverantörer för att veta vilken mätpunkt som avses, att leverantören ska registreras för mätpunkten och vilken balansansvarig som ska registreras för mätpunkten i fråga.

Meddelandena syftar således till att starta rapportering för en specifik anläggning, men också att avsluta rapportering av mätvärden. Ei föreslår att punkt 4 justeras så att det tydligare framgår att Ei får meddela föreskrifter om förfarandet inför och efter rapportering.

17 §

Nätmyndigheten får meddela föreskrifter om tidpunkter för avläsning och rapportering, utformningen av rapporter samt förfarandet inför, vid och efter rapportering.

Paragrafen är ändrad. I paragrafen bemyndigas Energimarknadsinspektionen att meddela föreskrifter om tidpunkter för avläsning och rapportering av mätvärden,

utformning av rapportering, och förfarandet inför, vid och efter rapportering. Bestämmelsen har ändrats för att återspegla de ändringar som gjorts i 10 §. Se resonemanget ovan.

Undantag

32 §

Mätsystem och mätutrustning behöver inte uppfylla funktionskraven i 25–28, 30 och 31 §§, om anläggningen ägs eller disponeras av en verksamhetsutövare som till någon del bedriver verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet eller som omfattas av ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd (säkerhetskänslig verksamhet). Det gäller i den utsträckning anläggningsägaren bedömer att undantag från funktionskraven är av vikt för Sveriges säkerhet och begär hos nätföretaget att funktionskraven ska undantas.

Paragrafen är ändrad. Bestämmelsen innebär att anläggningsägare som till någon del bedriver sådan verksamhet som omfattas av säkerhetsskyddslagen, det vill säga som är av betydelse för Sveriges säkerhet eller som omfattas av säkerhetskänslig verksamhet, kan undantas från funktionskraven. Det gäller om anläggningsägaren bedömer att det är av vikt för Sveriges säkerhet och begär hos sitt elnätsföretag att anläggningens mätare eller mätutrustning ska undantas från funktionskraven.

Bestämmelsens tillämpningsområde har utökats så att inte enbart myndigheter ska kunna begära undantag från funktionskraven, utan även verksamheter som bedrivs av till exempel statliga bolag och som är av betydelse för Sveriges säkerhet. Syftet med ändringen är att minska risken för störningar av verksamheten.

Uttrycket *Sveriges säkerhet* tar i enlighet med vad som uttalades i propositionen Förstärkt skydd mot främmande makts underrättelseverksamhet (prop. 2013/14:51 s. 36) sikte på förhållanden av grundläggande betydelse för Sverige. Tidigare var uttrycket starkt förknippat med Forsvarsmaktens verksamhet, eftersom det främsta hotet mot Sverigessäkerhet ansågs vara ett militärt angrepp. Idag är samhället och hotbilden mer komplex och föränderlig, vilket i sin tur har fört med sig att uppgifter som rör förhållanden inom andra samhällssektorer också kan vara av betydelse för den nationella säkerheten. Det kan exempelvis gälla uppgifter om viktig civil infrastruktur såsom flygplatser, energianläggningar och förmedlingsstationer för telekommunikation. Även hälso- och sjukvården utgör sådan civil samhällsviktig infrastruktur som ska fungera vid kris och krig.

Enligt det tillhörande allmänna rådet till 3 kap. 5 § i mätföreskrifterna bör nätföretag upprätta avtal med elanvändaren för att säkerställa att elanvändaren

inkommer med mätresultaten i tid. Anläggningsägaren bör också i sin säkerhetsanalys enligt säkerhetsskyddslagen ha dokumenterat varför undantag från funktionskraven behövs, innan en begäran om undantag enligt 32 § i mätförordningen lämnas in till nätföretaget.

Bilaga 1 Kartläggning av genomförandeförordningens förfaranden

I den här bilagan redovisas en kartläggning av stegen i de sex förfarandena i genomförandeförordningen och de nuvarande svenska bestämmelserna och deras tillämpning. De sex förfarandena består av följande processer:

- Slutkunders tillgång till validerade historiska mätvärden
- En berättigad parts tillgång till validerade historiska mätvärden
- Uppsägning av tjänsten av en berättigad part
- Återkallande av ett aktivt tillstånd från slutkundens sida
- Aktivera dataflödet i nära realtid från smarta mätare eller smarta mätarsystem
- Läs uppgifter i nära realtid från smarta mätare eller smarta mätarsystem

Kartläggningen anger de uppgifter som anges i genomförandeförordningen om vem som ska göra vad och vilka uppgifter som ska utbytas. Där det är relevant finns också en kommentar om genomförandeförordningens krav på steget i förfarandet, om det finns befintliga nationella bestämmelser som reglerar samma sak i dagsläget och en kommentar.

Förfarande 1 - Slutkunders tillgång till validerade historiska mätvärden

Förfarande 1 ska tillämpas när en slutkund vill få tillgång till validerade (slutgiltiga) historiska mätvärden för sin anläggning.

Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om mätning, beräkning och rapportering av överförd el, EIFS 2023:1 (mätföreskrifterna) innehåller bestämmelser om att nätföretag ska rapportera och tillhandahålla mätvärden till elanvändaren. Enligt mätföreskrifterna bör nätföretagets tillhandahållande av information om historisk förbrukning ske i överenskommelse med elanvändaren via någon av de kanaler som nätföretaget tillämpar, till exempel via internetbaserad media (Mina sidor), via faktura, sms, e-post eller genom pappersutskrift.

I praktiken har nätföretagen kundportaler där elanvändare kan logga in och se sina mätvärden och många fall även exportera dem till ett dokument. Genom inloggningen kontrolleras slutkundens identitet innan mätvärden och andra kunduppgifter tillhandahålls. Det finns således redan etablerade funktioner i datasystem och processer på den svenska elmarknaden för det som förfarande 1 syftar till att åstadkomma.

Steg 1.1 – Identifiera leverantör av uppgiftstillgång

Beskrivning av steg: Slutkunder identifierar den leverantör av uppgiftstillgång som är ansvarig för de mätpunkter som övervägs.

Informationsproducent: Behörig myndighet

Informationsmottagare: Slutkund

Information som utbyts: -

Genomförandeförordningens krav: Slutkunden ska få information om att nätföretag har skyldigheter att tillgängliggöra information om mätvärden. Slutkunden ska även kunna identifiera vilket nätföretag slutkunden har och webbadresser till nätföretagets offentligtgjorda information om hur tillgång till mätvärden fås.

Befintliga bestämmelser: Det finns ingen aktör idag med skyldigheter att offentliggöra information om till vilken part en slutkund ska vända sig för att få tillgång till sina mätvärden. Ei har inte heller funnit att informationen har publicerats frivilligt av någon aktör.

Kommentar: Sverige har ingen centraliserad informationskälla om rätten till tillgång till mätvärden eller vilket nätföretag en anläggning har. Webbplatsen www.natomraden.se som förvaltas av Svenska kraftnät kan ge viss vägledning. Det är dock sannolikt att många slutkunder kan hitta sitt nätföretag om de får informationen om att det är nätföretaget som ska tillhandahålla mätvärden.

Det saknas även skyldigheter för nätföretag att offentliggöra information om att slutkunder har rätt att få tillgång till sina mätvärden, eller hur tillgång kan fås.

För företag som äger många anläggningar utspridda på olika områdeskoncessioner kan det innebära ett betydande administrativt arbete att samla information om anläggningsidentiteter och avtalade nätföretag när de vill begära förändringar för alla sina anläggningar. Samma sak gäller i de fall nätföretag behöver ta fram alla anläggningsidentiteter åt en kund med många anläggningar inom deras koncessionsområde.

Kommissionen har i genomförandeförordningen inkluderat ett första steg i förfarande 1 och 4 som kräver att en behörig myndighet ger information om koncessioner och anläggningsidentiteter till slutkunder.

Steg 1.2 – Autentisera slutkund

Beskrivning av steg: Slutkunder identifierar sig för leverantören av uppgiftstillgång.

Informationsproducent: Slutkund

Informationsmottagare: Leverantör av uppgiftstillgång

Information som utbyts: -

Genomförandeförordningens krav: Slutkunden ska identifiera sig innan uppgifter och mätvärden tillgängliggörs.

Befintliga krav: Det finns inga bestämmelser som kräver identitetskontroll av den som begär tillgång till mätvärden.

Kommentar: En branschpraxis för att identifiera sig på företagets internetbaserade tjänster har varit att en slutkund har använt sitt kundnummer och lösenord som nätföretaget angett på fakturan eller på annat sätt skickat det till adressen som nätföretaget har registrerat för slutkunden. Under senare år har det blivit mer vanligt att slutkunden anger sitt person- eller organisationsnummer som inloggningsuppgift i nätföretagets kundportal och bekräftar sin identitet med hjälp av en e-legitimation. Vid post, e-post eller telefonsamtal räcker det idag ofta med att uppge namn.

Steg 1.3 – Kontrollera behörighetsuppgifter

Beskrivning av steg: Leverantören av uppgiftstillgång överför autentiseringsinformation till leverantören av identitetstjänster.

Informationsproducent: Leverantör av uppgiftstillgång

Informationsmottagare: Leverantör av identitetstjänster

Information som utbyts: -

Genomförandeförordningens krav: Slutkundens identitet ska kontrolleras med hjälp av en leverantör av identitetstjänster. Det sker innan uppgifter och mätvärden tillgängliggörs.

Befintliga krav: Det finns inga bestämmelser som kräver identitetskontroll av den som begär tillgång till mätvärden.

Kommentar: När mätvärden tillhandahålls genom nätföretagens kundportaler kontrolleras normalt slutkundens identitet vid inloggning till kundportalen. Det har blivit mer vanligt att nätföretag använder sig av elektroniska

identitetskontroller där en leverantör av identitetstjänster används. Men det finns också möjligheter för slutkunder att få tillgång till uppgifter genom att kunna uppge specifika kunduppgifter. I genomförandeförordningen rekommenderas medlemsstater att uppmuntra till digitala lösningar som beaktar kraven i eIDAS-förordningen. Enligt eIDAS-förordningen ska olika säkerhetsnivåer av identitetskontroll kunna tillämpas.

Steg 1.4 – Informera slutkund om resultaten av behörighetskontrollen

Beskrivning av steg: Leverantören av uppgiftstillgång meddelar valideringsresultat och anger tydligt skälen till att en begäran är ogiltig.

Informationsproducent: Leverantör av uppgiftstillgång

Informationsmottagare: Slutkund

Information som utbyts: -

Genomförandeförordningens krav: Slutkunden ska få ett svar på om identitetskontrollen är godkänd eller inte.

Befintliga krav: Det finns inga bestämmelser som kräver identitetskontroll av den som begär tillgång till mätvärden.

Kommentar: Det är viktigt att slutkunden får veta orsaken till om en identitetskontroll inte har godkänts, så att slutkunden kan vidta åtgärder. Anpassningar av nätföretagens kundportaler kan krävas så att slutkunder som nekas inloggning får information om orsaken till att inloggningen har nekats.

Steg 1.5 – Koppla samman slutkund och mätpunkt

Beskrivning av steg: Slutkunden tar reda på mätpunkt-id för begäran om uppgifter.

Informationsproducent: Leverantör av uppgiftstillgång

Informationsmottagare: Slutkund

Information som utbyts: Identifiering av mätpunkten

Genomförandeförordningens krav: Slutkunden ska kunna se sina mätpunkter (anläggningar) för vilka mätvärden kan erhållas.

Befintliga krav: I mätföreskrifterna finns krav på nätföretag att rapportera mätvärden till slutkunder. Rapporteringen ska inkludera anläggningsuppgifter såsom mätpunktsidentitet. Nätföretagen rapporterar mätvärden via fakturor och kundportaler. Slutkunden kan därför se anläggningsidentitet i fakturor och i nätföretagens kundportaler.

Kommentar: Nätföretagens kundportaler har redan befintliga funktioner för att koppla ihop slutkunden med anläggningsidentiteter på ett automatiserat sätt.

Slutkunder med ett stort antal anläggningar kan behöva särskilda vyer eftersom det ska vara enkelt för slutkunder att få tillgång till mätvärden från sina anläggningar.

Steg 1.6 – Begära uppgifter

Beskrivning av steg: Slutkunden specificerar de begärda uppgifterna.

Informationsproducent: Slutkund

Informationsmottagare: Leverantör av uppgiftstillgång

Information som utbyts: Begäran om mätuppgifter

Genomförandeförordningens krav: Slutkunden ska specificera vilka mätvärden, för vilka perioder och för vilka anläggningar tillgång till mätvärden begärs.

Befintliga krav: Mätföreskrifterna anger vilka mätvärden som ska tillhandahållas eller rapporteras till slutkunden. Slutkunden behöver därför endast begära tillgång genom att logga in i nätföretagens kundportal och kan ladda ner mätvärden för en vald period och anläggning.

Kommentar: Ei har inte specificerat formatet för tillgången till mätvärden. Det innebär att slutkunder med ett stort antal anläggningar hos flera nätföretag behöver ladda ner mätvärden via fler olika nätföretags kundportaler. Mätvärdena erhålls i olika filformat och är strukturerade på olika sätt. Det försvårar fortsatt automatiserad behandling av mätvärden för slutkunden.

Steg 1.7 – Validera begäran hos leverantören av uppgiftstillgång

Beskrivning av steg: Leverantören av uppgiftstillgång validerar den specificerade begäran om mätuppgifter och anger tydligt skälen till att en begäran är ogiltig.

Informationsproducent: Leverantör av uppgiftstillgång

Informationsmottagare: Slutkund

Information som utbyts: Information om validering av begäran

Genomförandeförordningens krav: Slutkunden ska få svar på om en begäran om mätvärden inte är giltig.

Befintliga krav: Mätföreskrifterna anger vilka mätvärden slutkunden kan få tillgång till. Det finns inga närmare bestämmelser som reglerar kommunikationen.

Kommentar: En ofullständig begäran, en begäran från en person utan behörighet att få tillgång till mätvärden eller en begäran som inte kan hanteras säkert ska nekas och slutkunden ska informeras om orsaken.

Steg 1.8 – Vidarebefordra begäran till administratören av mätuppgifter för validering

Beskrivning av steg: Kontrollera om specifikationen av de begärda uppgifterna i fråga om tid, omfattning, tillgänglighet osv. är godtagbar.

Informationsproducent: Leverantör av uppgiftstillgång

Informationsmottagare: Administratör av mätuppgifter

Information som utbyts: Begäran om mätuppgifter

Genomförandeförordningens krav: Administratör av mätuppgifter ska kontrollera begäran om tillgång till mätvärden.

Befintliga krav: Det finns inga bestämmelser gällande denna kontroll eftersom nätföretag har det samlade ansvaret för tillgången till mätvärden.

Kommentar: Om nätföretag fortsatt har både rollen som leverantör av uppgiftstillgång och administratör av mätuppgifter förenklas administrationen eftersom en ny kontroll inte krävs.

Steg 1.9 – Validera specificerad begäran hos administratören av mätuppgifter

Beskrivning av steg: Administratören av mätuppgifter validerar den specificerade begäran om mätuppgifter.

Informationsproducent: Administratör av mätuppgifter

Informationsmottagare: Leverantör av uppgiftstillgång

Information som utbyts: Information om validering av begäran

Genomförandeförordningens krav: Administratör av mätuppgifter ska svara på om begäran om tillgång till mätvärden godkänns eller inte.

Befintliga krav: Det finns inga bestämmelser gällande denna kontroll eftersom nätföretag har det samlade ansvaret för tillgången till mätvärden.

Kommentar: Om nätföretag fortsatt har både rollen som leverantör av uppgiftstillgång och administratör av mätuppgifter förenklas administrationen eftersom svar på denna kontroll inte krävs.

Steg 1.10 – Informera slutkund om valideringsresultat

Beskrivning av steg: Om indata inte är giltiga bör skälet anges i ett tydligt meddelande.

Informationsproducent: Leverantör av uppgiftstillgång

Informationsmottagare: Slutkund

Information som utbyts: Information om validering av begäran

Genomförandeförordningens krav: Administratör av mätuppgifter ska ange orsakerna till att en begäran om tillgång till mätvärden inte godkänns.

Befintliga krav: Det finns inga bestämmelser gällande denna kontroll eftersom nätföretag har det samlade ansvaret för tillgången till mätvärden.

Kommentar: Om nätföretag fortsatt har både rollen som leverantör av uppgiftstillgång och administratör av mätuppgifter förenklas administrationen eftersom svar på denna kontroll inte krävs.

Steg 1.11 – Meddela administratör av mätuppgifter

Beskrivning av steg: Begäran om mätuppgifter måste meddelas för att det begärda datapaketet ska kunna tillhandahållas.

Informationsproducent: Leverantör av uppgiftstillgång

Informationsmottagare: Administratör av mätuppgifter

Information som utbyts: Begäran om mätuppgifter

Genomförandeförordningens krav: Leverantör av mätuppgifter begär mätvärden från administratör av mätuppgifter.

Befintliga krav: Det finns inga bestämmelser gällande denna kommunikation eftersom nätföretag har det samlade ansvaret för tillgången till mätvärden.

Kommentar: Om nätföretag fortsatt har både rollen som leverantör av uppgiftstillgång och administratör av mätuppgifter förenklas administrationen.

Steg 1.12 – Överföra uppgifter

Beskrivning av steg: Slutkunder får utan onödigt dröjsmål de begärda uppgifterna.

Informationsproducent: Administratör av mätuppgifter

Informationsmottagare: Slutkund

Information som utbyts: Validerade historiska uppgifter

Genomförandeförordningens krav: Slutkunden får tillgång till mätvärden.

Befintliga krav: I mätförekriter anges krav på tidpunkter för rapportering av mätvärden till slutkunder.

Kommentar: I genomförandeförordningen anges ingen definition av vad onödigt dröjsmål är.

Förfarande 2 - En berättigad parts tillgång till validerade historiska mätvärden

Förfarande 2 ska tillämpas när en slutkund utser en behörig part som ska få tillgång till slutkundens validerade mätvärden.

Ett exempel på när en slutkund kan vilja utse en behörig part som ska få tillgång till mätvärden är när slutkunden vill ta hjälp av ett energitjänsteföretag som tillhandahåller verktyg som analyserar och visualiserar mätvärden och ger rekommendationer om effektivisering av elanvändning. Begäran kan gälla historiska, redan tillgängliga mätvärden. Begäran kan också gälla framtida mätvärden som omfattas av slutkundens tillstånd, men som inte är tillgängliga vid den tidpunkt då tillståndet fastställs.

Steg 2.1 Identifiera tillståndsadministratör

Beskrivning av steg: Slutkunder identifierar den tillståndsadministratör som ansvarar för de mätpunkter som övervägs.

Informationsproducent: Behörig myndighet

Informationsmottagare: Slutkund

Information som utbyts: -

Genomförandeförordningens krav: Slutkunden ska få information om att nätföretag har skyldigheter att tillgängliggöra information om mätvärden. Slutkunden ska även kunna identifiera vilket nätföretag slutkunden har och var nätföretagets information finns om hur tillgång till mätvärden fås.

Befintliga bestämmelser: Det finns ingen aktör idag med skyldigheter att offentliggöra information om till vilken part en slutkund ska vända sig för att få tillgång till sina mätvärden. Ei har inte heller funnit att informationen har publicerats frivilligt av någon aktör.

Kommentar: Sverige har ingen centraliserad informationskälla om rätten till tillgång till mätvärden eller vilket nätföretag en anläggning har. Webbplatsen www.natomraden.se som förvaltas av Svenska kraftnät kan ge viss vägledning. Det är dock sannolikt att många slutkunder kan hitta sitt nätföretag om de får informationen om att det är nätföretaget som ska tillhandahålla mätvärden.

Det saknas även skyldigheter för nätföretag att offentliggöra information om att slutkunder har rätt att ge behöriga parter tillgång till sina mätvärden, eller hur tillgång kan ges.

Energitjänsteleverantörer har löst detta genom att slutkunden tecknar en fullmakt åt leverantören så att företaget får rätt att inhämta slutkundens mätvärden och anläggningsidentiteter från nätföretaget.

Steg 2.2 Identifiera berättigad part

Beskrivning av steg: Slutkunder identifierar den berättigade part för vilken de avser att göra uppgifter tillgängliga.

Informationsproducent: -

Informationsmottagare: Slutkund

Information som utbyts: -

Genomförandeförordningens krav: Slutkunden ska identifiera den berättigade parten med tillstånd (det vill säga den behöriga parten).

Befintliga krav: Det finns inga specifika bestämmelser gällande detta.

Kommentar: I Sverige har ett fullmaktsförfarande etablerats på elmarknaden. Slutkunden tecknar en fullmakt åt energitjänsteleverantören så att företaget får rätt att inhämta slutkundens mätvärden och anläggningsidentiteter från nätföretaget. I fullmakten anges energitjänsteleverantörens Ediel-id och uppgifter om organisationen.

Steg 2.3 Förinställda tillståndsuppgifter

Beskrivning av steg: Specificering av de uppgifter som den berättigade parten behöver. Valfria (men allmänt tillgängliga) sätt att specificera de uppgifter som behövs (t.ex. genom att klicka på en knapp "dela mina uppgifter"), för att undvika att slutkunden måste lämna komplexa indata.

Informationsproducent: Berättigad part

Informationsmottagare: Tillståndsadministratör

Information som utbyts: -

Genomförandeförordningens krav: Berättigade parter ska specificera vilka uppgifter som krävs för att använda energitjänsten. Slutkunden ska inte behöva lämna komplexa indata.

Befintliga krav: I mätföreskrifterna anges vilka mätvärden och formaten för de mätvärden som ska rapporteras till den behöriga parten. Genom mätföreskrifterna har Ei reglerat att nätföretaget ska skicka samma mätvärden, vid samma tillfälle, till elanvändare och utsett företag. Slutkunden behöver därför inte specificera vilka mätvärden som ska skickas. Men för att energitjänsten ska kunna användas kan mätmetoden behöva bytas, från månadsmätning till timmätning. Månads- och timmätning är dock på väg att fasas ut, behovet av att specificera uppgifter om vilka mätvärden som ska tillgängliggöras minskar därför.

Kommentar: I Sverige har ett fullmaktsförfarande etablerats på elmarknaden. Slutkunden tecknar en fullmakt åt energitjänsteleverantören så att företaget får rätt

att inhämta slutkundens mätvärden och anläggningsidentiteter från nätföretaget. I fullmakten anges om en mätpunkt till exempel ska ha tim- eller kvartsmätning.

Steg 2.4 Autentisera slutkund

Beskrivning av steg: Slutkunder identifierar sig för tillståndsadministratören.

Informationsproducent: Slutkund

Informationsmottagare: Tillståndsadministratör

Information som utbyts: -

Genomförandeförordningens krav: Slutkunden ska identifiera sig.

Befintliga krav: Det finns inga specifika bestämmelser gällande detta.

Kommentar: Det finns inte möjligheter för slutkunden att själv kunna begära att en behörig part ska få tillgång till mätvärden. Ett fullmaktsförfarande har i stället etablerats på den svenska elmarknaden.

Steg 2.5 Kontrollera behörighetsuppgifter

Beskrivning av steg: Tillståndsadministratören överför autentiseringsinformation till leverantören av identitetstjänster.

Informationsproducent: Tillståndsadministratör

Informationsmottagare: Leverantör av identitetstjänster

Information som utbyts: -

Genomförandeförordningens krav: Slutkundens identitet ska kontrolleras genom användande av en leverantör av identitetstjänster.

Befintliga krav: Det finns inga bestämmelser gällande detta.

Kommentar: Nätföretagens kundportaler har denna funktionalitet men den används inte för att hantera begäran om tillgång till mätvärden för behöriga parter. I stället har ett fullmaktsförfarande etablerats på den svenska elmarknaden. Enligt Energiföretagen Sveriges riktlinjer gällande hantering av fullmakter i leverantörsbytesprocessen ska nätföretaget kontrollera att det är samma namn som uppges ha tecknat en fullmakt, som den person som har tecknat nätavtalet. För näringsidkare görs också en kontroll av att det namn som uppges på fullmakten har behörighet att teckna fullmakter för företagets räkning. Denna kontroll innebär ofta att nätföretag måste söka information i externa informationskällor för att kontrollera namn på behöriga firmatecknare. Begäran kan anses vara ej komplett, den hanteras dock av många nätföretag även om begäran inte är komplett. Det här momentet innebär manuella moment och driver en ej oväsentlig andel av kostnaderna för nätföretagens hantering av tillgång till mätvärden.

I övrigt anges inga krav på kontroll av identitet eller krav på identitetstjänster

Steg 2.6 Informera slutkund om resultaten av behörighetskontrollen

Beskrivning av steg: Tillståndsadministratören meddelar valideringsresultat och anger tydligt skälen till att en begäran är ogiltig.

Informationsproducent: Tillståndsadministratör

Informationsmottagare: Slutkund

Information som utbyts: -

Genomförandeförordningens krav: Slutkunden ska få svar på resultatet från identitetskontrollen.

Befintliga krav: Det finns inga specifika bestämmelser gällande detta.

Kommentar: Det finns ingen bestämmelse eller branschpraxis som reglerar detta förfarande. Ei har funnit att kommunikationen i samband med att en begäran om tillgång till mätvärden för behöriga parter kan ske genom e-post utan kryptering.

Steg 2.7 Koppla samman slutkund och mätpunkt

Beskrivning av steg: Slutkunden utröner mätpunkt-id för begäran om uppgifter.

Informationsproducent: Tillståndsadministratör

Informationsmottagare: Slutkund

Information som utbyts: Identifiering av mätpunkten

Genomförandeförordningens krav: Slutkunden ska kunna identifiera sina mätpunkter (anläggningsidentiteter).

Befintliga krav: Det finns inga specifika bestämmelser gällande detta.

Kommentar: När ombud med fullmakt används företräds slutkunden av energitjänsteföretaget. Uppgifter om slutkundens anläggningsidentiteter finns i fakturor och i nätföretagens kundportaler, men de saknas i många fall i slutkundens begäran. Nätföretagen behandlar ändå en sådan begäran genom att söka fram slutkundens anläggningsidentiteter. Eftersom en begäran om tillgång som skickas till nätföretag inte alltid är komplett och olika utformade hanteras begäran om tillgång ofta med flera manuella moment.

När fullmakter används företräds slutkunden av energitjänsteföretaget.

Steg 2.8 Specificera tillståndsattribut

Beskrivning av steg: Slutkunder specificerar vilka uppgifter de avser att göra tillgängliga och bekräftar sitt tillstånd till tillståndsadministratören. Detta kan också stödjas av på förhand specificerade begäranden om tillstånd från den berättigade parten genom steg 2.3.

Informationsproducent: Slutkund

Informationsmottagare: Tillståndsadministratör

Information som utbyts: Grundläggande uppgifter om tillstånd

Genomförandeförordningens krav: Slutkunden ska specificera vilka uppgifter som ska tillgängliggöras.

Befintliga krav: I mätföreskrifterna anges vilka mätvärden som ska skickas vid olika mätmetoder. Specifikationen består således främst av vilken mätmetod som ska tillämpas.

Kommentar: När en slutkund begär kvarts- eller timmätning ska avräkningsmetoden bytas till dygnsavräkning, enligt mätförordningen. Det gäller även om bytet av mätmetod begärs via ett ombud med fullmakt.

Steg 2.9 Validera specificerad begäran om tillstånd hos tillståndsadministratören

Beskrivning av steg: Tillståndsadministratören validerar den specificerade begäran om tillstånd och anger tydligt skälen till att en begäran är ogiltig.

Informationsproducent: Tillståndsadministratör

Informationsmottagare: Slutkund

Information som utbyts: Information om validering av begäran

Genomförandeförordningens krav: Kontroll av begäran och om den kan medges.

Befintliga krav: Regleras inte särskilt i befintliga bestämmelser.

Kommentar: Nätföretag efterfrågar att det ska vara tydligt i regelverk när en begäran kan nekas, giltiga orsaker anges inte i befintliga bestämmelser. Ett exempel på när en begäran ska nekas är om en slutkund vill få tillgång till anläggningens mätvärden från en period då nätföretaget haft avtal med en annan slutkund i mätpunkten.

Steg 2.10 Vidarebefordra begäran om tillstånd till administratören av mätuppgifter för validering

Beskrivning av steg: I tillämpliga fall, kontrollera om specifikationen av de begärda uppgifterna i fråga om tid, omfattning, tillgänglighet, rätt osv. är godtagbar.

Informationsproducent: Tillståndsadministratör

Informationsmottagare: Administratör av mätuppgifter

Information som utbyts: Grundläggande uppgifter om tillstånd

Genomförandeförordningens krav: Ei föreslår att nätföretag ska ha både rollen som tillståndsadministratör och administratör av mätuppgifter. Detta steg är därför inte tillämpligt.

Befintliga krav: -

Kommentar: Eftersom nätföretaget idag hanterar hela processen sker ingen kontroll av tillståndet. Processer inom ett företag behöver inte regleras.

Steg 2.11 Validera specificerad begäran om tillstånd hos administratören av mätuppgifter

Beskrivning av steg: I tillämpliga fall validerar administratören av mätuppgifter den specificerade begäran om tillstånd.

Informationsproducent: Administratör av mätuppgifter

Informationsmottagare: Tillståndsadministratör

Information som utbyts: Information om validering av begäran

Genomförandeförordningens krav: Ei föreslår att nätföretag ska ha både rollen som administratör av mätuppgifter och tillståndsadministratör. Detta steg är därför inte tillämpligt.

Befintliga krav: -

Kommentar: Eftersom nätföretaget idag hanterar hela processen sker ingen kontroll av tillståndet. Processer inom ett företag behöver inte regleras.

Steg 2.12 Informera slutkund om valideringsresultat

Beskrivning av steg: Om indata inte är giltiga bör skälet anges i ett tydligt meddelande.

Informationsproducent: Tillståndsadministratör

Informationsmottagare: Slutkund

Information som utbyts: Information om validering av begäran

Genomförandeförordningens krav: Krav ställs på svar till slutkunden om en begäran nekas.

Befintliga krav: Det finns inga bestämmelser som reglerar krav på kommunikation till slutkunden idag.

Kommentar: Information om varför en begäran nekas är viktig eftersom det möjliggör för slutkunden att vidta lämpliga åtgärder.

Steg 2.13 Lagra tillstånd

Beskrivning av steg: Tillståndsadministratören lagrar tillståndet tillsammans med en unik referensidentifierare och en tidsstämpel för skapandet.

Informationsproducent: Tillståndsadministratör

Informationsmottagare: Tillståndsadministratör

Information som utbyts: Information om fastställda tillstånd

Genomförandeförordningens krav: Krav att tillståndet ska lagras, tillsammans med information om tid och en unik kod.

Befintliga krav: Det finns inga bestämmelser som reglerar att nätföretaget ska spara en begäran om tillgång till mätvärden. Sådana dokument sparas dock sannolikt för att kunna visa om slutkunden hävdar att tillgång till mätvärden har givits utan slutkundens tillstånd.

Kommentar: -

Steg 2.14 Meddela slutkund

Beskrivning av steg: Tillståndsadministratören informerar slutkunden om att tillståndet har fastställts.

Informationsproducent: Tillståndsadministratör

Informationsmottagare: Slutkund

Information som utbyts: Information om fastställda tillstånd

Genomförandeförordningens krav: Slutkunden ska informeras om tillståndet.

Befintliga krav: Krav att tillståndet ska meddelas regleras inte idag.

Kommentar: Det är viktigt att slutkunden meddelas så att eventuella fel kan upptäckas, det är en möjlighet att upptäcka och förhindra läckage av data.

Steg 2.15 Meddela berättigad part

Beskrivning av steg: Tillståndsadministratören informerar den berättigade parten om att tillståndet har fastställts.

Informationsproducent: Tillståndsadministratör

Informationsmottagare: Berättigad part

Information som utbyts: Information om fastställda tillstånd

Genomförandeförordningens krav: Tillståndsadministratören meddelar den behöriga parten om att mätvärden kommer att tillgängliggöras.

Befintliga krav: Krav att tillståndet ska meddelas regleras inte idag.

Kommentar: Det är viktigt att den behöriga parten meddelas så att eventuella fel kan upptäckas. Kravet innebär en möjlighet för den behöriga parten att upptäcka och förhindra att den faktureras kostnader, om den behöriga parten inte ska ha tillgång till mätvärden.

Steg 2.16 Meddela administratör av mätuppgifter

Beskrivning av steg: Valfritt steg. Tillståndsadministratören informerar administratören av mätuppgifter om att tillståndet har fastställts

Informationsproducent: Tillståndsadministratör

Informationsmottagare: Administratör av mätuppgifter

Information som utbyts: Information om fastställda tillstånd

Genomförandeförordningens krav: Ei föreslår att nätföretag ska ha både rollen som administratör av mätuppgifter och tillståndsadministratör. Detta steg är därför inte tillämpligt.

Befintliga krav: -

Kommentar: Eftersom nätföretaget idag hanterar hela processen sker ingen kontroll av tillståndet. Processer inom ett företag behöver inte regleras.

Steg 2.17 Överföra redan tillgängliga uppgifter

Beskrivning av steg: Data överförs från administratören av mätuppgifter enligt vad som anges i tillståndet, antingen fram till den begärda slutpunkten för avläsning eller den aktuella tidsstämpeln (t.ex. om den begärda slutpunkten för avläsning infaller i framtiden), till den berättigade parten. Anmärkning: De egenskaper som utlöser överföringen av denna typ av uppgifter ska kartläggas mot detta steg.

Informationsproducent: -

Informationsmottagare: -

Information som utbyts: -

Genomförandeförordningens krav: -

Befintliga krav: Regleras i mätföreskrifter.

Kommentar: Överföringen ska ske med Ediel-systemet som kommunikationsgränssnitt. Tidpunkter, format och mätvärden regleras i mätföreskrifterna för olika mät- och avräkningsmetoder.

Steg 2.18 Överföra uppgifter som blir tillgängliga i framtiden

Beskrivning av steg: För intervall som för närvarande inte är tillgängliga men som kommer att bli det i framtiden – men som också omfattas av tillståndet – överförs respektive uppgifter från administratören av mätuppgifter med hjälp av den indikering som definieras av attributet "Tidsplan för överföring" för det informationsobjekt som beskrivs i tabell IV.

Informationsproducent: -

Informationsmottagare: -

Information som utbyts: -

Genomförandeförordningens krav: -

Befintliga krav: Regleras i mätföreskrifter.

Kommentar: Överföringen ska ske med Ediel-systemet som kommunikationsgränssnitt. Tidpunkter, format och mätvärden regleras i mätföreskrifterna för olika mät- och avräkningsmetoder.

Steg 2.19 Överföra uppgifter

Beskrivning av steg: Uppgifterna överförs faktiskt till den berättigade parten.

Informationsproducent: Administratör av mätuppgifter

Informationsmottagare: Behörig part

Information som utbyts: Validerade historiska uppgifter med slutkundsinformation

Förfarande 3 - Uppsägning av tjänsten av en berättigad part

Förfarande 3 ska tillämpas när en behörig part vill avsluta sin tillgång till validerade historiska mätvärden för en slutkunds anläggning.

Det finns inga bestämmelser idag som reglerar hur det ska gå till att avbryta exporten av mätvärden till behörig part när behörig part begär detta. Det finns heller ingen branschpraxis. Därför innehåller detta avsnitt främst beskrivningar över de olika stegens innebörd och hur dessa förhåller sig till dagens branschpraxis där sådan finns.

Steg 3.1 Utlösa uppsägning av tillstånd

Beskrivning av steg: Berättigad part anser att den tjänst eller det syfte som avses i tillståndet har upphört.

Informationsproducent: Berättigad part

Informationsmottagare: -

Information som utbyts: -

Kommentar: Det kan finnas olika anledningar till att den behöriga parten inte längre vill ta emot mätvärden. Avtalet för tjänsten som slutkunden har köpt kan ha löpt ut. Det kan också vara att slutkunden kan ha brutit mot avtalsvillkor för tjänsten och företaget väljer att upphöra med sin tjänst för denna kund.

Steg 3.2 Utföra uppgifter för avslutande av tillståndet

Beskrivning av steg: Den berättigade parten ska utföra alla uppgifter som krävs för att fullgöra sina relaterade skyldigheter omedelbart, utan onödigt dröjsmål och i enlighet med förordning (EU) 2016/679.

Informationsproducent: Berättigad part

Informationsmottagare: -

Information som utbyts: -

Kommentar: Om slutkunden är en privatperson så ska den berättigade parten ta i beaktning att en hantering av mätvärden är en hantering av personuppgifter och ska hanteras i enlighet med förordning (EU) 2016/679 (GDPR). Om tillstånd saknas, eller har upphört, så kan en hantering av mätvärden som rör personens anläggning strida mot GDPR.

Genomförandeförordningen gör det klart att det är den berättigade partens ansvar att ta de aktiva steg som krävs för att säga upp tillståndet. Sådana bestämmelser saknas idag i svensk lag, förordning och svenska föreskrifter. GDPR gäller i Sverige och Integritetsskyddsmyndigheten har tillsynsrätt för den.

Steg 3.3 Meddela tillståndsadministratör

Beskrivning av steg: Den berättigade parten ska omedelbart och utan onödigt dröjsmål informera tillståndsadministratören.

Informationsproducent: Berättigad part

Informationsmottagare: Tillståndsadministratör

Information som utbyts: Meddelande om uppsägning av tjänsten

Genomförandeförordningens krav: När den behöriga partens tillstånd att få ta del av uppgifter ska den kontakta nätföretaget och begära att Ediel-export ska upphöra och ange ett datum för upphörandet.

Befintliga krav: Regleras inte i befintliga bestämmelser.

Kommentar: Nätföretag i projektets referensgrupp har funnit att tillgång till mätvärden i flera fall fortsätter trots att slutkunden inte längre använder den energirelaterade tjänsten. Tillståndet för tillgången saknar slutdatum och tillgången kan därför i praktiken fortgå tills slutkunden flyttar ut.

Det finns idag inte heller regler eller praxis för hur en behörig part som ett nätföretag rapporterar mätvärden till gör för att begära att nätföretaget ska upphöra med sin export av mätvärden.

Steg 3.4 Meddela slutkund

Beskrivning av steg: Tillståndsadministratören ger slutkunden tillgång till information om att tillståndet har återkallats.

Informationsproducent: Tillståndsadministratör

Informationsmottagare: Slutkund

Information som utbyts: Meddelande om uppsägning av tjänsten

Befintliga krav: Det finns inga bestämmelser som ställer krav på information till slutkund när tillgången till mätvärden upphör.

Kommentar: -

Steg 3.5 Meddela administratör av mätuppgifter

Beskrivning av steg: Tillståndsadministratören vidarebefordrar respektive meddelande till administratören av mätuppgifter.

Informationsproducent: Tillståndsadministratör

Informationsmottagare: Administratör av mätuppgifter

Information som utbyts: Meddelande om uppsägning av tjänsten

Kommentar: Ei föreslår att nätföretag ska ha rollerna både som tillståndsadministratör och administratör av mätuppgifter. Det här steget är därför inte tillämpligt i svensk praxis för referensmodellen.

Steg 3.6 Slut på datadelning

Beskrivning av steg: Administratören av mätuppgifter avbryter överföringen av uppgifter till den berättigade parten.

Informationsproducent: Administratör av mätuppgifter

Informationsmottagare: Behörig part

Information som utbyts: Meddelande om uppsägning av tjänsten

Förfarande 4 - Återkallande av ett aktivt tillstånd från slutkundens sida

Förfarande 4 ska tillämpas när en slutkund vill avsluta en behörig parts tillgång till validerade historiska mätvärden för sin anläggning.

Det finns inga bestämmelser idag som reglerar hur det ska gå till att avbryta exporten av mätvärden till behörig part när en slutkund begär detta. Det finns heller ingen branschpraxis. Därför innehåller detta avsnitt främst beskrivningar

över de olika stegens innebörd och hur dessa förhåller sig till dagens branschpraxis där sådan finns.

Steg 4.1 Identifiera tillståndsadministratör

Beskrivning av steg: Slutkunder identifierar den tillståndsadministratör som ansvarar för de mätpunkter som övervägs.

Informationsproducent: Behörig myndighet

Informationsmottagare: Slutkund

Information som utbyts: -

Genomförandeförordningens krav: Slutkunden ska kunna identifiera vilken aktör som en begäran ska skickas till. I praktiken kan det krävas att slutkunden ska kunna söka fram sitt nätföretag med hjälp av adress eller annan kundinformation.

Befintliga krav: Det finns inga sådana regler eller skyldigheter idag.

Kommentar: Ei föreslår att Ei ska utses som behörig myndighet.

Om Sverige skulle ha en elmarknadshubb så skulle detta steg på ett naturligt sätt hanteras i denna.

Steg 4.2 Autentisera slutkund

Beskrivning av steg: Slutkunder identifierar sig för tillståndsadministratören.

Informationsproducent: Slutkund

Informationsmottagare: Tillståndsadministratör

Information som utbyts: -

Genomförandeförordningens krav: Slutkundens identitet ska kontrolleras innan tillgången till mätvärden avslutas på slutkundens begäran.

Befintliga krav: Det anges inga krav idag gällande hur en slutkund ska avsluta tillgången till mätvärden för en behörig part.

Kommentar: Nätföretagens kundportaler har funktioner som medger att slutkunder identifierar sig vid inloggning till kundportalen.

Steg 4.3 Kontrollera behörighetsuppgifter

Beskrivning av steg: Tillståndsadministratören överför autentiseringsinformation till leverantören av identitetstjänster.

Informationsproducent: Tillståndsadministratör

Informationsmottagare: Leverantör av identitetstjänster

Information som utbyts: -

Genomförandeförordningens krav: En identitetstjänst ska användas när slutkundens identitet kontrolleras.

Befintliga krav: Det finns inga bestämmelser som ställer krav på att nätföretag använder sig av leverantörer av identitetskontrollerande tjänster.

Kommentar: -

Steg 4.4 Informera slutkund om resultaten av behörighetskontrollen

Beskrivning av steg: Tillståndsadministratören meddelar valideringsresultat och anger tydligt skälen till att en begäran är ogiltig.

Informationsproducent: Tillståndsadministratör

Informationsmottagare: Slutkund

Information som utbyts: -

Kommentar: Det är viktigt att slutkunden får veta att behörighetskontrollen har gett ett negativt resultat och att orsaken till det negativa resultatet anges så att korrigerande åtgärder kan utföras av slutkunden.

Steg 4.5 Förteckna tillstånd

Beskrivning av steg: Tillståndsadministratören tillgängliggör för slutkunden en förteckning över aktiva och utgångna tillstånd som denne tidigare beviljat.

Informationsproducent: Tillståndsadministratör

Informationsmottagare: Slutkund

Information som utbyts: Information om fastställda tillstånd

Genomförandeförordningens krav: Ett register ska finnas som visar vilka tillstånd som har varit eller är beviljade.

Befintliga krav: Det finns idag ingen bestämmelse som reglerar att slutkunder ska få information om vilken behörig part som nätföretaget delar mätvärden till.

Kommentar: Registret ska inkludera alla parter som har haft ett beviljat tillstånd. Det gäller även om en part felaktigt har fått ett tillstånd beviljat.

Steg 4.6 Utlösa återkallande av tillstånd (explicit)

Beskrivning av steg: Slutkunden meddelar tillståndsadministratören vilket tillstånd som ska återkallas.

Informationsproducent: Slutkund

Informationsmottagare: Tillståndsadministratör

Information som utbyts: Information om fastställda tillstånd

Genomförandeförordningens krav: Slutkunden ska ange vilket tillstånd som ska återkallas.

Befintliga krav: -

Kommentar: Genomförandeförordningen förutsätter i detta steg dels att slutkunden har identifierat sig och att tillståndsadministratören har utfört en identitetskontroll, dels att slutkunden har fått ta del av vilka aktiva tillstånd som kunden har möjlighet att återkalla.

Steg 4.7 Ändra rätten till en mätpunkt (implicit)

Beskrivning av steg: Externa skäl (t.ex. en utflyttning av kund) leder till att en slutkunds rätt till en mätpunkt ogiltigförklaras. Mätpunktadministratören informerar administratören av mätuppgifter om dessa händelser.

Informationsproducent: Mätpunktadministratör

Informationsmottagare: Administratör av mätuppgifter

Information som utbyts: -

Genomförandeförordningens krav: Nätföretaget har ansvaret att avsluta tillstånd till exempel vid avflyttning.

Befintliga krav: Det finns idag ingen reglering av nätföretagens skyldigheter att avsluta rapporteringen av mätvärden. Men eftersom tillståndets giltighet upphör när en slutkunds nätavtal avslutas och mätvärden utgör personuppgifter avslutar nätföretag normalt rapporteringen av mätvärden vid avflyttning.

Kommentar: Om ett avslut av delning inte görs finns det risk att mätvärden för nästa kund på anläggningen (personuppgifter) delas utan tillstånd.

Steg 4.8 Meddela tillståndsadministratör

Beskrivning av steg: Administratören av mätuppgifter informerar tillståndsadministratören om att det är nödvändigt att återkalla alla tillstånd för mätpunkten.

Informationsproducent: Administratör av mätuppgifter

Informationsmottagare: Tillståndsadministratör

Information som utbyts: Information om fastställda tillstånd

Kommentar: Ei föreslår att nätföretag ska ha både rollen som tillståndsadministratör och administratör av mätuppgifter. Denna kommunikation behöver därför inte regleras, och detta steg är därför inte tillämpligt i svensk praxis för referensmodellen.

Steg 4.9 Meddela administratör av mätuppgifter

Beskrivning av steg: Tillståndsadministratören informerar administratören av mätuppgifter om återkallelsen.

Informationsproducent: Tillståndsadministratör

Informationsmottagare: Administratör av mätuppgifter

Information som utbyts: Information om fastställda tillstånd

Kommentar: Ei föreslår att nätföretag ska ha både rollen som tillståndsadministratör och administratör av mätuppgifter. Denna kommunikation behöver därför inte regleras, och detta steg är därför inte tillämpligt i svensk praxis för referensmodellen.

Steg 4.10 Avsluta datadelning

Beskrivning av steg: Administratören av mätuppgifter får inte längre överföra uppgifter inom ramen för det återkallade tillståndet.

Informationsproducent: Administratör av mätuppgifter

Informationsmottagare: -

Information som utbyts: -

Kommentar: I Sverige är det nätföretagen som har uppgifterna för Administratör av mätuppgifter och för Mätpunktsadministratör. Nätföretaget har redan i steg 4.7 fått information om att tillståndet har upphört och kunnat agera på detta. Steg 4.7 följs därför av steg 4.10 i svensk praxis.

Steg 4.11 Meddela berättigad part

Beskrivning av steg: Tillståndsadministratören ska omedelbart och utan onödigt dröjsmål informera den berörda berättigade parten.

Informationsproducent: Tillståndsadministratör

Informationsmottagare: Berättigad part

Information som utbyts: Information om fastställda tillstånd

Genomförandeförordningens krav: Den behöriga parten ska informeras om att tillståndet och därmed tillgången tillmätvärden har avslutats.

Befintliga krav: Det finns idag ingen bestämmelse som reglerar att behörig part ska få information om att nätföretaget har upphört att rapportera mätvärden till parten.

Kommentar: I svensk praxis bör detta meddelande vara ett standardiserat Ediel-meddelande till den behöriga parten om att rapportering av mätvärden har upphört.

Steg 4.12 Utföra uppgifter för avslutande av tillståndet

Beskrivning av steg: Den berättigade parten utför alla uppgifter som krävs för att fullgöra sina relaterade skyldigheter omedelbart, utan onödigt dröjsmål och i enlighet med förordning (EU) 2016/679.

Informationsproducent: Behörig part

Informationsmottagare: -

Information som utbyts: -

Kommentar: Om slutkunden är en privatperson så ska den behöriga parten ta i beaktning att en hantering av mätvärden är en hantering av personuppgifter och ska hanteras i enlighet med förordning (EU) 2016/679 (GDPR). Om tillstånd saknas, eller har upphört kan fortsatt hantering av t.ex. mätvärden av behörig part strida mot GDPR.

Steg 4.13 Meddela slutkund

Beskrivning av steg: Tillståndsadministratören ger slutkunden tillgång till information om att tillståndet har återkallats.

Informationsproducent: Tillståndsadministratör

Informationsmottagare: Slutkund

Information som utbyts: Information om fastställda tillstånd

Kommentar: Det finns idag ingen bestämmelse som reglerar att slutkund ska få information om att nätföretaget har upphört att rapportera mätvärden till en behörig part.

Förfarande 5 - Aktivera dataflödet i nära realtid från smarta mätare eller smarta mätersystem

Förfarande 5 ska tillämpas när en slutkund vill aktivera kundgränssnittet i en elmätare för att få tillgång till mätvärden i realtid för sin anläggning.

Bestämmelserna i mätförordningen om funktionskrav för elmätare träder i kraft den 1 januari 2025. 27–29 §§ mätförordningen ställer krav på kundgränssnitt i en elmätare och nätföretagens ansvar att aktivera och inaktivera gränssnittet på elanvändarens begäran. 13 kap. i mätföreskrifterna (EIFS 2023:1) innehåller närmare bestämmelser om nätföretagens ansvar om kundgränssnittet.

Steg 5.1 Identifiera mätaroperatör

Beskrivning av steg: Slutkunden utröner kontaktuppgifter till ansvarig part för att aktivera dataflödet.

Informationsproducent: Behörig myndighet

Informationsmottagare: Slutkund

Information som utbyts: -

Befintliga krav: Det är idag slutkundens ansvar att identifiera vilket nätföretag som har områdeskoncession där slutkundens anläggning är placerad geografiskt.

Kommentar: -

Steg 5.2 Slutkunden begär att dataflödet i nära realtid ska sättas igång

Beskrivning av steg: Slutkunden skickar mätaroperatören den information som krävs för att göra dataflödet tillgängligt.

Informationsproducent: Slutkund

Informationsmottagare: Mätaroperatör (Nätföretag)

Information som utbyts: Begäran om aktivering av dataflöde

Befintliga krav: Enligt 29 § mätförordningen ska nätföretaget kontrollera identiteten på den elanvändare som begär tillgång till gränssnittet.

En del nätföretag som redan idag erbjuder sina kunder möjligheten att aktivera kundgränssnittet har skapat ett formulär för begäran om aktivering i sina kundportaler eller på annan plats på nätföretagets webbsidor. De efterfrågade uppgifterna som krävs i formuläret är definierade av nätföretagen själva. I många fall sker det en elektronisk identifiering av kunden innan uppgifterna kan skickas till nätföretaget.

Kommentar: Mätaroperatören har inga skyldigheter enligt genomförandeförordningens artiklar. Enligt förfarandet ska slutkunden ändå skicka den information som krävs till nätföretaget.

Steg 5.3 Tillhandahålla behörighetsuppgifter för mätare

Beskrivning av steg: Mätaroperatören skickar till slutkunden all information som behövs för att använda och/eller dekryptera dataflödet från mätaren.

Informationsproducent: Mätaroperatör (Nätföretag)

Informationsmottagare: Slutkund

Information som utbyts: Bekräftelse av aktivering av dataflödet

Befintliga krav: Det finns inga bestämmelser som ställer krav på vilken information eller på vilket sätt informationen ska skickas av nätföretaget till slutkunden när en slutkund begär en aktivering av gränssnittet.

Förfarande 6 - Läs uppgifter i nära realtid från smarta mätare eller smarta mätarsystem

Förfarande 6 ska tillämpas när en slutkund vill ta ut mätvärden i realtid från kundgränssnittet i en elmätare för sin anläggning. Endast elmätare för lågspänningskunder har gränssnitt för tillgång till mätvärden i nära realtid.

Bestämmelserna i mätförordningen om funktionskrav för elmätare träder i kraft den 1 januari 2025. 27–29 §§ mätförordningen ställer krav på kundgränssnitt i en elmätare och nätföretagens ansvar att aktivera och inaktivera gränssnittet på elanvändarens begäran. 13 kap. i mätföreskrifterna innehåller närmare bestämmelser om nätföretagens ansvar för kundgränssnittet.

Steg 6.1 Ansluta systemet för uppgifter om förbrukning i nära realtid till mätaren

Beskrivning av steg: I tillämpliga fall ansluter slutkunden systemet för uppgifter om förbrukning i nära realtid till ett gränssnitt i nära realtid och tillhandahåller behörighetsuppgifter eller certifikat i enlighet med nationella förfaranden.

Informationsproducent: Slutkund

Informationsmottagare: -

Information som utbyts: -

Genomförandeförordningens krav: Slutkunden ansvarar för att ansluta system för att kunna ladda ner mätvärden i nära realtid via elmätarens gränssnitt.

Kommentar: För att nätföretaget ska efterleva kravet om realtid i 13 kap. 1 § mätföreskrifterna måste elmätaren leverera värden minst var tionde sekund. Enligt 27 § mätförordningen ska kundgränssnittet i elmätaren stödjas av en öppen standard. För att ett gränssnitt ska kunna anses stödjas av en öppen standard behöver den vara maskinellt läsbar och användas i fler medlemsstater än Sverige. Branschföreningen Energiföretagen Sverige publicerade 2019 en branschrekommendation för lokalt kundgränssnitt för elmätare och som baseras på den nederländska implementeringen beskriven i "P1 Companion Standard, version 5.0.2". Även om det finns en branschrekommendation, har nätföretag valt att ha olika typer av gränssnitt i sina elmätare.

Den svenska modellen för att en slutkund ska få ta del av realtidsdata är att slutkunden använder en kompatibel produkt för att koppla upp sig mot elmätarens aktiva kundgränssnitt och får genom den produkten tillgång till mätvärden från elmätaren i nära realtid. Slutkunder kan idag köpa produkter på konsumentmarknaden som är kompatibla med många av gränssnitten i de nya elmätarna som installerats så här långt i Sverige. När bestämmelserna i mätförordningen om funktionskrav träder i kraft den 1 januari 2025 kommer Ei att kunna i tillsyn pröva hur nätföretagen uppfyller kraven om kundgränssnitt.

Steg 6.2 Överföra uppgifter genom gränssnitt i nära realtid

Beskrivning av steg: Push- eller pulldata genom mätarens (lokala eller fjärrstyrda) datagränssnitt i nära realtid.

Informationsproducent: Smart mätare eller smart mätarsystem

Informationsmottagare: System för uppgifter om förbrukning i nära realtid

Information som utbyts: Råa mätuppgifter

Kommentar: Hur mätvärden överförs från kundgränssnittet kommer att variera beroende på hur gränssnittet och produkten i den mottagande änden är utformade. Även om det finns en branschrekommendation, har nätföretag valt att ha olika typer av gränssnitt i sina elmätare.

Steg 6.3 Tolka uppgifter

Beskrivning av steg: Systemet för uppgifter om förbrukning i nära realtid behandlar de uppgifter som togs emot i det föregående steget. Om så krävs avkrypterar det uppgifterna med hjälp av den kryptotext som tillhandahålls av mätaroperatören i steg 5.3. I slutet av steg 6.3 rekommenderas att attribut för informationsobjekt P (enligt genomförandeförordningen) måste finnas tillgängliga i en form som lätt kan användas i uppföljningsprocesserna. Vid kartläggning av detta steg räcker det inte att hänvisa till en standard – uttömmande beskrivningar av alla nödvändiga steg måste ges.

Anmärkning: Vidare användning, behandling eller överföring av bearbetningsbara mätuppgifter ingår inte i referensmodellen.

Informationsproducent: System för uppgifter om förbrukning i nära realtid

Informationsmottagare: System för uppgifter om förbrukning i nära realtid

Information som utbyts: Bearbetningsbara mätuppgifter

Genomförandeförordningens krav: Kraven innebär att nätföretag är skyldiga att ge den information som krävs om just deras elmätare för att slutkunder ska enkelt kunna förstå vad de behöver göra för att ta del av mätvärden i nära realtid.

Befintliga krav: 6 kap. 9 § ellagen anger att nätföretag ska se till att elanvändare får lämplig information i samband med installation av nya mätare. Idag finns inga bestämmelser som ställer krav på att nätföretag ska ge information om gränssnittet.

